

DEBRECZENI SÁNDOR\*

## Az Európai Unió távközlés-politikája<sup>1</sup>

### BEVEZETÉS

*„Az ötvenes években a »Van-e telefonod?« kérdés helyett automatikusan azt a kérdést kezdtük el feltenni, hogy »Mi a telefonszámod?« A nyolcvanas évek végén a »Van-e faxod?« kérdés helyett automatikusan azt a kérdést kezdtük el feltenni, hogy »Mi a fax számod?« Ugyanígy a 90-es évek közepén már nem azt kérdezzük, hogy »Van-e e-mail címed?«, hanem a világ legtermészetesebb módján azt kérdezzük, hogy »Mi az e-mail címed?«”<sup>2</sup>*  
Folytathatnánk a sort. 2000-ben a kérdés már az, hogy „Mi az internetoldald címé? És hány ezren olvassák naponta?”

Az ezredforduló éveire korunkra legnagyobb hatással rendelkező, legnagyobb tőkét megmozgató és ezáltal a legjelentősebb politikai, gazdasági befolyással rendelkező iparága alakult ki a digitális technológiák körül. Az ipar fejlődése a hatvanas évektől kezdve kommunikációs forradalmat indított el. Elsősorban a katonai fejlesztések hatására vált hétköznapivá a

---

\* A Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Karának EU szakirányú továbbképzős hallgatója.

<sup>1</sup> A cikk a szerző diplomamunkájának kis mértékben átdolgozott változata. A szerző ezúton mond köszönetet segítségéért Szűcs Istvánnak, az agrárgazdasági tudományok doktorának, valamint konzulenseinek: dr. Majoros Pál tanszékvezető főiskolai tanárnak és dr. Csapody Csaba főosztályvezetőnek (KHVM).

<sup>2</sup> The Washington Post, 1996. június.

globális telefónia és a műholdas távközlés. A személyi számítógép (PC) a nyolcvanas évek közepén, az internet pedig a kilencvenes évek elején kezdte meg világhódító útját. Szinte semmi sem maradt érintetlen.

A huszadik század végére a PC-k elterjedésével, a mobil telefonnal, a műsorszórással, majd az internettel egyetemes, minden fajta és különböző jellegű (szöveges, grafikus, hang, álló és mozgóképes) információk azonos módon való tárolása, feldolgozása és közvetítése valósult meg. Egyrészt a mobilitás a digitális celluláris telefonokkal, a műsorszórás digitalizálása a digitális televíziózással, másrészt a személyi számítógépek közötti digitális információk helyi és világhálózatokon való cseréjének hozzáférhetővé tétele változott meg. Ezért nevezték el korunkat digitális kornak.

Az ezredfordulóra rendkívül felgyorsult az információtovábbítás sebessége és mennyisége. A hatékonyan továbbítható információ fokozatosan jelent meg értéként, ezért a kort információs kornak is hívják. Az új szolgáltatásokat igénybe vevők száma is jelentősen megnőtt. Prognózisok szerint 2020-ig minden hatodik embernek, azaz közel 2 milliárd embernek lesz számítógépes alapú multimédia kommunikációs – PC vagy digitális tévészerű – berendezése és vele integráns mobil telefonja. Az emberiséget egy nagy információs háló köti össze.

Az információáramlás felgyorsulásának köszönhetően a globalitás megállíthatatlanná vált: a tudás, a tőke és a szolgáltatások egyre szabadabb áramlása valósul meg, az államok és különböző nemzetközi szervezetek utólag próbálják szabályozni a folyamatokat, miközben a konvertálható tudás még a munkaerő szabad áramlásához is vezetett. Az ezredfordulóra az információáramlást biztosító telekommunikációs szektor egyedülálló módon megváltoztatta a világkereskedelmet. „A XIX. század első felében kialakult világrendszer most bomlik fel.”<sup>3</sup>

Tanúi és szereplői vagyunk a tömegtermelést hozó ipari társadalmak átalakulásának információs társadalommá<sup>4</sup>, amely a globalizációval és mobilitással jellemezhető. Ezen új társadalmak a digitális technológiai iparra, a hálózati szolgáltató iparra és az információbázisokra, mint tartalomszolgáltató iparra építenek.

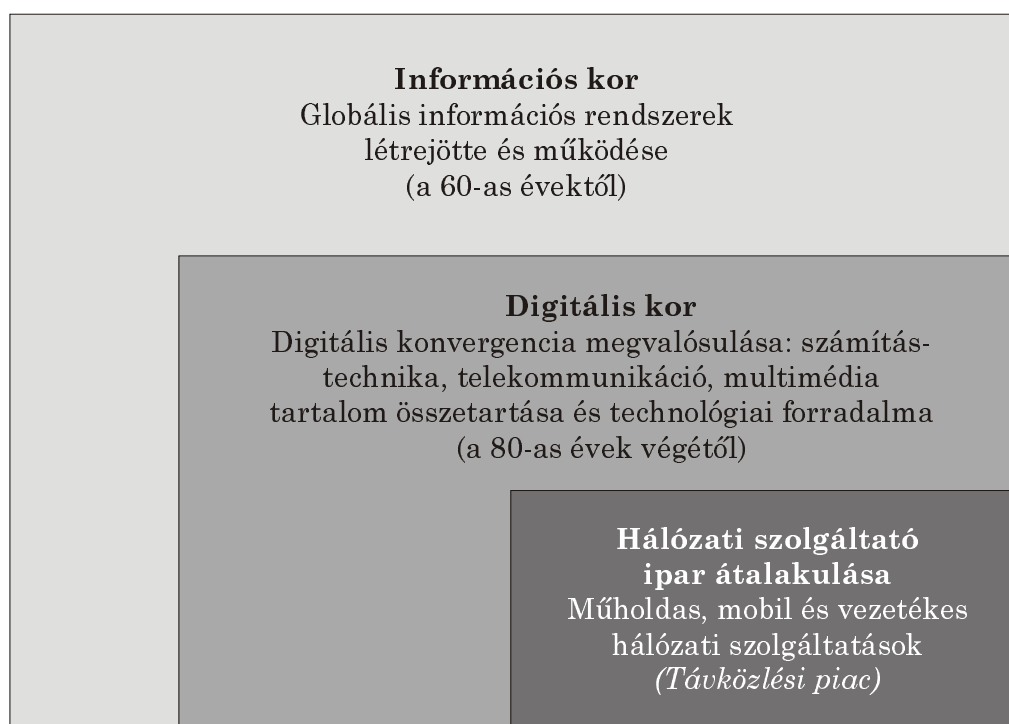
A dolgozatban az információáramláshoz szükséges közművet szolgáltató iparra, azaz a hagyományos távközlésre szűkítem a vizsgálatot<sup>5</sup>. Az 1. ábra szemlélteti a bevezetett fogalmak egymásra épülését.

<sup>3</sup> Glatz Ferenc: A társadalom és az innováció. In: Tét-attasék 5. konferenciája. 1997.

<sup>4</sup> Yoneji Masuda professzor „Az információs társadalom” című, 1980-ban megjelent könyvében használta először a kifejezést.

<sup>5</sup> A távközléssel szinonim fogalomként használom a telekommunikációt. Emellett a digitális kor, az információs kor és információs társadalom fogalomkörrel alkalmazom. Kerülöm az olyan kifejezéseket, mint például a telematika (távközlés + informatika), vagy szupersztráda.

A világkereskedelmet is befolyásoló új technológia tőkeigényes, de nagy profitot termelő üzlet. Világméretben egységesülő tudásipar (K+F) és a világot egységes piacnak tekintő, zömében USA bázisú multinacionális vállalatok, szolgáltatói szövetségek jönnek létre és bomlanak fel. Minden eddiginél nagyobb fúziókkal találkozunk ezekben az években. A távközlési ipar tehát nagy üzlet is lett.



1. ábra

*A használt fogalmak értelmezése*

Az információs kor kialakulásával szinte egyidőben integrálódó Európa nem halogathatta a kihívásokra adandó válaszokat.

A vitákkal terhes időszak után, mintegy 10 éves munka eredményeként, az Európai Unió (EU) távközlés-politikája sikertörténetté vált. A dátummal jellemezhető kezdet 1987-hez kötődik. A közös távközlési piacról szóló „Zöld Könyvben” rögzített elvek alapján a távközlési termék- és szolgáltatásszabványok kidolgozására és a piac liberalizációjára koncentráltak. 1993–1996 között az információs társadalom témakörébe sorolták a távközlést, és ezáltal a telekommunikáció a közösségi politikák centrumába került. A digitális konvergencia vált a vizsgálatok tárgyává.

A kilencvenes évek végén kezdtek el foglalkozni közös fejlesztési akciók megvalósításával. A szabályozás kérdése pedig a gyorsan változó technológiai és szolgáltatási környezet miatt rendszeresen napirendre kerül. A

tagországokban meglévő távközlési monopóliumok felszámolását eredményező 1998-as liberalizáció jelentősen hozzájárult az európai fejlődéshez.

A dolgozat két fő részből áll. Az első a globális folyamatok összefoglalásával és az Unió távközlési piacának ismertetésével foglalkozik. A második rész az önálló uniós távközlés-politika kialakulását és megvalósítását ismerteti. A távközlés-politika elemzésére és kritikájára terjedelmi okokból nem térek ki.

# 1. AZ INFORMÁCIÓS KOR KIHÍVÁSAI ÉS VÁLASZOK

A fejezet áttekinti a főbb technológiai és nemzetközi gazdaságpolitikai folyamatokat, a keletkezett kihívásokat és az USA, a Távol-Kelet és Európa által adott válaszokat. Érintem az információs korszak és a társadalmak közötti verseny néhány lényegi elemét, amelynek együttes tárgyalása fontos az Európai Unió távközlés-politikájának értelmezéséhez.

## 1.1. A digitális korszak megszületése

A digitális kor beköszöntött az információs korszak kiteljesedéséhez vezetett. A XIX. században feltalált vonalas telefon önmagában még nem változtatta meg a huszadik század arculatát. A műszaki fejlődés eredményeként a század végére, végülis kevesebb, mint 50 év<sup>6</sup> alatt globális hatású új tudomány- és „iparág” jött létre. „A technológiai fejlődés olyan, mint a természeti erők, amelyeket nem lehet feltartóztatni, azok mindig utat törnek maguknak, bármilyen akadályokat is állítsanak útjába az emberek.”<sup>7</sup>

A telekommunikáció, a számítástechnika, a televízió, az internet, a multimédia megjelenítés és az egyidejűség az informálódás, munkavégzés, ügyintézés, szórakozás leghatékonyabb univerzális eszközévé vált a nyolcvanas évek végére. A kilencvenes évek az új eszközöket birtokba vette az emberiség, így beköltözött a közintézményekbe, vállalkozásokhoz és háztartásokba is.

---

<sup>6</sup> Az első digitális alapú számítógépeket a negyvenes években tervezték az atombomba fejlesztésekhez szükséges matematikai műveletek gyors elvégzésére. A hidegháborús hadiipari megrendelések hatására erős K+F tevékenység zajlott az USA-ban. A hetvenes évek létrejött a digitális technológia, az informatika és a távközlés fizetőképes nagyvállalati civil piaca is. A nyolcvanas években megkezdődött a távközlés, az informatika, a média és a szórakoztató ipar konvergenciája.

<sup>7</sup> Andrew Grove: *Issue in science and technology*, 1997.

A jelentős áttörést eredményező technikai ugrások elterjedése hosszabb időt igényel, viszont viszonylag hosszú időn át vannak is jelen. A háztartásokban a videomagnók gyorsabban terjedtek el, mint a személyi számítógép, vagy a kábeltévé, nem beszélve a telefonról, melynek elterjedéséhez közel 70 évre volt szükség. Az első modern számítógép, az ENIAC 54 éve kezdett működni. Hosszú ideig, közel 30 évig, mainframe nagygépek köré szervezve mindössze 50 ezer számítógépes munkahely volt a világon. 1970-ben jelent meg az első Intel mikroprocesszor. 15 év múlva már 10 milliós, 20 év múlva 100 milliós nagyságrendről beszélhettünk. Az 1980-as években mindössze néhány ezer szakember ismerte az internetet, ezekben az években viszont már több mint 100 millió felhasználó kapcsolódik a hálóra naponta. A kilencvenes években egy időben, egy technológiai – digitális – platformon valósította meg az emberiség a kommunikáció és információfeldolgozás új hatékony eszközrendszerét.

*1. táblázat*

*Példa technológiák terjedési ütemére OECD országokban*

Technológia	Periódus	Háztartások %-a
Vonalas telefon	1876-1950	60%
Mobil telefon	1975-1995	40%
Kábeltévé	1950-1992	60%
Személyi számítógép (PC)	1975-1995	40%
Videomagnó	1975-1988	60%

„A tudás hatalom” aforizmája helyébe a huszadik század végén már a „tudás alkalmazása hatalom” került. Országhatárokat, régiókat, társadalmi-gazdasági berendezkedéseket, hagyományokat figyelmen kívül hagyva tőzsdei üzletek köttetnek másodpercek alatt, bárki bárkivel információs kapcsolatot tarthat, elektronikus tranzakciókat bonyolíthat le, az adatbankra kötött 10 éves általános iskolai tanuló pedig ma könnyebben jut piaci elemzésekhez, mint 10 éve egy tanszékvezető egyetemi tanár.

Aki az információt és az infrastruktúrát birtokolja, valamint a technológiát gyártja, az világhatalmi tényezővé is válik. Természetesen a katonai potenciál jó ideig meghatározó összetevője lesz a világpolitikai akarat-érvényesítésnek. A kilencvenes évek elején a közvetlen (USA-Szovjetunió) katonai fenyegetés megszűntével a nemzetbiztonság fogalom- és tartalomköre átrendeződött, markánsabban jelentek meg a gazdasági elemek és a globális problémák. Az USA a kiépült katonai-hírszerzési-nemzetbiztonsági-technológia előnyét ezért a gazdasági életben érvényesíti első sor-

ban. „Ami jó az amerikai vállalatoknak, az jó az Egyesült Államoknak is” (AL GORE).

Az új eszközzrendszer nem csak hatalmat, befolyást, hanem értelemszerűen jelentős profitot is biztosít annak a néhány nagy nyertesnek, aki a piac feletti ellenőrzést gyakorolja. A profit pedig érvényesülést, fejlődést, a „választó polgároknak” pedig jobb életminőséget is eredményez. Az információs kor politikai, gazdasági összefüggései külön vizsgálatot igényelnek. Az biztosan kijelenthető, hogy a technológia és a hálózatok feletti uralmat a világhatalmi szerepet játszó országok, régiók, vagy egy-egy speciális területen<sup>8</sup> a gyorsan reagáló országok szerzik meg, míg a „jó”<sup>9</sup> alkalmazás a legkisebb országok számára is előnyt nyújthat a többivel szemben a világméretű versenyben.

## 1.2. A digitális technológia és a digitális konvergencia kialakulása

A hatvanas évek végétől kezdve a telekommunikációban egyre több digitális (integrált áramkörös, majd mikroprocesszoros, így például digitális telefonközpont, telefax, műhold...) technológia jelent meg. Ezzel egy időben az informatika fejlődése új helyzetet teremtett. A piacot meghódító – a hetvenes évektől már mikroprocesszorokra épülő – számítógép is digitális információkat dolgoz fel. A számítógépek egymásközi forgalma nagy mennyiségű adat gyors cseréjét igényelte<sup>10</sup>. Az univerzális hálózati kapcsolatok pedig a kilencvenes évek elejére elmozdultak az átlag felhasználó számára is elérhető internet irányába.

A digitális technológiák megjelenése mellett korunk második fő tendenciája a távközlés, az informatika és az audiovizuális technika (média) összetartása. A tendencia a hálózatok, a szolgáltatások és a felhasználói platformok szempontjából egyaránt megvalósul.

Noha a műhold látszik a világhálózatok motorjának, az ezredforduló éveiben még kétségtelenül a kábel-(földi)hálózatok használják fel a legnagyobb teljesítménnyel, maximális módon az interaktivitás és multimédia terén adódó kapacitásukat.

A technológiák előrehaladása a következő években új szolgáltatások forgalmazását teszi lehetővé. Ilyenek lesznek a globális elektronikus kereskedelem, vagy az interaktív multimédia, azaz a személyre szabható és

---

<sup>8</sup> Például Nokia, Ericsson a mobil telefonokban (Finnország, Svédország).

<sup>9</sup> Itt nem vizsgálom, hogy mi a „jó”. Ilyen például: fejlett alpinfrastruktúra, liberalizált belső piac, képzett munkaerő kialakítása – általános informatikai írásvásolás tudás, szolgáltatóbarát közigazgatás létrehozása stb.

<sup>10</sup> Például a repülőgépes helyfoglalásban a hatvanas évektől kezdve, vagy a mainframe számítástechnikai alkalmazások megjelenésével.

a felhasználó kívánságára aktivizálható média tartalomszolgáltatások, vagy a virtuális vállalati magánhálózatok.

A legfontosabb felhasználói platformok a személyi számítógépek, a digitális televíziók és a mobil eszközök egybeolvadásából jönnek létre.

### **1.3. Az Amerikai Egyesült Államok térnyerése a digitális technológiában**

A társadalmak (így a gazdaságok) érdeke az olcsóbb, versenyképesebb és széles körben elérhető minőségi távközlési infrastruktúra mielőbbi kiépítése és erős szolgáltatói háttér létrehozása lett. Függetlenül attól, hogy többnyire kormányzati támogatású – nemzeti – programokról volt szó, általános egyetértés mutatkozott abban, hogy ezt a szintet elsősorban magánbefektetésekkel, magánérs tervezéssel és munkálatokkal kell megoldani.

Az USA-ból kiinduló Nemzeti Informatikai Infrastruktúra, a Globális Információs Társadalom és az Információs Szupersztráda jellegű fejlesztési programok az 1990-es évek elején az informatikai infrastruktúra területén felmerülő problémák megoldására összpontosítottak. A lakásokig, vállalkozásokig eljutó vonali összeköttetésekre, kábelcsatornákra, csatlakozásokra, sőt mobil berendezésekre, úrtávközlési eszközökre, számítástechnikára, valamint szolgáltatókra volt szükség. Az 1990-es évekre az információs társadalom ügye ez egyedüli politikai, gazdasági világhatalmi pozícióba került amerikaiak számára elsődlegesen a technológiai kihívást és a világpiacok meghódításának lehetőségét<sup>11</sup> jelentette.

A műszaki fejlődés jellemzője az lett, hogy

- 1995 és 2000 között elérkeztünk a digitális kommunikáció korszakába, amely alapvetően technológiai forradalmat jelent, és amerikai technológiai dominanciát eredményezett, de erőteljes kihatása lett egyéb szolgáltatások kínálatára is;
- az új típusú kommunikáció globálissá vált, a piaci kereslet kielégítésére pedig globális távközlési konzorciumok jöttek létre részben a piacfelosztás, részben pedig a tőkekoncentráció miatt.

Szinte valamennyi szövetségben az amerikaiak képezik az AT&T Bell-ekre történt szétválasztása után is a vezető gazdasági erőt. Az USA távközlési cégeinek 1998. évi nettó árbevétele meghaladta a 220 Mrd USD<sup>12</sup>-t. A XXI. században stratégiaivá váló műholdas kommunikációs technológiát gyakorlatilag az USA tartja egyedül a kezében. Az európaiak közül a Deutsche Telekom (németek), British Telecom (angolok), az Alcatel, France Telecom (franciák), Telefónica (spanyolok) a meghatározóak a külföldi befektetésekben is. Az olaszok még nem léptek ki a nemzetközi piac-

<sup>11</sup> Azaz világhatalmi vezető szerepük megerősítését, támogatását eredményezte.

<sup>12</sup> Fortune Magazin, 1999. november.

ra. Európa gyakorlatilag csak a mobil hírközlésben tartotta a lépést. Európáról a következő fejezetben részletesen szó lesz. Ázsiából csak Japán távközlési vállalata (NTT) emelkedik ki, bár egyelőre gazdasági súlyukhoz képest nem aktívak a Japánon kívüli piacokon.

Informatikai és tartalomszolgáltatói nemzetközi konzorciumok egyelőre még nem működnek. USA domináns számítástechnikai cégek (Compaq, IBM, HP, Dell, Intel, Cisco...), szoftver és tartalomszolgáltatói monopóliumok (Microsoft, Oracle, AOL, CNN...), vagy a piaci atomizáltság (sok-sok szoftverfejlesztő, helyi tartalomszolgáltatók) a jellemzőek. A személyi számítógépek területén például átütő az amerikai térnyerés.

Az elkövetkező 10 évben a tartalomszolgáltatásban is változások lesznek, a nagyok sorra fel fogják vásárolni a kicsiket és globális tartalomszolgáltatók, továbbá szoftverbirodalmak jönnek majd létre például az elektronikus kereskedés bázisán (l. AOL/TimeWarner). A Microsofthoz hasonló megavállalatok alakulnak ki és világgazdasági, politikaformáló szerepet fognak betölteni a XXI. század első felében. 1998-ban már a világ első 15 legnagyobb tőzsdei vállalata közé tartozik a Microsoft, az NTT, az Intel, az AT&T Lucent, az IBM.

2. táblázat  
Legnagyobb tőzsdeértékű vállalatok 1998-ban

Vállalat	Piaci tőkeérték (Mrd USD)	Változás 1996-hoz képest (%)
General Electric, USA	296	15
<b>Microsoft, USA</b>	<b>267</b>	<b>28</b>
Coca-Cola, USA	211	2
Royal Dutch-Shell, Holland	187	0

Tőzsdeérték alapján az NTT a 9., az Intel a 10., az AT&T a 13., az IBM a 15. helyen szerepelt. A növekedés üteme meghaladja az átlagot.

1999. november közepére például a Microsoft tőzsdei értéke 462,47 Mrd USD-ra nőtt<sup>13</sup>, amely így a világ legjelentősebb vállalkozása címet szerezte meg. Érdeemes megjegyezni, hogy 1999 végén a Cisco a maga 276, az Intel 265, a Lucent 235, az SBC 174, az MCI 163, az American Online 160, az AT&T 146 Mrd USD piaci tőkeértéket képvisel. „Természetesen” valamennyien amerikai informatikai és távközlési vállalkozások. Ugyanekkor a Coca Cola „mindössze” 140, a Ford 61 Mrd USD-t ér. A piac vál-

<sup>13</sup> Amex report, 1999. november 16.



tozékonyt jelzi, hogy az S&P<sup>14</sup> az Intel és a Microsoft részvényeket a spekulatív kategóriába sorolja (igaz, vásárlási ajánlatként).

Az adatok egyértelműen mutatják Európa legnagyobb szövetségesének és versenytársának, az USA-nak, valós befolyásoló erejét a média-technológia konvergenciában. Érthetővé válik, hogy miért értékelődik fel az információs technológia szerepe világgazdasági döntésekben<sup>15</sup> is. Axiómaként szögezhető le, hogy az USA nem kívánt és nem kíván lemondani a II. világháborúban, illetve a hidegháború során kivívott „a világ első országa” pozícióról, és folyamatosan keresi az e pozíció megtartását biztosító új eszközöket. A kilencvenes évekhez kötődő nemzeti stratégiaváltás külön említést érdemel:

- Az amerikai gazdaság erős. A gazdasági potenciált, a gazdasági versenyképességet helyezi a nemzetbiztonság, és így a világelsőség megőrzése eszköztárának középpontjába. A nemzetközi versenyképesség alapja a saját belső piacon elért eredmény. Az amerikai diplomácia a fenti érdekek mentén cselekszik. (L. a WTO amerikai nyomásra hozott, amerikai termékek előtt a nemzeti piacok megnyitását célzó „liberalizációs” döntéseit.)
- A gazdaság versenyképességének egyik meghatározó eleme az áruk és szolgáltatások tudástartalma lett. Ezáltal a képzett munkaerő is stratégiai érték lett (agyelszívás, képzés, K+F, koncentráció).

Önérdekeiket követve ebben természetes szövetségeseknek bizonyultak a vállalatok. Ezen alapszik Amerika sikere.

#### **1.4. Információs társadalom programok a 90-es évek elején**

Az 1990-es évek előtti társadalomfejlesztési programok megelőzték korukat. Hiányzott két fő összetevő: az olcsó – tömegméretű elterjedésű – számítógép és a gyors hálózati kapcsolat. A 90-es évek elején már közel 30 ország hivatalosan jelentette be a technológiafejlődés által hajtott új gazdasági és társadalmi rend „kialakításának” szándékát. A digitális korszak megszületése tehát együtt járt az új típusú, ún. „információs” társadalom kialakításának programjaival.

Valamennyi kezdeményezésben közös, hogy

- az adott társadalom globális és regionális érvényesülési képességét;
- a gazdaság versenyképességét;
- a növekedést;
- a munkahelyteremtést, foglalkoztatást;

---

<sup>14</sup> Standard & Poor report 1999. november 16.

<sup>15</sup> L. a WTO, az APEC, az OECD elmúlt 2–3 évi döntéseit és Clinton fellépését az amerikai ipar érdekei mentén.

- és az egyének érvényesülési képességét, és
  - az életminőség javítását
- kívánják szolgálni.

Ösztönző, piacélnkítő, infrastruktúra-fejlesztő, szolgáltatásbővítő, részben magánszférára alapozott projekteket fogalmaztak meg. Példaként néhány a 90-es évekből:

- „Information Super Highway” nemzeti programja (USA, CLINTON elnök által meghirdetve 1993-ban, 1996-ban megerősítve);
- az Európa Unió ún. 1993-as fehér könyve és a BANGEMANN jelentésben foglalt tervek („Europe and the Global Information Society”, 1994. június) alapján nemzeti informatikai stratégiai kezdeményezések;
- az Európai Bizottság által létrehozott információs társadalom projektiroda, az ISPO programjai;
- a világ 8 vezető országát tömörítő G8 tervei, projektjei (1995–99);
- a Japán Telekommunikációs Tanács infokommunikációs és elektronikus kereskedelmi programja (1994. május, 1998);
- a szingapúri IT 2000 Bizottság „Intelligens sziget” c. programja (1992–98);
- a malajziai multimédia kormányzati negyed.

A főbb kezdeményezők az USA és Európa voltak. Az USA inkább a technológiára és a piaci szereplők megerősítésére összpontosított, míg (Nyugat-) Európa az „információs társadalom” komplex ügyére, az embernek előtérbe helyezésére, és a belső piac egységesítésére fordított figyelmet. Európa le is maradt a globális technológiai versenyben az elmúlt 15 évben.<sup>16</sup> Ázsiában Szingapúr, Malajzia és Japán voltak az elsők. Kína egyelőre kivár, információkat gyűjt, piaci réseket keres tömegtermékei számára. A Szovjetunió és kelet-európai szövetségi rendszere szétesett. A kelet-európai államok az euroatlanti integrációban keresik saját jövőjüket.

Regionális, nemzetek feletti szinten a globalitás hangsúlyozása ellenére kizárólag politikai integrációk keretén belül, annak függvényében és korlátjaival valósultak meg együttműködések. Ilyen például az APEC regionális infrastruktúra fejlesztési, vagy az ASEAN APII<sup>17</sup> programja. A G7/G8-ak több projektet indítottak, de ezek csak egy-egy speciális területre fejtenek ki hatást a témagazda országok aktivitásától függően. Regionális együttműködés szempontjából legígéretesebbek az Európai Unió projektjei.

A lényegében nemzeti szinten megvalósuló információs társadalom programok célja tehát a társadalom minden rétegének, az üzleti világnak, a közigazgatásnak, a vállalkozásoknak, a kisközösségeknek, családnak és a polgárnak bekapcsolása a világ információáramlásába és információvagyonyába; a telekommunikációs végpontok elérhetőek minden munkahelyen, minden családnál, minden iskolában, körzeti orvosnál, üzletben; a saját informatikai ipar megerősödik. Az ezredforduló éveiben létrejönnek

<sup>16</sup> Taglalására a későbbi fejezetekben külön kitérek.

<sup>17</sup> Asia-Pacific Information Infrastructure.

a közcélú és kereskedelmi információs tartalom-, elektronikus tranzakciós, média és szórakoztató központok/szolgáltatók. A mindenki által elérhető adatbázisok száma és mérete megsokszorozódik, azaz kinyílt a világ.

#### 1.4.1. Az USA kezdeményező szerepe az információs társadalom programokban

Az 1992-es amerikai elnökválasztási kampány alatt AL GORE szenátor által kidolgozott elképzelések között előbb Nemzeti Információs Infrastruktúra (NII), majd a Globális Információs Infrastruktúra (GII) kifejezés jelent meg. AL GORE elképzeléseinek alapja, hogy az információs társadalom kialakulásához elsődlegesen jó infrastruktúra szükséges. Az „információs szupersztrádán” minden eddiginél gyorsabban, hatékonyabban fejleszthetők az üzleti kapcsolatok, és az új információs üzletágak gyökeresen átalakítják majd a közszolgáltatásokat és az emberi mentalitást is. Az infrastruktúrát pedig a magánpiac építi ki, amelyben segíteni kell a vállalkozásokat. A társadalmi profitból mindenki részesedik, a pénzügyi profit a résztvevő vállalkozásoknál, az adórendszeren keresztül pedig a költségvetésben képződik, tehát mind közvetlen, mind közvetett nyereségről is beszélhetünk. Az infrastruktúra alatt egyrészt a számítógépes hálózatok, távközlési kapcsolati rendszerek, mobil vagy kapcsolt végpontok, nyilvános és privát adatbázisok (szolgáltatást nyújtók), alkalmazási rendszerek, másrészt az információs társadalommal összekapcsolt értékek, életstílusok, emberi törekvések együttesét értik.

Az USA lett a mára már nélkülözhetetlenné vált internet bölcsője is. CLINTON az információs társadalom programhoz kapcsolódva első választási ciklusa közepén meghirdette az iskolai internet programot. Igazi robbanás azonban akkor következett be, amikor az internet elkezdte kitermelni a maga globális üzletágait<sup>18</sup>. MARC ANDRESSEN, a Netscape társalapítója volt az ébredő hálózati business elsősorú nyertese. De már készülődnek a többiek is. Sok milliárdos üzletgé név lett például a Cisco, az AOL, vagy a Yahoo. A távközlési cégek, a hálózati számítógépek és szoftverek gyártói, a Sun, az Oracle, de az IBM vagy a Microsoft, továbbá a szolgáltatásokat birtokló is meg fogják szerezni a maguk tortaszeletét. Senki sem marad, mert nem is maradhat érintetlen, aki az informatikában dolgozik. Aki nem törődik a hálózattal, az lassan kívül találja magát a gazdaságon.

1996-os újraválasztásáig, majd az azóta eltelt időszakban BILL CLINTON elnök és AL GORE alelnök megszemélyesítője lett az új kornak, befolyásuk jelentősen megnőtt az informatikai, távközlési és média vezetők megnyerésével, köztük olyanokkal, mint a világméretűben is piacvezető IBM, Microsoft, Intel, majd a Time Warner, CNN, NBC, CBS... nagyhatalmú

---

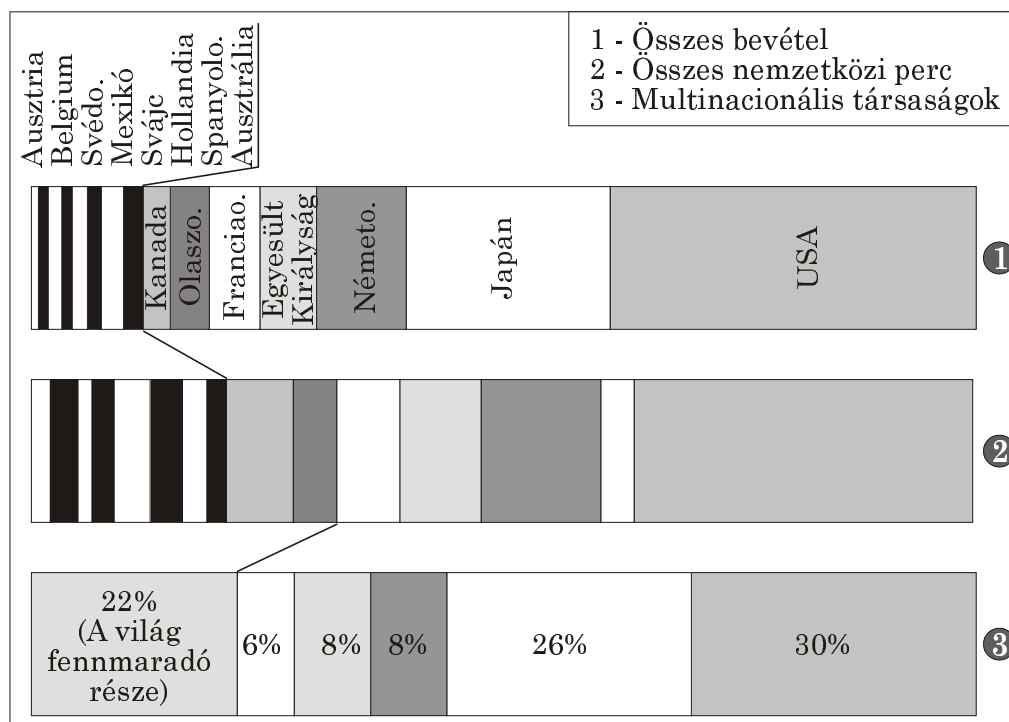
<sup>18</sup> Az USA nem véletlenül karolta fel az internet alapú globális elektronikus kereskedelmet.

uraival. Sehol a világon nem alakult ki olyan komplex módon az infrastruktúra, a tartalomszolgáltatás, a média és a szórakoztatóipar együttese, mint az USA-ban. Az USA domináns helyet szerzett a piacon, kezdeményező G8 projektekben, és a WTO, APEC, NAFTA programokban.

#### 1.4.2. Információs társadalmak európai programjai a kilencvenes években

Európa egyike a világ három vezető térségének. A katonai szembenélés, a politikai megosztottság megszűnése integrációs belső folyamatokat indított el. Méreteiben (potenciáljában) jelentős kelet-európai piacok szétestek, az érintett országok fokozatosan az euroatlanti integráció részeseivé válnak. Ezért a továbbiakban kizárólag az EU lépéseiről lesz szó.

„A globális információs világba való gyors és hatékony bekapcsolódás létfontosságú előfeltétele egy olyan Európának, melynek végső célja az állampolgárok életminőségének javítása az európai gazdaság világviszonylatban sikeres fejlesztése révén”<sup>19</sup>. A kilencvenes évekre egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy az informatika és a távközlés számos vonatkozásban a modern gazdaság alapját képezi.



2. ábra

A távközlési piacok relatív nagysága 1995-ben

<sup>19</sup> Bangemann-jelentés megállapítása, Fehér Könyv, 1993.

Az európai<sup>20</sup> távközlési és számítástechnikai piac fejlettsége bizonyos mértékig elegendő alapot jelentett ahhoz, hogy Európa szilárd pozíciókat építsen ki. Ez a tény már kellő hangsúlyt kapott a növekedésről, versenyképességről, foglalkoztatottságról szóló Fehér Könyvben (1993). A világ távközlési és informatikai piacainak elemzése megerősítette a kiindulási pont helyességét. Vizsgálták a társadalmi faktort (pl. iskolázottságot, sajtószabadságot, emberi szabadságfokokat) és az információs fejlettségi szintet (távközlési és számítógépes infrastruktúrát). A fejlettségi index alapján készült országsorrendet a 3. táblázat foglalja össze.

3. táblázat  
Nemzetközi informatikai körkép a kilencvenes évek közepén<sup>21</sup>

Ország	Társadalom	Távközlés	Számítógép	Összesen
USA	487	2810	1810	5107
Svédország	457	2116	1430	4003
Dánia	452	1915	1475	3842
Norvégia	474	1872	1409	3755
Finnország	454	1885	1383	3722
Ausztrália	436	1620	1648	3704
Kanada	496	1696	1302	3494
Svájc	440	1331	1688	3459
Új-Zéland	474	1332	1557	3363

Az országok sorrendjében 10. az Egyesült Királyság, 11. Hollandia, 12. Németország és 13. Japán. Magyarország a 27. helyen volt. Látható, hogy Amerika jelentősen vezette a listát, de egy egységesülő európai piac már fel tudta venni a versenyt. Távol-Kelet viszont jelentősen le volt maradva az információs társadalom építésében.

Az Európai Tanács felkérte az Unió érintett ipari ágazatainak, felhasználóinak és fogyasztóinak képviselőiből álló, MARTIN BANGEMANN által elnökölt felső szintű szakértői csoportját egy jelentés összeállítására, mely

<sup>20</sup> Kelet-Európa a politikai átalakulásokkal és a rendkívül elmaradott infrastruktúrák modernizálásával volt elfoglalva. A teljes európai távközlési piacra gyakorolt hatásuk minimális volt. Lengyelország, Ukrajna, vagy akár Magyarország éves távközlési forgalma 2–5 Mrd EUR között mozog évente.

<sup>21</sup> World Times Inc. és IDC, 1995.

„Európa és a globális információs társadalom. Ajánlások az Európai Tanácsnak” címet kapta. A jelentés fontos nyilatkozat, amely megfogalmazza a célokat és körvonalazza a betöltendő (gazdasági, politikai, érvényesülési) európai szerep megvalósításához szükséges eszközöket. A jelentéssel foglalkozott több EU csúcsertekezlet és akcióprogramokat is kidolgoztak.

Európa stratégiai és taktikai céljai egy mondattal összefoglalhatók: Európának meg kell őriznie világpolitika-alakító szerepét, a versenyképesség javításával pedig vissza kell szerezni a gazdasági-pénzügyi vezető szerepet. A felvetődött főbb kérdések:

- Milyen legyen az új Európa?
- Mi lesz hosszú távon Európa fő bevételi forrása?
- Európa melyik területen legyen globális világhatalmi tényező: pénzügyi?, kereskedelmi?, ipari?, mezőgazdasági?, kommunikációs (információs, politikai)?

A kérdésekre a politikusok azóta is keresik a választ. Az Európai Bizottság az alábbiakat emelte ki a „White Paper”-ből:

- bátorítani azokat a tagállamokbeli reformokat, amelyek a foglalkoztatási rendszert hivatottak javítani (munkahely és munkaerő versenyképesség javítása);
- speciális intézkedések szükségesek a kis és középvállalatokban lévő munkahely-teremtő lehetőségek kihasználására (monopóliumok helyett működő kis- és középvállalatok kellene, versenyképességet javítani kell);
- megerősíteni a kutatási koordinációt (innováció);
- nagy prioritású európai szállítási és energia projektek gyors megvalósítása (szállítási, kereskedelmi központ, jobb infrastruktúra);
- teljesen kihasználni az informatikai társadalom nyújtotta lehetőségeket (jobb informáltság, jobb döntéshozatal);
- támogatni a tartós növekedés modelljeit, amelyek a környezeti hatásokat is figyelembe veszik (növekedés, fejlődés).

1995-re a fent ismertetett elvek mentén az információs társadalom ügye az Unió egyik önálló politikája lett. 1996 végére már egyértelművé vált, hogy Amerikával szemben a társadalmat, a közösségeket és az embert helyezték a központba. A digitális technológiában, például a személyi számítógépek, szoftverek és internet hardver, valamint globális tartalomszolgáltatás területeken nem sikerült a hátrányt leküzdeni. BANGEMAN csak 1997-ben ismerte fel, hogy a versenyszféra nélkül nem lesz európai felzárkózás.

Kontinensünk nemcsak követő az információs társadalom alapjait szolgáló technológiában, hanem jelentős fáziskésésben is van (a mobil hírközlés kivételével). Ezért a kialakított politika csak válasz lehet egy már működő technikai rendszer hatásaira. Az európai politika tehát egyrészt többet foglalkozik az információs társadalom jogi oldalával (szabá-

lyozások mindenek előtt), másrészt annak emberi-társadalmi hatásaival (szociológia). A kihívásra adott európai válasz ezért az összefogással, a közös hang megtalálásával kezdődhetett meg. A sokszínű európai politika csak a normatívák, szabályozások megalkotásával tudott alkalmazkodni az amerikai kontinens felől érkező technológiai nyomással.

Az előző fejezetekből kiderült, hogy csak a technológia szolgáltatja azt az alapot, melyre az információs társadalom felépül, így a technológia fejlődése fogja megszabni az információs és távközlési politikák további alakulását, mind a fő innovátor USA-ban, mind a technológia-követő Európában. Az előre jelzett univerzális mobilitás és együttműködési képesség a nemzetközi kooperáció további erősödését teremti meg, mely eredményeként a hálózatok kiszélesedése felértékeli a fizetőképes és egységsülő európai színteret, mind a piac, mind a háttérpar megteremtése szempontjából.

Mint később látni fogjuk, a távközlés-politika hasonló fejlődési utat járt be.

## **1.5. Az információs kor víziója alapján prognosztizált középtávú változások<sup>22</sup>**

Az információs társadalmak jelenlegi víziója szerint a technológiai és piaci trendeken keresztül új szolgáltatások és tevékenységek potenciálisan hatást gyakorolhatnak életünk minden vonatkozására; a lakástól a munkahelyig; az üzleti kapcsolatoktól a tanuláshoz; az egészségügyi ellátástól a közigazgatásig és a demokratikus társadalomban való állampolgári részvételig. Napjainkban az emberek már most is telefonra alapozott szolgáltatásokat vesznek igénybe, mint például bankügyletek intézése, biztosítás, számítógép- vagy színházjegy rendelés. Már nincs messze az idő, amikor ezek a szolgáltatások megszokottá válnak a televízióon vagy a PC-n keresztül.

Az információk áramlása, a kereskedelem, a szolgáltatások határokat nem ismerve globalizálódnak. A szabad, liberalizált piacok előnyt élveznek. A személy-személy közötti kommunikáció lehetősége kitágul, a mobilitás is általánossá válik. Az 1990-es években a kommunikációs és információs technika hatalmas ütemű fejlődésének voltunk tanúi, melyet a technológia és a zömében amerikai bázisú monopolisztikus piaci tulajdonosságokkal rendelkező multinacionális cégek határoztak meg. Az információ fokozottan jelenik meg érték-ként és befolyásoló elem-ként; a megfelelő informáltság és információ-terítés gazdasági, politikai érvényesülés egyre fontosabb elemévé válik. Az üzleti folyamatok óriási változáson mennek át, amint a vállalatok az elektronikus kereskedelem és a kapcsolattartás

---

<sup>22</sup> Az „Adapting the EU Regulatory Framework to the Developing Multimedia Environment” c. EU tanulmány alapján.

új eszközeit kezdik használni. A szabályozás követő rendszerű, az országok és régiók utólag próbálkoznak a folyamatok megfejtésével és befolyásolásával, így a világgazdasági folyamatokra gyakorolt hatások még csak főbb vonalakban mérhetők és nehezen prognosztizálhatóak.

A fejlett világ számos országa hivatalosan jelentette be a „globális információs társadalmak”, vagy akár az „Integrált Európa” programokat. Valamennyi kezdeményezésben közös, hogy a gazdaság versenyképességének (a társadalom és gazdaság szolgáltató jellegének) és az egyén érvényesülési képességének (humán erőforrások képességeinek, a munkahelyteremtést, az életesélynek és életminőségnek) javítását kívánják szolgálni. Mind az USA, mind Európa megfogalmazta, ill. folyamatosan keresi válaszait az információs korszak kihívásaira.

Új vállalkozási formák, új együttműködési csatornák, új gazdasági együttműködési világtrend alakul ki az ún.

- egységesülő, mindenhol elérhető infrastruktúra; világhálózatok és digitális végberendezések;
- egységesülő alkalmazási platformok és média tartalmak, így azonnali, egyidejű információszerzés és küldés lehetősége mindenki számára;
- a világméretben egységesülő szabályozási környezet;
- globálisan elfogadott elektronikus – és részben virtuális – pénz;
- elektronikus vállalatok, virtuális irodák, digitális vállalkozásközi és ügyfélkapcsolatok létrejötte, online azonnali szerződéskötések, közvetlen és központi elektronikus értékesítési irodák, átalakuló disztribútori és ügynöki kör, melyek helyett regionális logisztikai központok jönnek létre;
- új reklám és marketing a globálisan értékesíthető termékek és szolgáltatások, a helyi piac egyúttal globálissá válása, valamint
- a földrajzi értelemben helyfüggetlen „digitális” ügyfél, állampolgár képeben, ezért
- amely országok, vállalkozások lemaradnak a versenyben, jelentős ideig le nem dolgozható hátrányt szenvednek<sup>23</sup>.

A piaci szereplőknek az új fejleményekre reagáló tevékenységei és befektetési stratégiái mára már nyilvánvalóvá váltak, és jól jelzik, hogy ezek a szereplők hogyan érzékelik a jövőbeni trendeket.

A digitális konvergencia egyik jelzése, hogy a piaci szereplők szívesen aknázzák ki az új platformok, és különösen az internet által biztosított lehetőségeket annak érdekében, hogy tevékenységeiket a földrajzi- és a termék-értelemben vett tradicionális piacok határain túl is kiterjesszék. Ennek egyik jó példája a „webcasting”.

---

<sup>23</sup> „Aki 5 éven belül nem lesz a neten, az kívül találja magát a gazdaságon” – mondta Andrew Grove, az Intel elnöke 1997-ben.



Egy másik (vitathatatlanul jó) példa a távközlési operátorok belépése az internet szolgáltatás nyújtásába, az internet hangtelefon, vagy a kábeltelevíziós, vagy akár a média tartalom szolgáltatásokba. Ezek a szolgáltatások csak abban az értelemben újak, hogy új területekre való kiruccanást képviselnek a kérdéses szolgáltató számára. De némelyikük valamennyiünk számára új.

Ezen szolgáltatások kiépítése és nyújtása jelentős tőkét igényelnek. Ezért továbbra is napirenden lesznek a globális szövetségek létrehozása (és felbomlása) és a fúziók. A vállalatok országhatárokat átlépve nyújtanak egységes szolgáltatásokat.

### 1.5.1. Új szolgáltatások

A digitális információ rugalmassága megteremti a lehetőséget a több és gazdagabb konvencionális szolgáltatások számára (mint például a digitális televízió és rádió, továbbá a jobb minőségű mobil kommunikáció), valamint az új szolgáltatások és alkalmazások egész köre számára. Ezek az új szolgáltatások igen nagy változatosságot mutatnak: elektronikus újságok, on-line szupermarketek és katalógusok, otthonról végzett bankügyletek, valamint a multimédia web site-ok felhasználása belső kommunikációkra és alapvető üzleti eszközként. Példák:

- Műsorszórók, akik olyan új területekre törnek be, mint például adatközvetítés, internet webcasting, valamint távközlési átvitel és szolgáltatások.
- Távközlési operátorok, akik audiovizuális szolgáltatást nyújtanak, mint például lekért videó és kábeltelevízió.
- Internet szolgáltatók, akik audiovizuális anyag terjesztésébe kezdenek, és a hang-telefon szolgáltatást nyújtó internet hozzáférést biztosítók.

A jelenlegi korlátozások ellenére számos alkalmazás áthidalja a rést az ún. intelligens televízió és a videó internet között. A hely, ahol e két terület konvergál, a legtermékenyebb talaj az innováció és a vállalkozói tevékenység – valamint a teljesen új tartalmi típusok kialakítása – számára. A grafikában gazdag „internet csatornák” innovatív formái a videokészítés, a számítógépes képalkotás és az információ-kezelés korábban elkülönült mestereinek a kreativitására épít. Hasonlóképpen, a hálózatosított videojátékok is a megrögzött játékosokra építenek az országhatárokon túllépve. A „varratnélküli” és „skálázható” digitális környezetben innovatív hibrid multimédia alkalmazások jelennek meg – mint például a digitális televíziós „inforeklámok” internetes reagálási mechanizmussal (az azonnali rendelés érdekében), CD-ROM katalógusok internet kapcsolatokkal (a tartalom vagy az ár aktualizálása érdekében) és a kereskedelmi web site-ok helyi CD-ROM kiterjesztésekkel (a memória-intenzív multimédia demonstrációk érdekében).

Az értéklánc szolgáltatási végén a szereplők a számukra új tevékenységi terület felé fordulnak. A szolgáltatásokat új tulajdonságokkal egészítik ki valamennyi hálózaton. A szolgáltatások emellett maguk is változnak az ezidáig elkülönült szolgáltatások tulajdonságainak kombinálásával. Így a televíziós műsorokat „adaterősítik” szövegek és grafikák párhuzamos rendelkezésre bocsátásával.

### 1.5.2. Új piaci szereplők

Ahogy a konvergencia lehetővé teszi a távközlési-műsorszóró szektorok belső szereplői számára szerepük bővítését, lehetőséget biztosít az erőteljes új szereplők színrelépésének is a publikálási (média) és információtechnológiai (IT) szektorokból. Az információ szolgáltatók számára, mint például a kiadók, adatbázis üzemeltetők és pénzügyi információs szolgáltatások, az internet a tradicionális know-how döntő kibővítésének minősül, és ideális eszköznnek a gazdag információs tárházak újrahazsnosításához és a célok újragondolásához.

Az IT cégek hasonlóképpen jelentős befolyást gyakorolnak az új szolgáltatási piacok alakulására: ahogyan eltávolodnak a szoftver és a multimédia tartalom általánosított on-line terjesztésétől, jelentős befektetéseket tesznek a kábel- és a televíziós üzletágba, és a fejlett televíziós kísérletek integrátoraiként járnak el. Nem szabad alábecsülni az IT szakma hozzájárulását és potenciálját arra nézve, hogy először a konvergencia irányítóává válik, majd kiaknázza annak előnyeit; mindezt alátámasztja a számítógépes hatalom rendkívüli növekedése, a változásra való reagálóképesség a termékek lerövidített életciklusával, a keményen versenyztető környezetben való működés, valamint az, hogy történetileg nem akadályozták terhes szabályozások.

### 1.5.3. Új piaci struktúrák

A megfigyelhető jelentős fúziós, szövetségi és vállalatmegvásárlási (M&A) tevékenységet kereskedelmi és stratégiai tényezők motiválják. A konvergencia irányába mutató trend csak egy, bár fontos tényező ezek közül. Néhányan azt állítják, hogy az új piaci struktúrák jelentős elmozdulást tükröznek az értékláncban úgy, hogy az érték az egyszerű szolgáltatástól a tartalomkészítés és csomagolás, vagy a szolgáltatások és a tranzakciók on-line felkínálása felé mozdul el. A liberalizáció és a verseny – a digitalizációval és mind a műsorszóró, mind pedig a távközlési hálózatok hálózati kapacitásának jelentős növelésével párosítva – a szolgáltatások továbbítását és nyújtását árucikké teszi. A jelenleg az értéklánc alacsonyabb részein működő cégek ezért alaptervékenységük volumenének a növelésére törekednek, horizontális szövetségeken vagy új földrajzi piacokra való organikus beépülésen keresztül.

Ugyanakkor a vertikális koncentráción keresztül felfelé haladnak az értékláncon a magasabb haszonkulcsú tevékenységek felé. Az, hogy a Telefonica megvásárolta az Antena3 TV-t Spanyolországban, hogy a STET csoport létrehozta a Stream céget Olaszországban, és hogy a Microsoft megvásárolta a Comcast kábeltelevízió üzemeltetőt az USA-ban, mind jó példák arra, hogy a cégek hogyan mozognak a szektorok között legalább annyira stratégiai, mint kereskedelmi, profit-motivált okok miatt.

A helyzetet csak megerősíti az olyan új szakmák kialakulása, amelyek a szomszédos szektorok közötti rést hidalják át; az egy évtizeddel ezelőtt az on-line hálózatosítási szolgáltatások terén úttörő cégek mára már multimilliárdos csoportokká nőttek ki magukat. E két üzletág legújabb összekapcsolódása a worldcommal a jelenlegi piaci struktúrák képlékenységének egy további példája.

#### 1.5.4. Nemzetközi szinten jelentkező kérdések

A globalizáció kiterjeszti a digitális konvergencia nemzetközi dimenzióját. Ennek egyik példája az internet világhálózat folyamatos gyors terjeszkedése; ez a folyamat elkerülhetetlenül új technológiai és ipari átalakulást indíthat el, valamint új izgalmas társadalmi, kulturális és nem utolsósorban üzleti lehetőségeket teremthet. Ezek a hatások nem csak az Unióban és Észak-Amerikában jelentkeznek. A folyamatok alapvető változásokat idézhetnek elő Közép- és Kelet-Európában, valamint tágabb értelemben a fejlődő világban. Az internet globális elérésének lehetősége már jelzi, hogy egységes nemzetközi megoldásokra van szükség olyan kulcsfontosságú területeken, mint a biztonság, a szellemi tulajdon védelme, a vám, a személyiségi jogok védelme, a rendszerek és hálózatok összekapcsolása és a számítógépes bűnözés.

Számos nemzetközi fórumon megindult a multilaterális párbeszéd a távközlés és az információ-technológia különböző vonatkozásairól; a párbeszédben a kormányok és az ágazatok képviselői is részt vesznek. Az Európai Bizottság az Információs Társadalom tárgykörében összehívott számos csúcsertekezleten keresztül tevékenyen támogatta a szabályozás területén megindult kezdeményezéseket Közép- és Kelet-Európa országaiiban.

A nemzetközi szervezetek, többek között WTO, a Világszervezet Szellemi Termékek Védelmére (WIPO), az ITU és az OECD felismerték, hogy fel kell mérni a konvergencia lehetséges hatásait, illetve meg kell szervezni az internet szolgáltatásokkal és az elektronikus kereskedelemmel összefüggő tevékenységeket. A konvergencia volt a témája az ITU VI. Szabályozási Kollokviumának. Bizonyos esetekben már megállapodások születtek az elvekről vagy a minimum szabályokról. 1996 decemberében aláírtak két WIPO megállapodást a szerzői jogokról és bizonyos kapcsoló-

dó jogokról (a „WIPO Szerzői Jogi Egyezmény”), 1997 júliusában megszületett a Bonni Nyilatkozat.

A globális megállapodások, többek között az Információ-Technológiai Egyezmény (ITA), a konformitás értékeléséről szóló kétoldalú elfogadási szerződések (MRA) és a WTO megállapodás a távközlési alapszolgáltatásokról (1997. február) hozzájárultak a szabályozás új, globális megközelítésének elfogadásához. A WTO megállapodás nem vonatkozik a műsorszórásra.

Miután ez a munka folytatódik, kiderülhet, hogy figyelembe kell venni az olyan új tényezőket, mint a konvergencia és a globalizáció, valamint ezeknek a változásoknak a fejlett világon kívüli gazdaságokra gyakorolt hatását. Az internet egy bukógát-hatást indíthat el a különböző szervezetek kezelésében levő és napjainkban fontos új és kevésbé hagyományos szereplők, többek között az „Internet Society” közreműködését igénylő kérdések között. Az elfogadott elvek és szabályok érvényesítéséhez a jelek szerint mindenképpen szükség lesz az iparági szereplők valamilyen ön-szabályozására is.

## 2. A TÁVKÖZLÉSI PIAC EURÓPÁBAN

A fejezet áttekinti a digitális konvergencia európai értelmezését és az EU tagországai távközlési piacának főbb jellemzőit.

### 2.1. A konvergencia európai értelmezése

A „konvergencia” kifejezés nélkülözi a precíz definíciót, de a legáltalánosabban az alábbi értelemben használják az európai szakirodalomban:

- különböző hálózati platformok azon képessége, hogy alapvetően hasonló szolgáltatási fajtákat hordozzanak, vagy
- olyan fogyasztói eszközök összefonódása, mint például telefon, televízió és személyi számítógép.

A sajtóban a konvergencia ez utóbbi értelmezését idézik talán a leggyakrabban – könnyen érthető az átlagember számára, sőt még azt a szélesebb körű harcot is tükrözi, amely a számítógépes, a távközlési és a műsorszóró szakmákban folyik a piacok feletti ellenőrzés megszerzéséért.

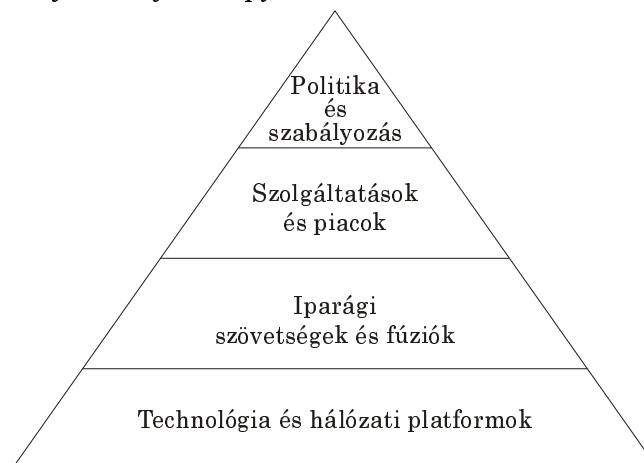
E populáris kép ellenére azonban, a fogyasztói eszközök konvergenciája napjainkban még nem annyira valós, mint a hálózati konvergencia. A távközlési operátorok már audiovizuális műsorokat kínálnak hálózataikon és az internet hozzáférés, valamint a gerinc infrastruktúra főszerep-

lőivé váltak. A műsorszórók már néhány éve adatszolgáltatást nyújtanak hálózataikon és ezeket a szolgáltatásokat csak fokozzák a rádiós és a televíziós műsorok digitális sugárzásával, valamint az interaktivitás megteremtésével.

A kábel üzemeltetők a távközlési szolgáltatások körét nyújtják, beleértve a telefont is néhány tagállamban, és kábel modemek alkalmazásába kezdenek, hogy nagy sebességű internet hozzáférést kínáljanak tradicionális televíziós műsorközvetítési tevékenységük mellett. A nagyközönségnek nyújtandó szolgáltatásokon túl audio- és a video technológiákat is kezdenek alkalmazni a vállalati „intraneteken” belül a valós idejű információk terjesztésének egy további közegeként. A hálózati platform és a fogyasztói/felhasználói környezet minősül annak a kínálati- vagy értéklánc két elemének, amely a tartalom kialakítással kezdődik és a tartalom csomagoláson, a szolgáltatás nyújtáson keresztül a fogyasztóhoz való leszállításig tart.

A változás lehetősége a konvergencia jelenség eredményeként három különböző szinten figyelhető meg (technológia, iparág, szolgáltatások és piacok), bár nem feltételezhetjük automatikusan, hogy az egy adott szinten mutatkozó összetartás elkerülhetetlenül a konvergencia ugyanolyan fokához vezet más szinteken, és azt sem, hogy a konvergencia a technológiákban, az iparágakban, a szolgáltatásokban és a piacokon szükségképpen egy egységes szabályozási környezet iránti igényhez vezet.

Több elemző már trendet állapít meg az iparági konvergencia irányában, amely már látható azon szövetségek, fúziók és vegyes vállalatok esetében, amelyek a partnerek műszaki és kereskedelmi know-how-jára épülnek a meglévő és az új piacok kiaknázása érdekében. Ezek a szövetségek, fúziók és vegyes vállalatok továbbra is tüzetes vizsgálat alanyai a Közösség versenyszabályai alapján.



3. ábra  
A konvergencia európai szintjei

Több ilyen szövetség „horizontális”, vagyis olyan cégek között jön létre, amelyek az értéklánc ugyanazon részében működnek. Azok, amelyek a piaci konvergencia által kínált potenciális lehetőségek kiaknázását célozzák, általában olyan cégeket foglalnak magukban, amelyek az értéklánc különböző részeiben működnek, nagyobb vertikális integrációt eredményezve. E szövetségek némelyike már korán nehézségekbe ütközött, mintegy illusztrálva a piacok bizonytalanságát és a velejáró kockázatokat.

Nehéz precíznek lenni a konvergenciából eredő szolgáltatások esetében is. Sok új szolgáltatás egy adott szektoron belüli technológiai előrehaladás eredménye, és egyáltalán nem biztos, hogy kölcsönös szektorbeli tevékenységből származik.

A következő pontokban a konvergencia különböző szintjeit elemzem.

#### 2.1.1. A technológia és a hálózati platformok meghatározó szerepe

Az alapvető trend a digitális technológia általános alkalmazása. A digitális technológiák felölelik az általában a számítógépes és a távközlési iparágakkal kapcsolatos területek körét – digitális mikroelektronika, szoftver és digitális továbbítás. Napjainkban a számítógépes technológia kulcsszerepet játszik a tartalom kialakításban és az elkészítésben a mozi és a műsorszórás világában egyaránt. Az audio-vizuális anyag készítésének, leadásának és felhasználásának módjai fejlődésben vannak. A tartalom „skálázhatóvá” válik, és így azt különböző környezetekben lehet felhasználni és különböző hálózati infrastruktúrákon továbbítani.

Ahogy az alternatív távközlési infrastruktúrák egyre elterjedtebbé válnak, az optikai szálakra alapozott nagy sebességű hálózatok – a modern szerver technológiával párosítva – hamarosan képesek lesznek a gazdaságos üzemelésre a virtuális műsorszórásban. A magas adatráta és a digitális továbbításon keresztül elérhető hatékonyság megnyitja a lehetőséget ahhoz, hogy csúcsmínőségű audio és videó jeleket továbbítsanak számos különböző hálózati infrastruktúrára.

Az, hogy a rögzített és a mobil hálózatok hogyan konvergálnak, csak egy része a vezetékes és a vezeték nélküli technológiák teljes integrálódása irányába tartó szélesebb trendnek, amely a digitális mobil kommunikációs rendszerek új generációjának az alapvető célkitűzése. Ez a felhasználók számára egy olyan platformot kínál, amelyen – bárhol is tartózkodnak – a hang, adat, multimédia és audiovizuális szolgáltatások „varratmentes” körét foghatják. Ez az elképzelés, amely fontos vonatkozásokkal bír a konvergencia által érintett valamennyi szektor számára, első ízben az 1994. évi Mobil Zöld Könyvben került elismerésre, és a legutóbbi időkből visszatért a Bizottság két, az egyetemes mobil kommunikációról szóló közleményében.

Ezek a mobilrendszerek egyre nagyobb mértékben biztosítják a multimédia komponenst. A távközlési szektoron belül megjelenő piaci konver-

gencia a rögzített és a mobiltelefon közötti konvergencia, mivel bizonyos tagállamokban és a lakosság bizonyos csoportjai körében (pl. diákok, kisvállalkozások) mobiltelefonokkal váltják fel a rögzített becsatlakozásokat.

A platform függetlenségnek a legrelevánsabb példája az internet protokoll (IP). Az IP beépült az internet *de facto* hálózati protokolljába, képes a multimédia szolgáltatás valamennyi elemének (szöveg, kép, videó és hang) terelésére és átvitelére. Az IP felhasználásra kerül az intranet termékekben is, infrastruktúrát biztosítva a multimédia alkalmazások számára a cégen vagy más zárt felhasználói csoporton belül.

Az internet legjobban olyan hálózatok hálózataként írható le, amelyek nyílt alapon vannak összekapcsolva az IP alkalmazásával, és általában a távközlési operátoroktól (TO) bérelt továbbítási kapcsolatokon fut. Az elmúlt évtized alatt igen gyorsan fejlődött ki. Az internet infrastruktúra hatalmas kapacitásbeli változása az internetet használó személyek számának jelentős növekedésére, valamint a számára kifejlesztett alkalmazásokra és szoftver segédprogramokra reagált. Az internettel kapcsolatos szabványok nyílt, nem tulajdonosi megközelítése megkönnyítette a cégek számára, hogy a szakmában mások által elért fejlesztéseket hasznosítsák, és hogy azokra építsenek.

Az internet új globális szolgáltatásokat biztosít az üzleti élet és a nagyközönség számára. A változások azonban egy harmadik szektorban, magában az internet szektorában a legradikálisabbak. Az internet a konvergencia szimbolikus és elsődleges hajtóereje egyaránt. Eszköz arra, hogy a felhasználók számára meglévő szolgáltatásokat (elektronikus posta, videó, hanganyag, hang-telefon) és teljesen új szolgáltatásokat (pl. worldwide web) egyaránt továbbítsanak. Gyors ütemben fejlődött ki egy kormányzati/elméleti hálózatból erőteljes kommunikációs és kereskedési platformmá. Precedens nélküli növekedési rátájával (felhasználói száma minden évben megkétszereződik) az internet számos gazdasági szektort kezdett befolyásolni, a gyorsan növekvő elektronikus kereskedelem kialakulásával.

Az internet váltja fel a tradicionális számítógépes hálózatokat, és első jeleit mutatja annak, hogy hogyan biztosíthat egy olyan platformot, amely egy idő után a kereskedelem tradicionális módszerei helyébe léphet. Például, a zárt vállalati hálózaton való tradicionális üzlettől-üzletig kereskedelem utat mutat a globális nyílt hálózatokon való többdimenziós kereskedelemnek. Az internet az alapvető távközlési üzletág alternatív eszközeit is biztosítja (még akkor is, ha a két szolgáltatás között még minőségi különbségek vannak) az internet telefonon keresztül úgy, hogy bizonyos esetekben egyik félnek sem kell számítógéppel rendelkeznie. Az internet a műsorszóró szolgáltatások jelentős platformja is. Jelenleg már több mint 700 webcast rádióállomás és 300 „real video” site található az interneten, európai és amerikai műsorszórók videó-anyagát kínálva.

Az új internet technikák, mint például az ún. „multicasting”, lehetőséget kínálnak arra, hogy bármikor kép- és hanganyagot továbbítsanak akár 50 000 felhasználó számára is 50 000 külön egyéni üzenet helyett, szűkítve ezáltal a határokat a korábban elkülönült szektorok között. Sokan úgy vélik, hogy az internet a videó és a hangzás (különösen a zene) terjesztésének legfőbb csatornájává válik.

Az internet, mint platform, azonban máshogyan fejlődött, mint a tradicionális műsorszórás és távközlés. Az internet alapvetően a felhasználó által irányított, a felhasználók által tulajdonolt berendezésekkel (az irányítók inkább központi, mint periférikus hálózati funkciókat látnak el) és maguk a felhasználók generálják továbbra is a tartalom jelentős részét. Sokan az internet decentralizált jellegét tekintik a siker egyetlen okának, amely tanulságul szolgálhat a konvergáló környezet számára. Az internet konvergenciát jelző tulajdonsága, hogy egy időben funkcionál közegként a publikálás és a kommunikáció számára.

A kiugró technológiai fejlemények ezen áttekintése nem teljes, minősége illusztrálni próbáltam a technológiának, mint a változás motorjának a szerepét. A technológia állandó fejlődésben van; a szolgáltatásokra való alkalmazása és az ezen szolgáltatások piacra dobása még drámaibb változást ígér a jövőben.

#### 2.1.2. Iparági szövetségek és fúziók

A konvergencia folyamata, a távközlési szektor megnyitása a teljes körű verseny számára Európában és globálisan egyaránt, valamint az internet és az on-line szolgáltatások gyors növekedése új piaci struktúrák és a piaci szereplők számára új szerepek kialakulásához vezet. 1996-ban lépték túl a világ fúziói és szövetségei az 1 trillió USD-s éves forgalmat.

Ezek a vállalatok széleskörű tranzakciókat képviselnek, a horizontális szövetségektől - amelyek osztoznak a kockázaton és egymás szakterületeit egészítik ki - egészen az egy adott piaci szegmens olyan szereplőinek a vertikális integrációjáig, akik a technológiai konvergencia befolyásolására, más nagy értékű szegmensekbe való betörésre vagy jelentős gazdaságok kifejlesztésére törekednek.

Egy, az Európai Bizottság számára készített tanulmány a tranzakciók bizonyos fő típusai mögött meghúzódó motivációkat értelmezte<sup>24</sup>, amelyeket a 4. és az 5. táblázat ismertet.

---

<sup>24</sup> Ezek nem mindegyike került sikeres lezárásra.



4. táblázat  
Horizontális fúziók és szövetségek

Érvelés	Példák
Piaci erő növelése / minimális hatékonyság megszerzése	Vebacom – Urbana Systemtechnik, Cable and Wireless Communications, Demon - Cityscape
Új (digitális) technológiák magas költsége	Canal Plus - Nethold
Bizonytalan kereslet új szolgáltatások iránt	Multimediatetriebsgesellschaft (Kirch, Bertelsmann, stb.)
Internacionalizáció	BT-MCI, Global One, UUNet – Unipalm Pipex
Szabályozási reformból eredő lehetőségek	MFS/Worldcom, Telenet Flanders, NYNEX/Bell Atlantic

Ugyanez a tanulmány azt a következtetést is levonja, hogy e tevékenység során két trend figyelhető meg. Az egyik a jelenlegi tevékenységek összevonására irányul, a másik pedig éppen a sokféleség irányába tart az EU és a világpiacok liberalizálása által megnyitott új lehetőségekre reagálásul, és a konvergencia által kínált lehetőségek érdekében. A vertikális fúziós tevékenységet tekintik az ipari struktúrában a konvergencia jelenre reagálásként végbemenő változás jelentősebb indikátorának.

5. táblázat  
Vertikális fúziók és szövetségek

Érvelés	Példák
A kereslet bizonytalansága	Hughes Olivetti Telecom (DirecPC), @Home
Piaci pozicionálás és hozzáférés új szakismeretekhez	Bertelsmann AOL, BBC WorldWide - ICL, STET - IBM
Fogyasztói csatornák feletti ellenőrzés megszerzése	BT – BSkyB, Disney - ABC - Capital Cities, Vodafone-Mannesman
Az értéklánc magasabb margin területeire lépés	Microsoft Network - NBC (MSNBC internet új csatorna)
Más cégek általi verseny elhárítása a kapcsolódó piacokon	US West - Time Warner, Oracle - Sun – Netscape (Network Computer)

Ezt az elemzést megalapozza az a realitás, hogy napjaink piaci szereplői közül csak kevesen rendelkeznek ismeretekkel vagy erőforrásokkal, hogy az egész értékláncot átfogják a konvergált környezetben belül, és így a konvergencia által érintett szektorok főbb szereplőinek – változó szinten – elkerülhetetlenül a partnerségre kell építeniük. Ilyen összefüggésben, a versenyszabályok továbbra is kulcsszerepet játszanak az új vállalkozások értékelése során.

### 2.1.3. Szolgáltatások és piacok

Napjainkban jelentős változások realizálódnak az új technológiának az egyes szektorokra való alkalmazásán keresztül, és ezek viszont vizsgálatra kerülnek. Ezek a változások önmagukban nem minősülnek a konvergencia bizonyítékának, de az alkalmazott technológia általánossá válása alapot biztosíthat a konvergencia kialakulásához.

A digitális televíziós és a digitális rádiós műsorszóró szolgáltatások megváltoztatták napjaink audiovizuális tájképét. Az 1990-es évek elején világossá vált, hogy a digitális technológiát hatékonyan és gazdaságosan fel lehet használni a televíziós és a rádiós jelek továbbítására. Különös érdeklődés övezte azt a lehetőséget, hogy több csatorna kerüljön sugárzásra ugyanazon infrastruktúrán (kábel-tévé, műholdas transzponder, földi tartomány) digitális sűrítés alkalmazásával, a meglévő analóg sugárzás helyett.

A televízió területén, a Digital Video Broadcasting<sup>25</sup> (DVB) projekt munkájára építve és a határok nélküli televízióról szóló irányelv, a televíziós szabványok irányelve és más intézkedések által biztosított szabályozási keretrendszer háttérével, Európában a kilencvenes évek közepén beindították a digitális TV szolgáltatásokat. A világ más országai is hasznosítják a DVB technológiát és az európai szabványokat. Az első kereskedelmi szolgáltatások Franciaországban indultak meg 1996 áprilisában. Ezeket gyorsan követték más digitális szolgáltatások, és a jelen pillanatban több, mint 200 digitális tévécsatorna célozza a nézőket Franciaországban, Németországban, Spanyolországban, Olaszországban, a Benelux területén és az északi államokban. Úgy vélik, hogy jelenleg közel egymillió digitális vevőkészülék üzemel Európában – ez a szám megkétszereződhet 2000-ig.<sup>26</sup>

---

<sup>25</sup> A DVB olyan testület, amely a világ 30 országának több, mint 200 szervezetéből áll. Tagjai között található műsorszórók (állami és privát egyaránt), (fogyasztói és professzionális berendezések) gyártói, (műholdas, kábel- és földi hálózatok) üzemeltetői, továbbá szabályozók. Definiálta a digitális tévé műsorszórás specifikációinak teljes körét, beleértve a kábel, a műholdas, a földi és a mikrohullámú terjesztési rendszereket. Ezeket a specifikációkat azóta ETSI szabványokra konvertálták.

<sup>26</sup> Az 1989. évi, a határok nélküli televízióról szóló irányelvet (89/552/EEC) átdolgozták és 97/36/EEC sz. irányelvként aktualizálták. A „televíziós szabványok irányelv” (95/47/EEC) 1995 októberében került elfogadásra.

Bár ez a piac fejlődésének még csak az első napjait éli, számos érdekes jelenség – amelyek vagy újak a tévé számára, vagy pedig a múltbéli gyakorlat jelentős fejleményei – mutatkozik, mivel a digitális sűrités gazdaságosan csökkenti a kapacitásbeli korlátokat:

- Műsorcsokrok és tematikus csatornák. A műsorszóró cégek digitális szolgáltatásaikat műsorcsatornák „csokrainak” formájában értékesítik. A „csokrok” az „általános” tévécsatornákat olyan tematikus csatornákkal egészítik ki, amelyek hírekre, sporteseményekre, mozifilmekre, stb. összpontosítanak, a nézők számára szélesebb választékot és a számukra különösen érdekes területekről szóló közvetítést kínálva.
- Közelről lekért videó. Az alapvető sugárzási kapacitás rendelkezésre állása ésszerű árak mellett hamarosan lehetővé teszi a „közelről lekért videó” (near video-on-demand; NVOD) szolgáltatásokat.
- Nézésarányos fizetés. Hasonlóképpen lehetséges, hogy meghatározott eseményeket vagy mozifilmeket egyéni előfizetéses alapon értékesítsenek. Ezeket a nézésarányos fizetésen alapuló szolgáltatásokat az Egyesült Királyságban analóg csatornákon nyújtották, Spanyolországban pedig digitális formában (a futball-liga bajnokságok esetében).

A digitális televízió ezeken a jellegzetességeken a digitális rádiós műsorszórással osztozik, amely a hallgatók számára majdnem CD minőségű hangzást kínál. A „multimédia adatközlítés” már most is biztosítja a számítógépes programok letöltését, beleértve a videojátékokat, az adatfájlokat és a közvetlen hozzáférést az internethez tévékészülékről vagy hálózati számítógépről. A Hughes Olivetti Telecom 1996-ban indította be a DirecPC satellite internet hozzáférési szolgáltatást. Ez közel 2000 európai site-ot kapcsol az internetre 20-szor nagyobb sebességgel, mint a konvencionális modemek.

A digitális rádió színrelépése izgalmas lehetőségeket kínál a rádió és a kép kombinációjához, vagy a közvetítésre kerülő CD-t vagy koncertjegyet értékesítő internet site-okhoz való kapcsolatokhoz. Az olyan műsorszórók, mint például a CNN vagy a BBC, elkezdtek műsoraik egy részét az interneten rendelkezésre bocsátani, kiterjesztve ezáltal rendes hatósugarukat, miközben az ún. „webcasterek” új fajtája van kifejlődőben, akik meghatározott eseményeket közvetítenek élőben, pl. sporteseményeket, koncerteket, nagy horderejű eseményeket.

Az írországi választások közvetítése minden ír állampolgár számára hozzáférhető volt az egész világon egy webcast site<sup>27</sup> segítségével.

#### 2.1.4. A konvergencia szabályozási kérdései

A távközlés szabályozása, a liberalizáció szélesíti a választékot és csökkenti az árakat. Nem egészen tíz év alatt az európai távközlési szektor ra-

---

<sup>27</sup> L. [www.itv.com](http://www.itv.com).

dikális átalakulást tapasztalt egy, a merev és gazdaságtalan monopóliummal jellemezhető szektorról egy olyan szektorra, amelyben teljes körű és élénk verseny folyik, a szolgáltatásoknak és az infrastruktúrának a legtöbb tagállamban 1998 januárjától bekövetkezett teljes liberalizációjával.

A távközlési szektor szabályozási tradíciói éles ellentétben álltak azzal a szabadpiaci környezettel, amelyben a számítógépes szakma kifejlődött, és összefonódásuk azt jelentette, hogy ezen eltérő szabályozási filozófiák bizonyos racionalizálására van szükség, ha a cél az új szolgáltatások felvirágoztatása. Az 1987. évi Zöld Könyv azt a következtetést vonta le, hogy a nagyobb harmonizáció és a fokozatos piacnyitás a távközlésben biztosítaná a legtermékenyebb környezetet az ilyen növekedés számára. Az első intézkedéseket 1988-ban vezették be és azok a távközlési szektor teljes körű liberalizációjának 1998. január 1-jei bevezetésében csúcsondottak ki. Ez a lépésről lépésre haladó távközlési liberalizáció és globális piacnyitás már eddig is jelentős hasznokat hozott sok vállalkozás és fogyasztó számára az alacsonyabb árakkal, a jobb ügyfélszolgálattal és az innovatív szolgáltatási ajánlatokkal. Sőt, az árak általános szintje és struktúrája továbbra is nagy hatást gyakorol az új szolgáltatások felvállalására. Különösen dinamikusan fejlődik a mobil kommunikációs üzletág. Skandináviában minden harmadik személy rendelkezik mobiltelefonnal, és Európában több mint 37 millió mobiltelefon felhasználó található (1998).

A piacoknak versenyeztetőnek kell maradniuk. A Bizottság a múltban a Közösség versenyszabályait alkalmazta a konvergencia esetekre. A Global One és a BT/MCI azon esetek példái, ahol a Bizottság – a verseny védelmére irányuló megállapodások változásait követően – jóváhagyást tudott adni a technikai haladást elősegítőnek tekintett versenyszabály megállapodások alapján. A Bizottság azonban lépéseket kezdeményezett olyan más megállapodásokkal szemben, amelyek indokolatlanul zárolták a piacokat, és amelyek ezért nem felelnek meg a Közösség versenyjogának. Ezek körében az MGS és a Nordic Satellite Distribution méltó említésre, ahol a konvergáló piacok szereplőinek összevonása és a jövőben valószínűleg elfoglalásra kerülő piaci pozíciójuk valószínűleg tartósan zárolná a piacot. Mindez viszont valószínűleg túlzott árképzést eredményezne, valamint az innováció és a termékválaszték megszűnését, az ezen európai piacok gyors fejlődésének rovására. Mivel mindez a megállapodások módosításával nem orvosolható, ezért ezeket a megállapodásokat megtiltották.

A Bizottság a jövőben is azokat a megállapodásokat részesíti előnyben, amelyek elősegítik a technikai haladást és támogatják a piacra lépést. A Bizottság más részről nem engedélyez olyan megállapodásokat vagy fúziókat, amelyek piaclezáró hatásúak, vagy uralkodó pozíciókat erősítenek vagy alakítanak ki, vagy amelyek a felek számára lehetőséget biztosítanak az új szereplők piacra lépésének megtagadásához.

A Bizottság azt is megakadályozza, hogy a jelenleg uralkodó pozíciót élvező piaci szereplők visszaéljenek ezzel az uralkodó pozícióval, mint ahogy az a Microsoft esetében is történt, vagy a távközlési operátorok esetében a liberalizált piacokon.

## 2.2. Az Európai Unió távközlési piacának jellemzői

Az ezredforduló éveiben az unió egységes távközlési piacának jellemzői a tagországok részpiacainak elemzése alapján összegezhetők. Az adatokból kiderül, hogy egységes, országhatárokon túlnyúló, integrált távközlési piacról még nem lehet beszélni. Két fontos szempontot vizsgál a dolgozat. Az egyik a piac nagysága és összetétele, a másik a piaci szereplők beazonosítása és jellemző adataiknak ismertetése. A hagyományos telekommunikációs piacról lesz tehát szó.

### 2.2.1. A távközlési piac nagysága és összetétele

A távközlési piac nagyságának meghatározásánál a közcélú távbeszélő, a hálózati (kapcsolt és bérelt vonalak, KTV) és a mobil szolgáltatások területét vizsgálták az EU-ban. Az Európai Információs Társadalom Figyelőszolgálat legújabb (1999-es) adatai szerint a szolgáltatók éves árbevétele 6,5%-kal haladja majd meg az 1998. évit, és eléri a 161,3 Mrd EUR-t<sup>28</sup>.

A tagországok piaca négy jól meghatározható csoportra osztható, amely lényegében a lakosság számának és a gazdaság teljesítményének együttes hatására mutat rá. A nemzeti távközlési piacok nagyságát a 6. táblázat foglalja össze.

Az unió területén a mobil előfizetők száma és a forgalom mintegy évi 16%-kal nő. Kiemelkedő a spanyol, francia és olasz mobil piac 20–25% közötti bővülése 1999-ben. A hagyományos vonali telefontal kapcsolatos árbevételek az átlagoshoz képest lassabban emelkednek, évente mintegy 4,6%-kal. Itt két viszonylag fejletlen – görög és ír – piac emelhető ki a 6%-nál nagyobb éves növekedéssel. A kapcsolt és bérelt vonalas szolgáltatásoknál a görögök 17%-os növekedési üteme kiugróan nagy, őket a belga, luxemburgi, osztrák piac követi 10%-os értékkel.

A teljes piacon belüli szolgáltatási megoszlás adatait a 7. táblázat tartalmazza.

Az egy főre jutó bevételek EU átlaga 1998-ban 534 EUR volt, ami alacsonyabb Japán és USA azonos adatainál<sup>29</sup>. A tagországok közötti különbségeket az 5. ábra foglalja össze.

<sup>28</sup> Nem tartalmazza a tartalomszolgáltatásokat, a média és informatikai piacokat.

<sup>29</sup> Megjegyzés: 1998-ban Japánban 574 EUR/fő, az USA-ban 724 EUR/fő volt az egy főre eső átlagos forgalom.

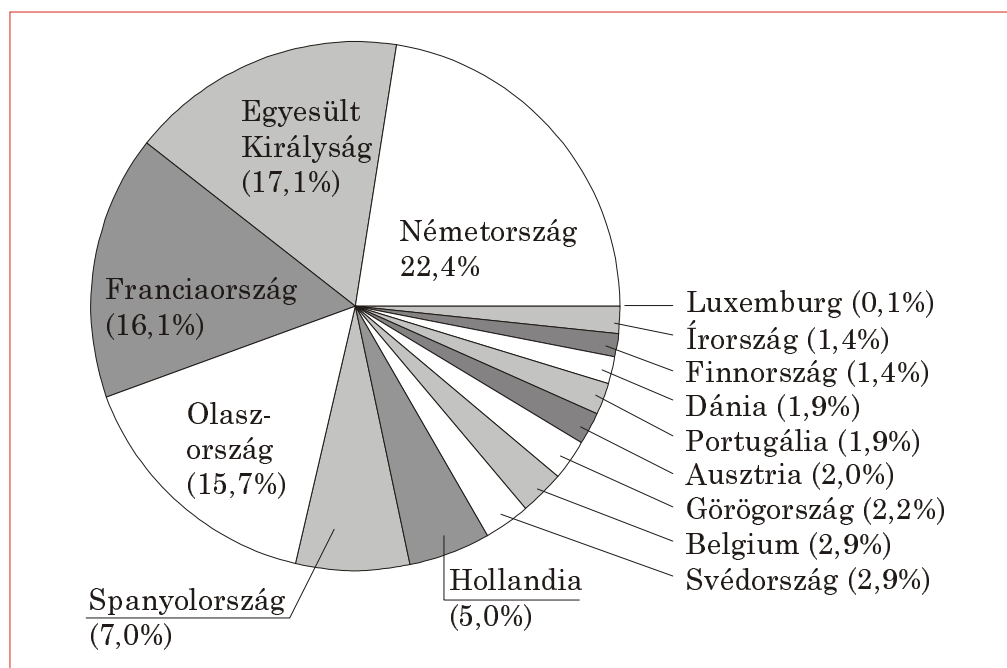
6. táblázat  
Nemzeti távközlési piacok

Ország	A piac nagysága (Mrd EUR)
Németország	36,2
Egyesült Királyság	27,6
Franciaország	26,0
Olaszország	25,2
Spanyolország	11,3
Hollandia	8,1
Svédország	4,6
Belgium	4,6
Görögország	3,6
Ausztria	3,3
Portugália	3,0
Dánia	3,0
Finnország	2,3
Írország	2,3
Luxemburg	0,2

7. táblázat  
Szolgáltatási ágazatok közötti árbevétel megoszlás<sup>30</sup>

Szolgáltatás	Árbevétel 1999-ben (Mrd EUR)	Éves növekedési ütem (%)
Közcélú távbeszélő	101,0	4,6
Mobil	35,8	15,7
Kapcsolt és bérelt vonalak	24,3	8,6

<sup>30</sup> EITO 99, European Information Technology Observatory előrejelzése.



4. ábra

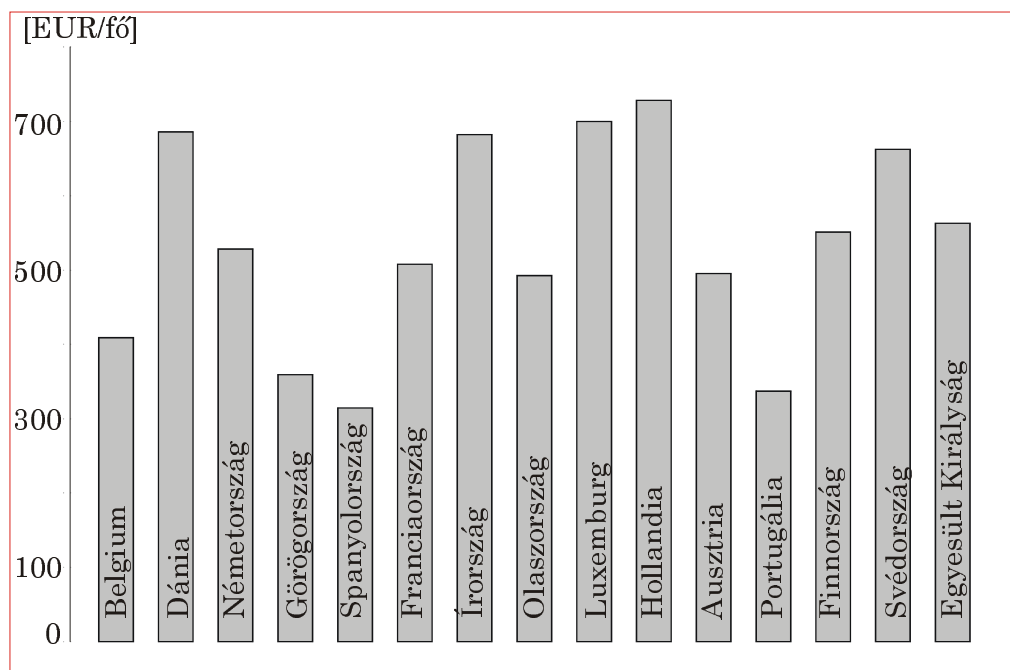
*Az EU távközlési piacának felosztása<sup>31</sup>*

Jelentősen az uniós átlag alatt van Spanyolország, Görögország, Portugália és Belgium. Nem meglepő, hogy a 100 főre jutó távközlési fővonalak összehasonlításában is hasonló sorrend alakul ki. Legsűrűbben behálózott, azaz legjobban ellátott országok Luxemburg (71), Svédország (68,5), Dánia (66,2), Franciaország (58,1) és Németország (57,4). Az uniós átlag 54,7 vonal/lakos. Fejlesztésre szorul Portugália, Spanyolország, Görögország.

A mobil hírközlés penetrációjában a mobil telefónia bölcsője: Finnország (61%), Svédország (53%) és Dánia (46%) vezet. Ezen országok egyben meghatározó termék-előállítók is (Nokia, Ericsson). Az uniós ellátottsági átlag 36%-os (100 lakosra 36 mobil előfizető jut). Messze átlag alatti a penetráció a vonali hálózatokkal jól ellátott Németországban (22%), Belgiumban (23%) és Franciaországban (26%).

Az internet előfizetők számában jelentős eltérés mutatkozik a tagországok között. Az uniós átlag 100 lakosra vetítve 8 volt ez év őszén. A 10% alatti penetráció az USA-hoz képest rendkívül alacsony (27%). A 7. ábrán látványosan megmutatkozik Belgium, Görögország, Spanyolország és Portugália lemaradása.

<sup>31</sup> EITO 99, European Information Technology Observatory előrejelzése.



5. ábra  
Egy főre eső távközlési kiadás 1998-ban<sup>31</sup>



6. ábra  
100 lakosra jutó mobil előfizetési szám<sup>32</sup>

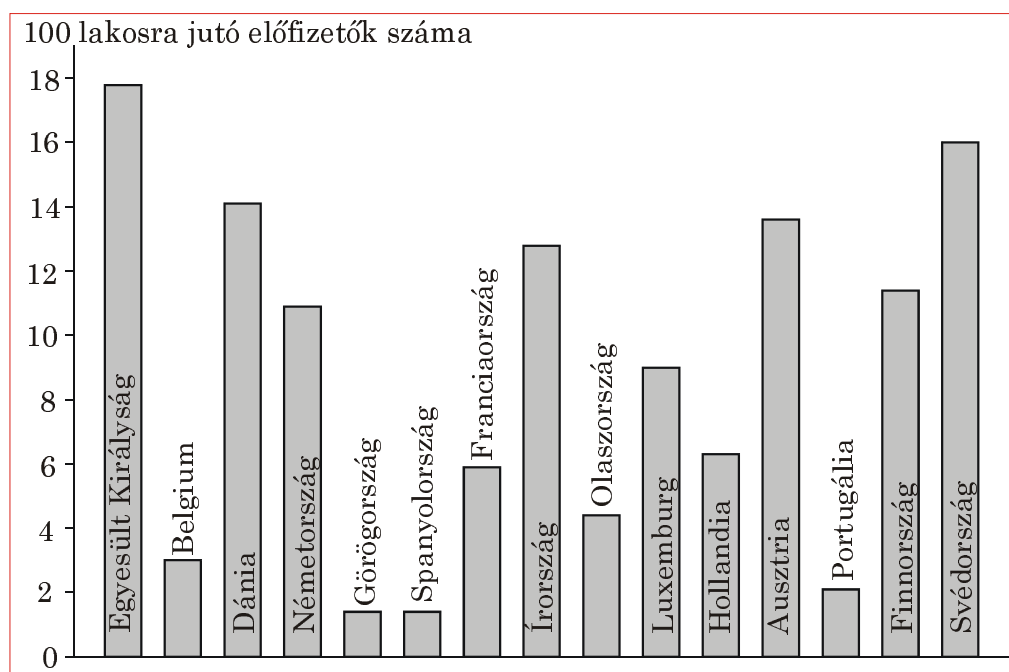
<sup>32</sup> FT Mobile Communication 1999/12.



Az internet-használatban – és így az informatikai kiépítettségben – meghatározó tagállam az Egyesült Királyság, Svédország, Dánia, Írország, Ausztria, Finnország és Németország. Érdekes összehasonlítani a fenti adatokat az internet hosztok számával.

Meglepő az Ausztriában működő hosztok magas száma. Valószínűleg a sok kicsi turisztikai vendéglátóhely 1998/99-es egyedi internetes megjelenése az oka, valamint az, hogy több kelet-európai kisvállalkozás vagy magánszemély Ausztriába telepíthette tartalmait, vagy legalábbis ott tükrözteti. Messze az uniós átlag (30,7) alatt van Görögország, Portugália és Olaszország. (Internet hosztnak domain – .com, .org, .net, .be, .uk stb. – névvel és társított, IP címmel regisztrált, tartalmat szolgáltató végpontokat tekintik. A táblázatban szereplő adatokat tájékoztató jelleggel adta ki az EU, mert az ellenőrzés során számos web oldal nem volt elérhető. A valóban működő hosztok száma a közölnél kisebb lehet.)

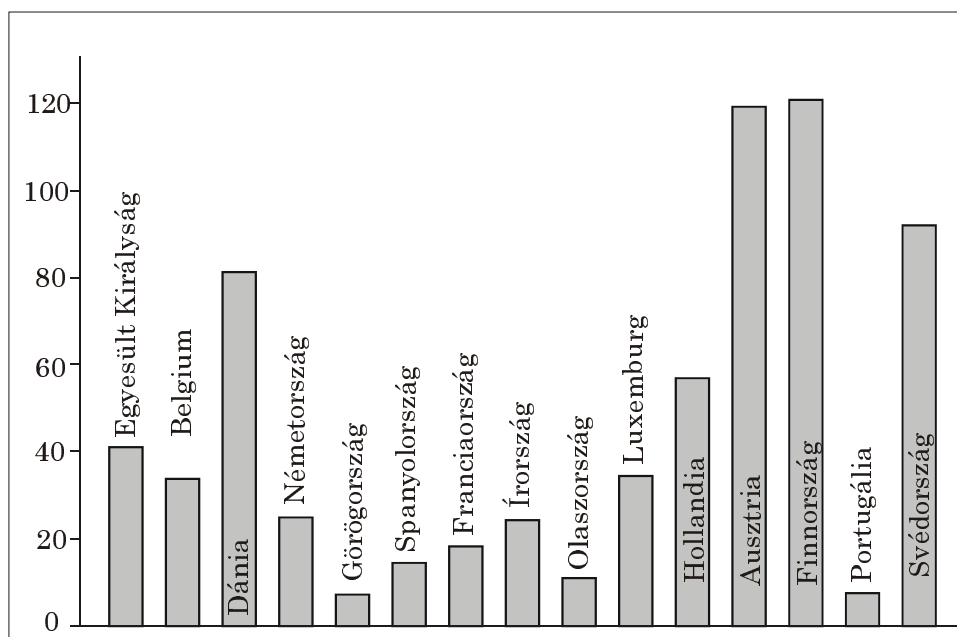
A hosztok számának 1000 lakosra vetített növekedési üteme bizonyítja, hogy az internet valóban monoton ütemben, jelentősen bővülő szolgáltatássá vált. A féléves növekedési ütem átlaga meghaladja 25%-ot a vizsgált 18 hónapban.



7. ábra

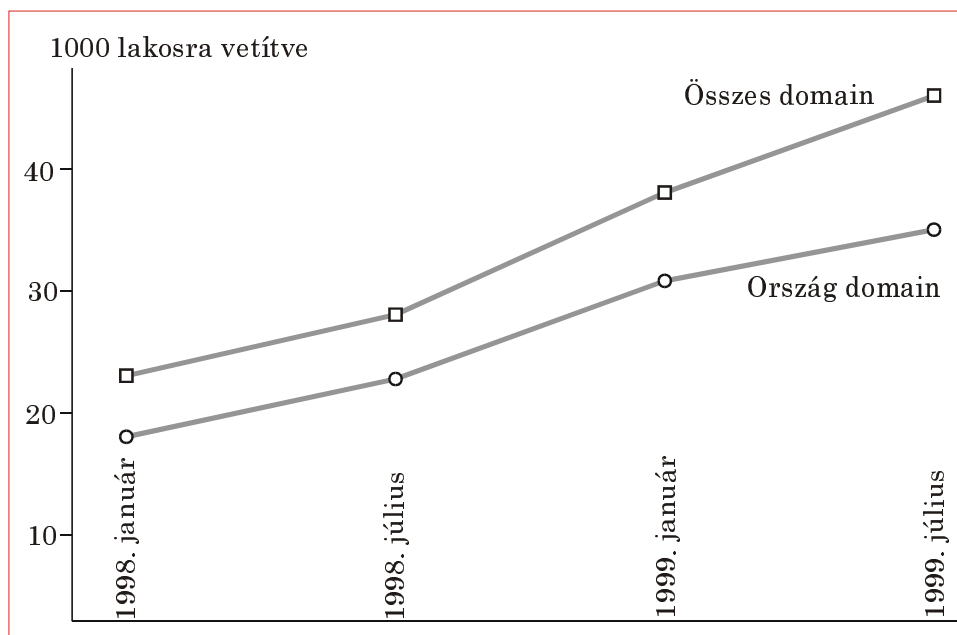
100 lakosra jutó internet előfizetések száma<sup>33</sup>

<sup>33</sup> Commission services/Telecom status report 12/1999.



8. ábra

1000 lakosra jutó internet hosztok száma az EU tagországaiban<sup>33</sup>



9. ábra

Internet hosztok számának növekedése<sup>34</sup>

<sup>34</sup> Internet Software Consortium (www.isc.org) 12/1999.

### 2.2.2. A távközlési piac szereplőinek jellemzői

A piac szereplőinek elemzésébe a Bizottság a fix és mobil nyilvános távbeszélő, hálózati (network operators) és internet (ISP) szolgáltatókat vonja be. Kategorizálva:

- Szolgáltatás nyújtók (service providers): működtető szervezetek többnyire harmadik féltől bérelt vonalon szolgáltatnak.
- Hálózati operátorok (network operators): távközlési hálózatokat installálnak.
- Nyilvános vonali hálózati szolgáltatók (public fixed network services): hálózatokat biztosítanak, jellemző rájuk a különböző hálózatok összekapcsolása és egységes virtuális magánhálózatként való értékesítése.
- Nyilvános vonali távbeszélő szolgáltatók (public fixed voice telephony): nyilvános vonali telefonszolgáltatók, melyek kapcsolt hálózatokat használnak fel.
- Helyi operátor (local operator, LTO): egy tagországon belül egy adott földrajzi egységben működési engedéllyel rendelkező szervezet.
- Nemzeti operátor (national operator, NTO): tagországban működési engedéllyel rendelkező szervezet.
- Nemzetközi operátor (international operator): egy tagországban nemzetközi kapcsolatok kiépítésére működési engedéllyel rendelkező szervezet.

A tagországok szabályozási gyakorlata eltér. Általában egy szolgáltató több engedéllyel is rendelkezik. Történelmi okok miatt a nemzeti szolgáltatók, amelyek egyben vonali szolgáltatók is, monopoljogokat élvezhettek 1998-ig.

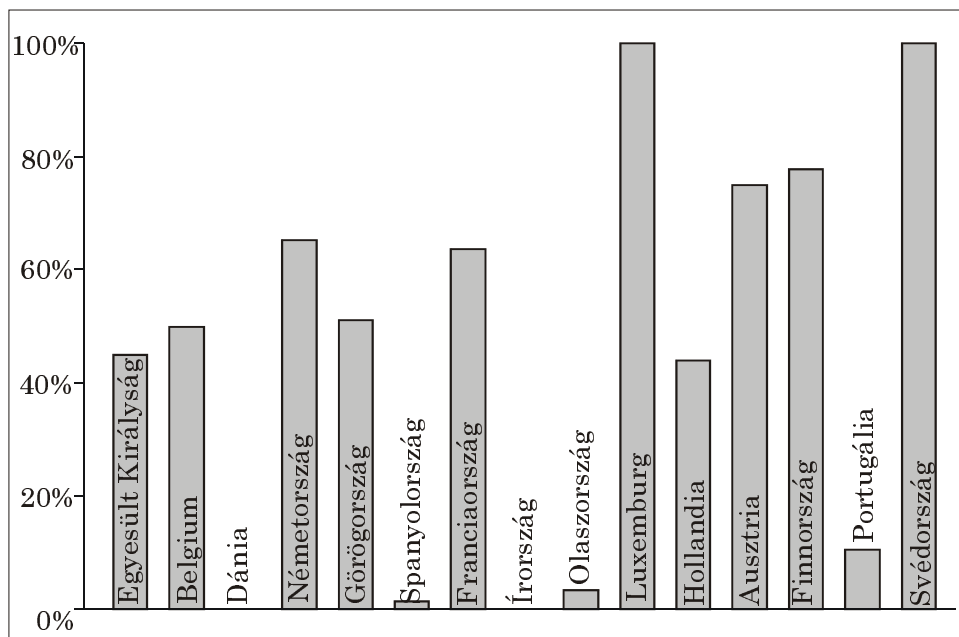
A nyolcvanas évek végétől kezdve a privatizáció, valamint a mobil és az internet átalakította a piacot. Az állam tulajdonosi jelenléte folyamatosan csökken.

Az EU távközlés-politikája a liberalizációt helyezi a fókuszba, a monopóliumok felbontása 1998. január 1-től felgyorsult.

1999 végén az unióban 343 helyi és 557 nemzeti szolgáltató működik. Ez tartalmazza valamennyi nyilvános vonali távbeszélő és mobil operátorokat, szolgáltatás nyújtókat, KTV és műholdas szolgáltatót. Átlagot nem érdemes számolni, mert az országok eltérő nagyságúak, például belső régiókra bontottak.

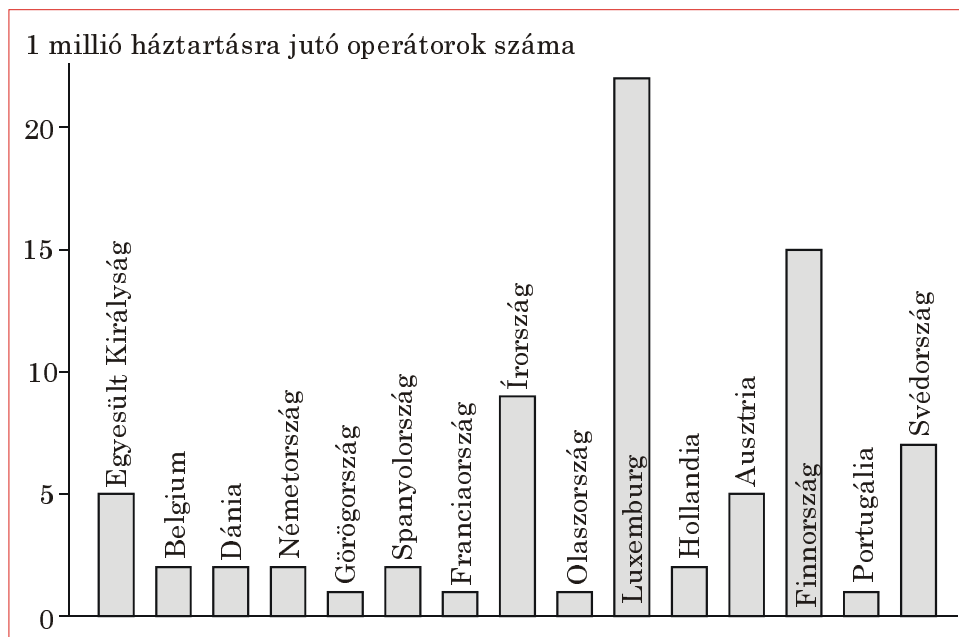
Belgium, Dánia, Németország, Írország, Luxemburg, Hollandia és Svédország nem tesz különbséget a helyi (LTO) és nemzeti (NTO) szolgáltatók között, minden LTO egyben NTO jogosítványokkal is rendelkezik. Portugáliában négy engedélyt adtak ki, de csak 2000. január 1-től szolgáltatathatnak (a derogáció leteltével). Finnországban lévő 66 LTO-ból 46 a Finnet csoporthoz tartozik.

A valós helyzetet a 11. ábra szemlélteti.



10. ábra

Vonali szolgáltatókban meglévő állami tulajdonrész (1999. augusztus)<sup>35</sup>

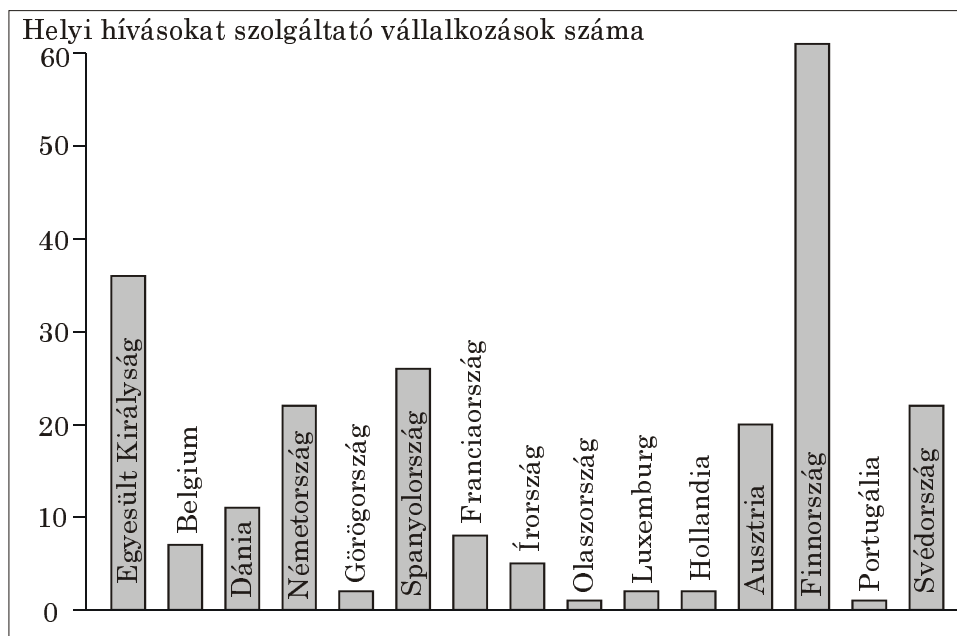


11. ábra

1 millió lakosra jutó operátorok száma a tagországokban<sup>35</sup>

<sup>35</sup> Status Report, Bizottság, 1999.

Luxemburg (2) és Finnország (66 operátor) a kis lakossági szám miatt mutat kimagasló „eredményt”. Az Unió 1999. évi átlaga: 2,5 millió lakosra jut egy operátor.



12. ábra

*Helyi operátorok száma*<sup>36</sup>

A két adatsorból következtetni lehet az EU távközlési részpiacainak liberalizáltsági fokára. A vonali szolgáltatók képezték a nagy állami monopóliumokat (Németország: Deutsche Telekom, Franciaország: France Telecom, UK: British Telecom, Spanyolország: Telefonica...). A liberalizáltság relatív mérőszámaként használható például a 2,5 millió lakos/helyi operátor átlag, de minimum 2 szolgáltatónak kell jelen lennie. Versenyző piacot alakított ki az ezredfordulóra az Egyesült Királyság, Németország, Spanyolország, Ausztria, Finnország és Svédország. A „nagyok” közül zártnak tekinthető Franciaország és Olaszország.

A mobil és internet piacok nem rendelkeznek a telefóniához hasonlítható – „királyi, vagy állami postás” – múlttal. 1999. augusztusában az unióban 53 GSM és DCS1800-as mobil operátor szolgáltattott. Minimum kettő operátor minden tagországban megtalálható (2: Írország és Luxemburg), az átlag 3,7, kimagasló Hollandia (5). Az 53 operátorból 37 GSM900-as. Internet szolgáltatókban gyakorlatilag teljes a verseny. Minden tagországban minimum 2 ISP található. Az átlag 5 ISP/ország körül mozog. Mindkét szektorban a magántőke a domináns.

<sup>36</sup> Status Report, Bizottság, 1999.

## 2.3. Összefoglalás

A dolgozat első fele az információs kor kialakulásával és az európai távközlési piac áttekintő jellegű elemzésével foglalkozott.

Az ezredforduló éveire, közel 50 éves ipari fejlődés eredményeként rendkívül felgyorsult az információtovábbítás és feldolgozás sebessége és mennyisége. Az információs kor új, hatékony és olcsó digitális működésű – például személyi számítógép és internet – eszközei a kilencvenes évek elejére már mindenki számára elérhetővé váltak. A kilencvenes évek elején kezdődött digitális kornak köszönhetően a globalitás megállíthatatlanná vált: a tudás, a tőke, a szolgáltatások és a munkaerő egyre szabaddabb áramlása valósul meg. A XIX. század első felében kialakult világrendszer most bomlik fel. Tanúi és szereplői vagyunk a tömegtermelést hozó ipari társadalmak átalakulásának információs társadalommá, amely a globalizációval és mobilitással jellemezhető. Ezen új társadalmak a (1) digitális technológiai iparra, a (2) hálózati szolgáltató iparra és az (3) információs szolgáltatásokra építenek.

Kizárólag a technológia szolgáltatója azt az alapot, melyre a modern társadalmak felépülnek, így a technológia fejlődése fogja megszabni az információs és távközlési politikák további alakulását, mind az USA-ban, mind a technológia-követő Európában.

A digitális technológiák megjelenése mellett korunk második fő tendenciája a távközlés, az informatika és az audiovizuális technika (média) összetartása. A digitális konvergencia négy szinten valósul meg: (1) a technológiai és hálózati platformokon, (2) az iparági szövetségek és fúziók, (3) a szolgáltatások és piacok, valamint (4) a politika és szabályozás szintjein. A távközlés-politikának tehát ki kell térnie valamennyi szintre, azaz az egységes távközlési piac szabványaira, termék- és szolgáltatáspecifikációira, a versenyszabályok kidolgozására, liberalizációra, a piac felügyeletére és az európai gazdasági érdekek képviselőjére.

A konvergencia európai értelmezése a jelenség természetére, a technológiai és piaci fejleményekre és arra világított rá, hogy mindez milyen alapvető politikai tétet jelent Európa számára:

- A konvergencia a technológia szintjén jelentkezik, mégis milyen mértékben és milyen sebességgel megy ez végbe az ipari, a szolgáltatási és a piaci szinteken?
- Érezhetőek-e már a konvergencia hatásai az üzleti életben és mindennapi életünkben, és ha igen, hogyan?
- És milyen hatással van a közösségi politikákra?
- A konvergenciában jelentős szerepet játszó digitális ipar húzóágazat-e és világviszonylatban versenyképes-e, sőt képes-e Európa pozíciójának javítására? Kell-e, és ha igen, mely szegmensekben milyen lépéseket kell tenni?

A kilencvenes évek első felére az információs társadalom ügye az Unió egyik önálló politikája lett. Megfelelő kiindulási alapot nyújtott a fejlett európai távközlési piac, amelynek forgalma közel egyharmadát adta a világ telekommunikációs forgalmának.

A távközlés világhálót képez. 1994-ben 650 millió, 1998-ban kb. 750 millió távbeszélő fővonal volt a világon, amely a 8000 USD/főnél magasabb GDP-jű országoknál már közel 60%-os ellátottságot jelent. A háló értéke kb. 1 trillió USD. A fejlődési töréspont a kilencvenes évek elejére datálható. 1992-ben a távközlési piac 535 Mrd USD-t tett ki, melyből a szolgáltatások piaca 415, a berendezéseké 120 Mrd USD-t jelentett. Azóta évente több mint 10%-os a növekedés! 1998-ban már 1 trillió USD nagyságú lett a teljes (forgalom + berendezések értéke) távközlési piac.

A digitális technológiában, például a műholdas hírközlés, személyi számítógépek, szoftverek és internet hardver, valamint globális tartalomszolgáltatás területeken Amerikával szemben fennálló európai hátrányt viszont nem sikerült leküzdeni. Európa vállalatainak versenyképessége nem megfelelő. Mindössze néhány nagyobb távközlési vállalat tudott életben maradni a globális versenyben, és a felvásárlások, fúziók sorával erősödtek meg harmadik piacokon is (Deutsche Telekom, British Telecom, Telefónica...).

Kontinensünk nemcsak követő az információs társadalom alapjául szolgáló technológiában, hanem jelentős fáziskésésben is van. Az európai politika egyrészt sokat foglalkozik az információs társadalom jogi oldalával, másrészt annak emberi-társadalmi hatásaival. A kihívásra adott európai válaszadás ezért az összefogással, a közös hang megtalálásával kezdődött meg.

A nyolcvanas évek közepétől számított első 10 év erről szólt a sokszínű Közösségben. Az ezredforduló éveiben, az egységesülő és versenyző piac kialakulása után lehetett a fejlődés egy magasabb szintjére jutni. Ezekben az években számos technológiai kitörési pontot keres Európa. Ilyen például a mobil hírközlés és műholdas telekommunikáció újra értékelése, vagy a digitális televíziózás és az elektronikus kereskedelem. A cél egyértelmű. Európa a legfejlettebb telekommunikációs piaccal és globálisan is versenyképes vállalatokkal rendelkező régióvá akar válni.

### 3. AZ EURÓPAI UNIÓ TÁVKÖZLÉS-POLITIKÁJA

A dolgozat második része az Európai Unió távközlés-politikájának kialakulásával, az általános és szektoriális kérdésekkel foglalkozik. A hivatkozott dokumentumok részletes jegyzéke a mellékletben található. Több helyen az eredeti angol nyelvű forrásokra hivatkozom, melyek elősegíthetik a téma részletesebb vizsgálatát.

A távközlés-politikát a Római Szerződés<sup>37</sup> gazdasági közösséget érintő fejezeteinek általános piacszabályozó előírásaiból származtatják. A távközlés-politika joganyaga a közösségi jog részét képezi. Ezen kívül a Közösség vitaanyagokat bocsát ki és nem kötelező erejű ajánlásokat tesz a tagországok számára. Az előkészítő, javaslattevő, végrehajtó és ellenőrző funkcióival a Bizottságnak van a legnagyobb hatása a politikára. A Tanács és a Parlament rendszeresen megtárgyalja és elfogadja javaslatait. A Bizottságon belül az ágazat felelőse ERKII LIIKANEN, aki közvetlenül irányítja az „Információs társadalom” igazgatóságot.

#### 3.1. A távközlés-politika kialakulása

A digitális kor megszületésének idejéig nem fordítottak elég figyelmet a telekommunikációs (és információs) ágazatra. A távközléssel nem foglalkozott sem a Római, sem az Európai Közösségről szóló 1967-es Szerződés. Az önállóan megjelenő közösségi politika kidolgozásának igénye az egységes belső piac<sup>38</sup> létrehozását célzó megállapodás előkészítésekor, a nyolcvanas évek közepén merült fel először. Ekkor a Deutsche Telekom (NSZK), France Telecom (Franciaország), vagy a British Telecom (Egyesült Királyság) már jelentős gazdasági és politikai befolyással rendelkezett, az amerikai informatikai technológia fölény pedig fokozatosan átszivárgott a távközlésre is.

A nyolcvanas évek közepétől kezdve Nyugat-Európa meghatározó országaiban a számítástechnika és a média jelentősége egyre nőtt. Az európai távközlési szektorra a közszolgáltatói feladatokat ellátó állami monopóliumok létrejötte volt a jellemző. A tagországi iparpolitika hatékonyan támogatta a nemzeti szolgáltatók egyenkénti megerősödését.

A környezet tehát kényelmessé tette a vállalatokat, megakadályozta az innovatív, hatékony vállalkozások létrejöttét és nem használták ki a szélesebb európai piacon rejlő lehetőségeket sem. USA egyértelmű előnyt

<sup>37</sup> Treaty on the European Economic Community (EGK szerződés), 1958.

<sup>38</sup> Single European Act (Egységes Európai Okmány), 1987.



szerzett az innovációban, marketingben, technológiában és az informatikában. Ázsia tarolt a digitális alkatrészek előállításában. „Égett a ház”. Európa lépéskényszerben volt.

Az egységes távközlési piac létrejötte, az együttműködés, a szabályozás feladatainak megoldása nem volt tovább halogatható. Az első érdemi kezdeményezésre 1984/85-ben került sor, melynek legfontosabb elemei<sup>39</sup>:

- *Egységes európai szabványok* kidolgozása azért, hogy a fregmentálódott nemzeti szolgáltatók közelítsék egymáshoz az alkalmazott technológiát és szolgáltatási környezetet. E munka jórészét azoknak a műszaki szabványoknak a kidolgozása támogatta, amelyeket később a szakma elfogadott és az európai szabványügyi testületek formalizáltak.
- *Közös K+F programok élenjáró technológiák kidolgozására*. Az előkészítő programot, amelyet RACE<sup>40</sup> -nek neveztek el, 1986-ban indították el. 1987 és 1995 között a II. és III. K+F keretprogram keretében működött. A RACE programot az ACTS<sup>41</sup> követte a IV. keretprogramban.
- *Elmaradott régiók fejlesztési programja*, mely a strukturális alapok részét képezte. A STAR<sup>42</sup> program 1986-ban indult, a Telematika program pedig 1992 és 1993 között működött.
- *Kezdeményezések Európa pozíciójának megerősítésére* a nemzetközi távközlési piacon.

A közösségi politika második, érdemi változásokat hozó fázisa 1987-hez, a Zöld Könyvhöz<sup>43</sup> kötődik, amely a távközlési szolgáltatások és eszközök közös piacával foglalkozott. Az 1987-es Zöld Könyv kiadásával a Bizottság már széleskörű európai vitára bocsátotta téziseit a távközlési piac szabályozási környezetéről. A konzultációs szakasz után az Európai Tanács, az Európai Parlament és az Európai Bíróság is elfogadta a könyv javaslatait és határozatokat hoztak a végrehajtásáról. Ettől kezdve valós, elfogadott uniós távközlési politikáról beszélhetünk.

A Maastrichti Szerződés<sup>44</sup> 1993-ban új elemmel bővítette a távközlési politika kereteit. A szélesebb gazdasági integrációt célzó megállapodás része a Transz-Európai Hálózatok<sup>45</sup> létrehozására, így közös akcióprogramok megvalósítására vonatkozó fejezet, amely egyúttal az EU elsődleges joganyagának részévé vált. Az Amszterdami Szerződés nem foglalkozott érdemben a távközlési politikával.

---

<sup>39</sup> Az alapidokumentumok kronológiai sorrendben a mellékletben található.

<sup>40</sup> R&D in Advanced Communications Technologies in Europe.

<sup>41</sup> Advanced Communications Technology and Services.

<sup>42</sup> Special Telecommunications Action of Regional Development.

<sup>43</sup> Towards a dynamic European economy: Green Paper on the development of the common market for telecommunications services and equipment, COM(87) 290 final, 30.07.1987.

<sup>44</sup> Maastricht Treaty, 1993.

<sup>45</sup> Trans-European Network.

A kilencvenes évek közepén a BANGEMANN bizottság aktivitásának köszönhetően lényeges döntéseket hozott a Tanács az információs társadalom témakörében. 1997 végére a távközlést a közösségi politika stratégiai elemei közé emelték.

A fejezet részletesen foglalkozik az 1987-es és 1997-es Zöld Könyvekkel.

A közös politika a kilencvenes évek közepéig tehát

- közös szabványok kidolgozásából,
- az egységes piacot érintő szabályozásból (előírásokból, irányelvekből, útmutatásokból, ajánlásokból) és
- akcióprogramok megfogalmazásából állt.

Az 1987-es Zöld Könyv után hozott fontosabb direktívák és állásfoglalások időrendi sorrendben:

- Zöld Könyv a műholdas kommunikációról, Bizottság, 1990<sup>46</sup>;
- Távközlési helyzet áttekintése, 1992<sup>47</sup>;
- Zöld Könyv a mobil és személyi kommunikációról, Bizottság, 1994<sup>48</sup>;
- Zöld Könyv az infrastruktúra liberalizációjáról, Bizottság, 1994/1995<sup>49</sup>;
- A Tanács 1988. decemberi, 1991. júliusi, 1993. decemberi, 1994. júniusi, 1995. szeptemberi<sup>50</sup> határozatai, amelyeket a Bizottság javaslattevő és konzultációs tevékenysége alapján hoztak meg;

<sup>46</sup> Towards Europe-wide systems and services: Green Paper on a common approach in the field of satellite communications in the European Community, COM(90) 490, 20.11.1990.

<sup>47</sup> 1992 Review of the situation in the telecommunications services sector: Communication by the Commission, SEC(92) 1048, 21.10.1992; and Communication to the Council and the European Parliament on the consultation on the review of the situation in the telecommunications services sector, COM(93) 159, 28.04.1993.

<sup>48</sup> Green Paper on a common approach to mobile and personal communications in the European Union, COM(94) 145, 27.04.1994.

<sup>49</sup> Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable TV networks - Part I : Principle and Timetable, COM(94) 440, 25.10.1994; and Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable TV networks - Part II : A common approach to the provision of infrastructure in the European Union, COM(94) 682, 25.01.1995.

<sup>50</sup> Council Resolution of 30 June 1988 on the development of the common market for telecommunications services and equipment up to 1992 (88/C 257/01; OJ C 257/1, 04.10.1988); Council Resolution of 19 December 1991 on the development of the common market for satellite communications services and equipment (92/C 8/01; OJ C 8/1, 14.01.92); Council Resolution of 22 July 1993 on the review of the situation in the telecommunications sector and the need for further development in that market (93/C 213/01; OJ C 213/1, 06.08.1993); Council Resolution of 22 December 1994 on the principles and timetable for the liberalisation of telecommunications infrastructures (94/C 379/03; OJ C 379/4, 31.12.1994); Council Resolution of 29 June 1995 on the further development of the mobile and personal communications sector in the European Union (95/C 188/02; OJ C 188/3,

- Az Európai Parlament 1993. január és április, 1995 április, május, 1996 december<sup>51</sup> havi határozatait, amelyek megerősítették a Bizottság döntéseit.
- British Telecom ügyében hozott precedens értékű Bírósági határozat<sup>52</sup>;
- Egységes távközlési hálózatokon zajló kommunikáció, Bizottság, 1996. március<sup>53</sup>.
- Fehér Könyv a növekedésről, versenyképességről, foglalkoztatásról.<sup>54</sup>, A Tanács a távközlési politikát az unió általános politikájának központi

---

22.07.1995); Council Resolution of 18 September 1995 on the implementation of the future regulatory framework for telecommunications, (95/C 258/01, OJ C 258/1, 3.10.1995).

<sup>51</sup> European Parliament (EP) Resolution of 20 April 1993: Review of the situation in the telecommunications services sector; EP Resolution of 19 January 1993 on a common approach in the field of satellite communications in the EC; EP Resolution of 7 April 1995 on the Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable television networks; EP Resolution of 19 May 1995 on the Commission communication to the EP and the Council „Towards the personal communications environment: Green Paper on a common approach in the field of mobile and personal communications in the European Union” and on the Commission communications to the EP and the Council on the consultation on the Green Paper on mobile and personal communications; EP Resolution of 12 December 1996 on the Communication from the Commission to the Council, the EP, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on universal service for telecommunications in the perspective of a fully liberalised environment (C4-0205/96).

<sup>52</sup> Case 41/83 *Italy v. Commission* - where the Italian Government challenged a Commission decision under the competition rules taken against British Telecom. This case confirmed the full application of Treaty competition rules to the telecommunications sector; Case 202/88 *France v. Commission* - this upheld the Commission's Art. 90 Directive on competition in the markets for telecommunications terminal equipment in all essential points; Case 271/90 and 281/90 *Spain, Belgium and Italy v. Commission* - upheld the Commission's Art. 90 Directive on competition in the markets for telecommunications services in all essential points.

<sup>53</sup> Communication to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Universal service for telecommunications in the perspective of a fully liberalised environment - an essential element of the information society, COM(96) 73 final, 13.03.1996. This Communication has now been complemented two further Communications. One on costing and financing of universal service: Communication of 27 November 1996 on assessment criteria for national schemes for the costing and financing of universal service in telecommunications and guidelines for the Member States on the operation of such schemes, (COM(96) 608) and the other in February 1998 assessing the current state of universal service in the EU: First Monitoring Report on Universal Service in Telecommunications in the European Union, (COM(98) 101, 25.2.98).

elemévé tette. A BANGEMANN-csoport (bizottság) azt javasolta a Tanácsnak, hogy stratégiai kérdésként kezelje az információs társadalom kérdését azért, hogy segítségével növelje az európai állampolgárok életminőségét, a társadalmi és gazdasági hatékonyságot és megerősítse a kohéziót. Azóta több alkalommal aktualizálták az 1996-ban elfogadott akciótervet<sup>55</sup>.

- 1997. decemberi Zöld Könyv a telekommunikáció, média, és IT konvergenciájáról és a szabályozás kérdéseiről<sup>56</sup>
- 1999 őszén elkészült a Bizottságban a távközlési politika helyzetértékelése. A jelentés főként a szabályozási kérdésekkel, az internettel, a digitális konvergenciával és az IT-vel foglalkozik.
- 1999 novemberében a Bizottság elfogadta a távközlési keretszabályozással foglalkozó állásfoglalásokat<sup>57</sup>, melyek nyilvános vitája 2000 tavaszán fejeződik be

Az 1987-es Zöld Könyv<sup>58</sup>, az 1993-as Fehér Könyv<sup>59</sup> és a szintén Zöld Könyv nevet kapott 1997. decemberi állásfoglalásokra épít az általános távközlés-politika. A könyvek az európai információs társadalom megvalósításának integráns részévé tették a telekommunikációt.

### 3.2. Az uniós szabványok kidolgozásának és a piacsabályozásnak a jelentősége

A dolgozat első részében látható volt, hogy az információs kor kiteljesedésekor, a nyolcvanas évek közepétől kezdve az Unió csak a sokszínű, szegmentált európai piac szabványainak és közös játékszabályainak (szabályozásnak) kidolgozásával vehette fel a harcot az amerikai technológiai fölényvel szemben. Tehát az első jó válasz csak az erős, versenyző, egységes európai távközlési piac létrehozása lehetett<sup>60</sup>. Az információ-technológia, a távközlés és a szórakoztatóelektronika közötti technológiai ha-

<sup>54</sup> White Paper on Growth, Competitiveness, Employment - The challenges and ways forward into the 21<sup>st</sup> century, COM(93) 700, 05.12.1993.

<sup>55</sup> Communication on Europe's way to the Information Society, COM (94) 347 final, 17.07.1994 .

<sup>56</sup> COM(97) 623, 3.12.97.

<sup>57</sup> COM(1999)539, 10.11.1999.

<sup>58</sup> Towards a dynamic European economy: Green Paper on the development of the common market for telecommunications services and equipment, COM(87) 290 final, 30.07.1987.

<sup>59</sup> White Paper on Growth, Competitiveness, Employment - The challenges and ways forward into the 21<sup>st</sup> century, COM(93) 700, 05.12.1993.

<sup>60</sup> A szerző tehát fenntartja magának a jogot, hogy több hazai interpretációval szemben kijelentse, az Unió távközlési piacának liberalizációja nem cél, hanem csak eszköz volt.

tárok leomlásának egyik legfontosabb következménye a szolgáltatások fokozatos globalizációja. Emiatt a Közösség döntése – biztosan – progresszívnek nevezhető.

Az információs társadalom eredendően globális jellege is szükségessé teszi az egységesítést, hiszen így lehet biztosítani a fejlesztés hasonlóan globális jellegét. A felhasználóknak szükségük lehet arra, hogy egy több helyről vásárolt eszközökből álló környezetben bármelyik terminálról elérjenek bármilyen szolgáltatást, függetlenül attól, milyen technológiát használnak, illetve hol van az elérendő földrajzi pont. Az egységesítés egyik alapvető célja a hálózatok és a szolgáltatások közötti interoperabilitás elérése. Az egységesítés olyan eszköz, amely segítheti az általános politikai célkitűzések megvalósítását, például a kommunikációs szolgáltatások egységes európai piacának létrejöttét és a szabályozó keretrendszer megerősítését.

Fontos közösségi érdek fűződik ahhoz, hogy az ipar, a felhasználók és az állami hatóságok megfelelő alapokkal rendelkezzenek az európai és nemzetközi konszenzus kiépítéséhez. A kilencvenes évekre az egységesítés és egy megfelelő szabályozó keretrendszer belső konszenzusa ösztönzést adott a legkorszerűbb módszerek alkalmazására olyan fontos területeken, mint az adatvédelem és a digitális aláírások biztonsága. Európa tehát megkezdte az amerikai előny – fokozatos - felszámolását.

Az egységesülő távközlési piac szabályozása az Európai Unió integrációs politikájának elválaszthatatlan része lett. A szabályozás egyszerűen egy eszköz, amely a piaci erőkkel párhuzamosan elősegíti a tágabb társadalmi, gazdasági és általános politikai célkitűzések megvalósulását. A digitális konvergenciának nincs semmilyen kedvezőtlen hatása a tagállamokban hatályos szabályozást alátámasztó alapvető célkitűzésekre. Ezek a célkitűzések változnak, igazodnak a különböző ágazatok konkrét igényeihez, de olyan általános alapelveket is tartalmaznak, mint a hatékonyság segítése, a kedvező gazdasági környezet létrehozása, valamint a közérdek és a fogyasztói érdek védelme. A Közösség szintjén hasonló célkitűzések fogalmazódnak meg az EK Szerződés rendelkezéseiben és célkitűzéseiben.

Mindezek ellenére a konvergencia megfogalmazott és elemzett jellege és jellemzői, valamint a gazdasági szereplőknek az az igénye, miszerint *korlátozni kell a szabályozó intézmények intervenciók lehetőségeit*, arra fogja készíteni az illetékes állami hatóságokat, hogy Európa és az egyes tagállamok szintjén felülvizsgálják a szabályozás szerepét és súlyát egy átalakulóban levő piacon. Három kulcsfontosságú kérdést lehet kiemelni:

- *A piaci erők szerepe.* Egyes elemzők hangsúlyozzák annak szükségességét, hogy az eddiginél nagyobb mértékben kell támaszkodni a piaci erők szabályozó lehetőségeire. Az e mellett érvelők szerint ez a filozófia tükröződik a tagállamok többségében egyre erősödő törekvésben egy uni-

verzális távközlési szolgáltatás felé, vagy az információ-technológiában és a műsorszórásban az interoperábilis iparági szabványok és szoftverek fejlesztésében. Mások kételkedve fogadják azt az állítást, hogy a piaci erők önállóan képesek biztosítani a fogyasztók számára a megfelelő *ex ante* garanciákat, és elfogadják a szabályozás fontos szerepét a közérdekű célkitűzések érvényesítésében.

- *Az ágazatspecifikus szabályozás és a versenyszabályok egyensúlya.* További kulcsfontosságú kérdés a versenyszabályok és az ágazatspecifikus szabályozás közötti egyensúly; sokan kardoskodnak amellett, hogy egy átalakított környezetben belül az egyes konkrét esetekben feltétlenül előnyben kell részesíteni a versenyszabályok érvényesülését, szemben az amúgy is kiterjedt szabályozás további bővítésével.
- *Működőképes megoldások kimunkálása.* Ott, ahol a szabályozás már hatályban van, azt hatékonyan és kellő időben kell alkalmazni. Az internet globális jellege vagy a műholdas szolgáltatások regionális jellege rávilágít arra, milyen nehézségekkel kell számolnunk akkor, ha az egyik tagállamban hatályos szabályokat kívánunk érvényesíteni egy másik tagállam területén; a szolgáltatások és termékek átalakulásának hónapokban és hetekben mérhető üteme igazi kihívást jelent mindazok számára, akik törvényes megoldást keresnek meglévő konkrét problémákra. Az ilyen megoldások megvalósítása a Közösség szintjén csak hónapokban és években mérhető.

A következő két pontban a távközlés-politika két fontos, mérföldkövet jelentő dokumentumát részletesebben ismertetem.

### 3.3. 1987-es Zöld Könyv<sup>61</sup> a távközlési szolgáltatások egységes piacáról

Az 1987-es Zöld Könyvben a Bizottság a távközlési szolgáltatások és termékek egységes piacának létrehozására tett javaslatot. A Könyv a távközlési piacon nagyobb versenyt, magasabb szintű harmonizációt, és a közös piac adta méretelőnyök kihasználását sürgette. A javaslatok széleskörű támogatást kaptak a szolgáltatóktól, felhasználóktól, gyártóktól egyaránt<sup>62</sup>. A kedvező fogadtatás hatására a Bizottság a Tanács, a Parlament és a Gazdasági és Szociális Bizottság egyetértését élvező programot szervezett, amelynek főbb elemei:

<sup>61</sup> Towards a dynamic European economy: Green Paper on the development of the common market for telecommunications services and equipment, COM(87) 290 final, 30.06.1987.

<sup>62</sup> Néhány nagy állami monopolvállalat nem így gondolta, de az esetükben végülis a közösségi politika következetes képviselője, a tagállamok eltökélt fellépése döntött.

- A távközlési piac liberalizációja (III.A);
- A szabályozási és szolgáltatói szerepek szétválasztása a tagországokban (III.A.2);
- Hálózatok és szolgáltatások hozzáférésnek biztosítása. Open Network Provision (ONP) program (III.B);
- Európai Távközlési Szabvány Hivatal létrehozása (ETSI<sup>63</sup>), az európai szabványok kidolgozása érdekében (1988);
- A közösségi versenyszabályok kidolgozása a távközlési szektorban (II.C).

Ezen akciók átfogó jelleggel, jogszabályi keretekben valósultak meg. A politika részévé vált a pán-európai hálózatok létrejöttének elősegítése. Továbbá egyensúlyt kellett találni a liberalizáció és harmonizáció, a verseny és közszolgáltatások között. Ezen egyensúly az 1989-es, EK szervezetek közötti kompromisszum eredményeként jött létre, így 1990-ben két direktíva jelenhetett meg:

- verseny a távközlési szolgáltatók piacán (lényegében az értéknövelt szolgáltatásokban és az adathálózatokban)<sup>64</sup>
- A közösségi szintű jogharmonizáció keretei<sup>65</sup> (III.A.2 és III.B.1).

### 3.4. 1997-es Zöld Könyv<sup>66</sup> a digitális konvergenciáról

Az 1997-es Zöld Könyv a távközlési-, a média- és az információ-technológiai szektorok konvergenciájával, a széles értelemben vett infrastruktúrával kapcsolatos közös politikai feladatok körét vizsgálja. A Könyv nem foglalkozik azon szolgáltatásokkal kapcsolatos politikai feladatokkal, amelyek az információs társadalmat realitássá teszik - ezek azok a szolgáltatások, mint például az elektronikus kereskedelem, amelyek körébe tartozó tevékenységek potenciálisan olyan változatos szektorokat forradalmasíthatnak, mint például a lakossági, az utazási és a pénzügyi szolgáltatások.

A szolgáltatások e szélesebb körével kapcsolatos politikai feladatok magukban foglalják azokat, amelyek tekintetében a Közösség általi intézkedés már jól előrehaladott, például, a szellemi tulajdonjogok és a kapcsolódó jogok; a média pluralizmus; a magántitok- és az adatvédelem; a kódolás és a digitális aláírások területén. Ezek annak a szélesebb keret-

---

<sup>63</sup> European Telecommunications Standards Institute.

<sup>64</sup> Commission Directive of 16 May 1988 on competition in the markets in telecommunications equipment (88/301/EEC; OJ L131/73, 27.05.88).

<sup>65</sup> Council Directive of 28 June 1990 on the establishment of the internal market for telecommunications services through the implementation of open network provision (90/387/EEC; OJ L192/1, 24.07.1990).

<sup>66</sup> COM(97) 623, 3.12.97.

rendszernek a részét képezik, amely az új szolgáltatások és tevékenységek számára formálódik az információs társadalmon belül.

A Zöld Könyv az alapul szolgáló infrastruktúrára koncentrál, amely segíti az információs társadalom szolgáltatásainak megteremtését és a fogyasztókhöz való továbbítását. Ez az infrastruktúra a releváns szektorokhoz társuló összetevők, hálózatok és szolgáltatások rendszereiből áll össze. A Zöld Könyv a széles értelemben vett jövőbeni trendekkel foglalkozik, és nem törekszik a piacok definiálására a Közösség versenyjoga alkalmazásának céljaira nézve.

### 3.4.1. Társadalmi és gazdasági összefüggések

Az információs társadalom koncepciója biztosítja a politikai hátteret a konvergencia számára. Az információs társadalom hatja át a jövőbeni gazdasági fejlődéssel kapcsolatos jelenlegi elképzeléseinket, és várhatóan ugyanolyan hatást gyakorol a társadalomra és a foglalkoztatásra, mint az ipari forradalom egy évszázaddal ezelőtt.

A Közösség számos kezdeményezésben kísérelte meg konkrét formába önteni az információs társadalom társadalmi és szociális hatását a mérőföldkőnek minősülő 1993. évi Fehér Könyvet és a rákövetkező évben publikált BANGEMANN-jelentést követően. Hasonlóan nagy horderejű kezdeményezéseket tettek ugyanebben az időben az Egyesült Államokban és a világ más részein<sup>67</sup>, és mindezt nemzetközi dimenzióval egészítették ki 1995-ben, amikor a G7 országok Brüsszelben találkoztak, hogy globális stratégiát dolgozzanak ki az információs társadalom irányában való fejlődéshez.

Számos olyan kezdeményezés foglalkozik a széles értelemben vett társadalmi vonatkozásokkal, amelyekben a Bizottság is részt vesz. Ezek többek között: az Információs Társadalmi Fórum az információs társadalom társadalmi vonatkozásaival foglalkozó magas szintű szakértői csoport a Bizottság Fehér Könyve az oktatásról és a tanulásról, a Zöld Könyv az információs társadalomban való élésről és munkáról, valamint az 1994. évi jelentés óta bekövetkezett előrehaladást felülvizsgáló, 1998-ban újból összehívott BANGEMANN-csoport. A Bizottság már korán felismerte, hogy a konvergencia milyen jelentős az európai audiovizuális műsorszakma, mint a társadalmi és kulturális értékek elsődleges vektora számára. Az Európa Parlament és a Tanács is aktív ezen a területen, és egy nemrégiben elfogadott közlemény ad leírást arról, hogy az információs társadalomnak hogyan kell túllépnie az EU politikák széles körén.

Az információs társadalom előbbre vitelére irányuló több jelenlegi kezdeményezést egy olyan „görgetett intézkedési tervbe” vonták össze, amely a Bizottságnak a BANGEMANN-jelentésre való reagálása második fázisá-

---

<sup>67</sup> L. 1.4. pont.



nak minősül. Az első fázis a szabályozási keretrendszert, a hálózatot, a szolgáltatási és a tartalmi szempontokat, valamint a társadalmi és kulturális feladatokat ölelte fel. A második fázist – a korfui csúcstalálkozó eredményeként – a prioritások aktualizált körére alapozzák: ezek az üzleti környezet, az oktatás és képzés, a közérdek védelme, valamint a nemzetközi dimenzió.

#### **3.4.1.1. Hatás a gazdasági és ipari versenyképességre**

A Zöld Könyv által beindítani kívánt konvergencia vita sokkal több, mint akadémiai vagy elméleti feladat. Az, hogy a Közösség hogyan képes a konvergenciát felhasználni, miközben azt az információs társadalom európai verziójára igazítja, a növekedés, a versenyképesség és a munkahelyteremtés központi kérdésévé válik az elkövetkező években. A veszélyt az jelenti, hogy ha Európa nem használja ki a konvergencia által biztosított lehetőségeket, akkor lemaradhat, mivel más nagyobb kereskedelmi blokkok learatják a pozitívabb megközelítés gyümölcseit.

Az információs társadalom társadalmi-gazdasági és üzleti vonatkozásait jelenleg különböző fórumokon tanulmányozzák a Közösség szintjén. A konvergenciából származó új szolgáltatások hatását a gazdaságban egészében és magukban a releváns szektorokban is megérik. A legjelentősebb példa az elektronikus kereskedelem feljövőben lévő területe. Ez magában foglalja mind a közvetett (árak elektronikus megrendelése), mind pedig a közvetlen (szolgáltatások on-line megrendelése és nyújtása) formákat. Az elektronikus kereskedelem lehetővé teszi az alacsony költségek melletti kereskedést régiókat és országhatárokat átlépve.

A Bizottság egy legújabb közleménye azokra a potenciális lehetőségekre mutatott rá, amelyeket az elektronikus kereskedelem biztosít az európai fogyasztók és az üzleti élet, különösen a kis- és középvállalatok számára. A becslések szerint a közvetett és a közvetlen elektronikus kereskedelem bevételei minimum 200 Mrd ECU-t (eurót) tesznek ki az egész világon 2000-ig, 2001-ben pedig megközelíti az évi 250-275 Mrd ECU-t. A közlemény arra is rávilágított, hogy az előnyös szabályozási keretrendszer kialakítása EU és globális szinten egyaránt a további fejlődés előfeltétele. Azt illetően, hogy a konvergencia milyen hatást gyakorol összetevő szektoraira, egy tanulmány azt jelezte, hogy a releváns szektorokban a bevételek közel 40%-kal csökkenhetnek 2005-ig, ha a piac nem olyan irányba fejlődik, amely teljes mértékben kiaknázza a konvergenciát. A releváns szektorok közel 1750 Mrd ECU-t képviseltek 1996-ban, amelyből 508 Mrd ECU tulajdonítható az EU piacoknak.

#### **3.4.1.2. Foglalkoztatási hatások**

A piacra küldött jelzések nagyobb beruházásokhoz, és ily módon szélesebb foglalkoztatáshoz vezetnek a műsorkészítési szakmában a

megnövekedett kereslet kielégítése érdekében. Európa jó helyzetben van, hogy megfeleljen ennek a kihívásnak, ha kreatív adottságait a rendelkezésre álló kulturális környezetek sokféleségének szenteli. Az EU-beli műsorkészítés azonban nem nő gyors ütemben, és ezért az EU-nak fokoznia kell cégei versenyképességét, hogy a nagyközönség élvezhesse az új média által kínált legtöbb lehetőséget, és hogy a piaci növekedés munkahelyekké legyen átalakítható annak érdekében, hogy az Európában a szakmában foglalkoztatott személyek száma (1,8 millió) megközelítse az Egyesült Államok szintjét (2,6 millió).

Az általa generált sokszorosító hatástól eltekintve, a konvergencia valószínűleg közvetlen és pozitív hatást gyakorol a foglalkoztatásra a releváns szektorokban. A piac bővülése, valamint az új tartalomra és szolgáltatásokra irányuló ezzel járó kereslet igényt támaszt a megfelelő kreatív tehetséggel rendelkező személyekre. Ezt megérik majd az új piacok irányába reorientálódó cégeknél és azoknál a kis- és középvállalatoknál is, amelyek a piac egy kis szelvényét próbálják meg kiaknázni. A kis- és középvállalatok szabványosított digitális platformjaikat, mint például az internet, szoftver ismeretekkel kombinálják, hogy olyan alkalmazásokat és szolgáltatásokat fejlesszenek ki, amelyek egyaránt célozzák a professzionális felhasználókat és a háztartási fogyasztókat. A feladat a technológiai konvergencia teljes körű kiaknázása a távközlési-, a média- és az IT szektorok eltérő összetevőinek integrálásával innovatív szolgáltatások kialakítása érdekében.

Fontos követelmény lesz a személyzet átképzése. Az új piacokra való betöréshez olyan emberekre van szükség, akik az ismeretek megfelelő elegyével rendelkeznek, és ennek érdekében speciális képzés válik szükségessé. A Bizottság számos kezdeményezést indított be az oktatás és a képzés területén, ezek nevezetesen az intézkedési terv, az oktatás és tanulás az információs társadalomban, valamint bizonyos tevékenységek a Leonardo (képzés) és a Socrates (oktatás) programok keretein belül.

#### **3.4.1.3. Kutatás és fejlesztés**

Az együttműködő kutatási és fejlesztési tevékenység európai támogatása – az ACTS (Advanced Communications Technologies and Services), az Esprit és a Telematics programokon keresztül – fontos szerepet játszott sok olyan műszaki fejlesztés során, amelyek a konvergencia jelenségét lehetővé tették. Hozzájárult az európai IT, távközlési és szoftver szakmák erejéhez. E munka jórészt azoknak a műszaki szabványoknak a kidolgozása támogatta, amelyeket később a szakma elfogadott és hozzájárult továbbá az elektronikus kereskedelmet támogató műszaki platformok és eszközök kifejlesztéséhez is.

A kutatási és technológiai fejlesztési (Research and Technological Development; RTD) program-tevékenységek a negyedik keretprogram

során ugyanígy nagyobb részvételre ösztönözték a kis- és középvállalatokat, amelyek – például – jól hasznosíthatják a távmunkavégzést elősegítő rendszereket és szolgáltatásokat. A kis- és középvállalatok javát szolgáló rendszerek és szolgáltatások integrált megközelítésének jó példája az ún. Integrated Applications for Digital Sites. Itt on-line és off-line multimédia alkalmazások nyújtanak integrált szolgáltatásokat a központi/helyi hatóságoktól – a közlekedés irányítás, az egészségügyi távellátás, az oktatás és a képzés területén – a helyi polgároknak, vállalkozásoknak és más szervezeteknek gazdaságos, felhasználó-barát módon.

Az ötödik keretprogram számára való javaslat 1997. áprilisi elfogadását követően, a Bizottság felülvizsgálta a kutatási tevékenységeket az IT, a távközlés és a telematika területén azzal a céllal, hogy azokat egyetlen integrált programba vonja össze. A konvergencia összefüggésében, ez a K&F tevékenységet foglalja magában a multimédia és az audiovizuális tartalom területén.

### 3.4.2. Akadályok Európa előtt

Az akadályok nem mindegyike szabályozási jellegű, és a szabályozási megoldás sem a potenciális problémák megoldásának egyedüli eszköze. Fontos a versenyszabályoknak a távközlési szektorra történő alkalmazása, és gyakran megfelelőbbek az olyan piaci megoldások, amelyek az ilyen megoldások összefüggésén belül távolítják el a konvergencia akadályait. A Közösség szintjén a tényleges vagy a potenciális akadályokat össze kell vetni a Szerződés olyan alapvető célkitűzéseivel, mint például

- a belső piac kialakítása és működtetése;
- az egészséges verseny rendszerének elősegítése;
- a szolgáltatások nyújtásának és létesítésének szabadsága;
- a transz-európai hálózatok megvalósítása, vagy
- a magas szintű fogyasztóvédelem fenntartása.

A Közösség bármely intézkedése, beleértve az eltérő nemzeti szabályok harmonizálására irányuló intézkedést is, ezeket az általános közérdekű célkitűzéseket kell követnie, és alá kell vetni a szubszidiaritás elvének.

Az alábbiakban azoknak az alapvető tényleges és potenciális tényezőknak a beazonosítása történik, amelyek akadályt jelentenek a konvergencia jelenség fejlődésére és végső soron az európai információs társadalom megvalósulására:

- *Hozzáférés a felhasználók számára.* A megközelítések eltérnek a szektorok körében a hálózatok tulajdonlása és üzemeltetése tekintetében. Ez azt jelenti, hogy sok szolgáltatás korlátozott útvonal lehetőséggel rendelkezik a fogyasztóhoz. Még ott is, ahol eltörölték a törvényes monopóliumokat, a helyi adottságok miatt a jelenlegi távközlési és TV hálózati tulajdonosoké a főszerep a fogyasztók becsatlakoztatása terén sok piacra. Ahol a szűk keresztmetszetű lehetőségeket vertikálisan integ-

rált szereplők tartják ellenőrzésük alatt, ott potenciálisan korlátozzák a versenyt a szolgáltatás szintjén.

- *Az infrastruktúra használatával kapcsolatos szabályozási korlátozások.* Bizonyos tagállamokban a hatályos korlátozások megnehezíthetik az üzemeltetők számára, hogy a pán-európai piacokat célzó egységes stratégiákat fogalmazzanak meg. Megakadályozhatja a méretgazdaságosság megvalósítását is. A kialakuló magasabb egységárak - és ily módon a tarifák is - visszavethetik az innovatív szolgáltatások nyújtását.
- *Szabályozási bizonytalanság.* A szabályozási bizonytalanság a jelenlegi meghatározások terjedelmének eredménye; az, ahogyan alkalmazásra kerülnek, vagy hogy vajon igazodnak-e a változó piaci struktúrákhoz vagy szolgáltatási jellegzetességekhez, fontos akadályává válhatnak a piaci szereplők általi beruházásoknak. Bár sok jelenlegi meghatározás (mind nemzeti szinten, mind pedig a Közösség szintjén) – mint például *távközlés, a hang-telefon, a televíziós műsorszórás vagy az információs társadalom szolgáltatások* meghatározásai – továbbra is érvényesek maradnak sok tevékenységre, a szolgáltatások nyújtása mindazonáltal hátrányba kerülhet ott, ahol ezek a meghatározások az üzleti életet bizonytalanságban tartják azon szabályozási elbánást illetően, amelyben a szolgáltatások részesülnek. Bizonyos esetekben egyszerűen az is kockázatot jelent, hogy – a Közösség jelenlegi meghatározásai ellenére a műsorszóró és a távközlési tevékenységekre nézve egyaránt – a szabályozók bizonyos tagállamokban egy meghatározott új szolgáltatást egy adott rezsim alá helyezhetnek, míg azt más tagállamokban egy másik rezsim alá tartozónak tekintik. Ezen túlmenően, a tagállamokon belül akadályok jöhetnek létre, ha hasonló szolgáltatásokat eltérő módon szabályoznak, például annak a platformnak alapján, amelyen továbbításra kerülnek.

Más esetekben a szolgáltatások jellegzetességei a jövőben azt jelenhetik, hogy egynél több szabályozási területet fognak át a jelenlegi meghatározások alapján. Mindez aránytalan szabályozási terhet róhat bizonyos szolgáltatásokra. A szabályozási bizonytalanság egyik esete francia választási kampány során merült fel, amikor a közvélemény-kutatások publikálását a választást megelőző héten tilalmazó szabályokat az off-line médiára alkalmazták, de nem alkalmazták az interneten publikált közvélemény-kutatásokra. Ilyen körülmények között számos szerkesztő mellőzte azt a korlátot, amely a tradicionális médiát hátrányos helyzetbe hozta.

- *Több szabályozó testület.* A szabályozói engedély megszerzése valamennyi tagállamban és potenciálisan különböző szabályozó testületektől egy adott szolgáltatási csomagra nézve jelentős költségeket jelenthet azok számára, akik pán-európai alapon kívánnak működni. A szolgáltatások nyújtása hátrányos helyzetbe kerülhet ott, ahol a piaci szereplők

számos szabályozó rezsím alanyai, vagy ahol több szabályozó testülethez kell folyamodniuk, például, ahol a hálózatot távközlési infrastruktúráként és műsorszóró hálózatként egyaránt engedélyeztetni kell (mert azt mindkét szolgáltatásra felhasználják).

- *Piacra lépés és engedélyezés.* Eltérések mutatkoznak a távközlési-, a média és az IT szektorokon belül azt illetően, hogy a piacra lépés korlátlan-e, korlátozott-e vagy monopólium vagy speciális jogok tárgya-e. Az IT szektor általában mentes az engedélyezési eljárásoktól. Az engedélyezés vagy a piacra lépés szabályozási korlátozása potenciális akadályt jelent a szolgáltatások nyújtása, a beruházások és a tisztességes verseny számára, és ezért azt a csak indokolt esetekre kell korlátozni. Közelebbről a trendet inkább azon szabályozás korlátozása felé kell irányítani, ahol potenciális akadályok léteznek, nem pedig a szigorúbb szabályozást kell kiterjeszteni az enyhébben szabályozott szektorokra a piaci feltételek egyensúlyba hozása érdekében.

Ahol az engedélyezés továbbra is fontos szereppel bír, jelentős eltérés mutatkozik a szektorok között és a tagállamok körében abban, hogy mennyi időbe telik az engedélyek megszerzése; hogy milyen az eljárások átláthatósága; hogy milyen időtartamúak az engedélyek, és hogy mennyit kell azokért fizetni. Sok távközlési és műsorszóró hálózati engedély országos hatályú, de mások – különösen a kábeltévé szolgáltatás – regionális vagy helyi hatályú. Mindezek a tényezők – bár elfogadhatóak az adott szektorok összefüggésében – nehezebbé vagy költségesebbé teszik a szervezetek számára, hogy a szolgáltatások integrált csomagját kínálják, különösen országhatárokon keresztül. Ez pedig aránytalan terhet jelenhet, mivel a technológia támogatja ezt az integrációt és valószínűleg egyre nagyobb a kereslet az üzleti felhasználók és a fogyasztók részéről egyaránt az ilyen integráció iránt.

- *Nem megfelelő szellemi tulajdonjog (IPR) védelem.* A szerzők csak akkor bocsátják szívesen rendelkezésre a tartalmat, ha szellemi tulajdonjogaikat megfelelő védelemben részesítik. Hasonlóképpen, a kiadók és az üzemeltetők csak akkor eszközölnék befektetést innovatív szolgáltatásokba, ha az információk és/vagy a szolgáltatások továbbításának eszközei megfelelő szintű védelmet nyújtanak szervezeteik szellemi és szakmai erőfeszítése számára. A nem megfelelő védelem már most is az off-line elektronikus tartalom akadályát jelenti, és ez átvetítődhet az on-line világra is. A későbbiekben Zöld Könyvben is hivatkozásra került legújabb WTO megállapodások a jelenlegi helyzet tisztázását segítik.
- *Rádiófrekvencia és más erőforrások juttatása.* A szolgáltatások nyújtása (és a tényleges verseny kifejlesztése) a megfelelő hálózati kapacitás rendelkezésre állásától függ, amely sok szolgáltatás számára a rádiós tartományhoz való hozzáférést jelenti. A televíziós műsorszórás, a mobil multimédia- és hang-alkalmazások párhuzamos bővülése, valamint a

vezeték nélküli technológiák felhasználása a rögzített hálózatokon belül, a kereslet jelentős növekedéséhez vezet. Ahol jelentős eltérések mutatkoznak a rendelkezésre álló tartomány méretében, vagy abban, ahogyan azt megadják, valószínűleg potenciális akadályok merülnek fel, hatást gyakorolva a hálózat üzemeltetési költségeire a különböző szektorokban, potenciálisan inkább az egyik szektorba való kompetitív belépést ösztönözve a másik helyett.

- *A közérdekű célkitűzések megvalósításának változó megközelítései.* A Bizottság nagy jelentőséget tulajdonít a közérdekű szolgáltatások nyújtásának, különösen a Közösség társadalmi és regionális kohéziójának biztosítása során, noha a távközlés területén az egyetemes szolgáltatásnak az országos szinten való biztosítása érdekében tett lépések most már a Közösség szintjén kialakított keretrendszerből származnak. A szolgáltatások határokon túllépő nyújtásának összefüggésében, a szektorok és a tagállamok körében való eltérő megközelítések közötti feszültség csorbíthatja az ilyen szolgáltatások nyújtását vagy az innovatív szolgáltatásokba vagy hálózatokba történő beruházásokat.
- *Az új környezetbe vetett általános bizalom.* Ahol a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos védelmi szint, az elektronikus tranzakciók jogi kezelése vagy az adat- és a magántitok védelme eltérő a szektorok körében, a felhasználók és a fogyasztók elveszthetik bizalmukat a rendelkezésre bocsátott szolgáltatásokban és rendszerekben, visszavetve a konvergált szolgáltatások fejlődését.
- *A konvergáló hálózatok egymás közti üzemeltethetőségét és összekapcsolását támogató szabványok hiánya.* Az annak biztosítására irányuló célkitűzés megvalósítását, hogy bármely felhasználó kommunikálni tudjon egy másik felhasználóval, hátráltatja, ha a piac nem képes egymás közt üzemeltethető termékek és szolgáltatások nyújtására. A domináns szereplők által ellenőrzött szabványok korlátozhatják az ilyen jellegű egymás közti üzemeltethetőséget.
- *A távközlési szolgáltatások ára.* A távközlési szolgáltatások és a szolgáltatások nyújtására felhasznált hálózati infrastruktúra magas ára jelentős hatást gyakorolhat a szolgáltatások iránti keresletre. Annak, hogy az internet olyan sikereket ért el Észak-Amerikában, többek között az „ingyenes” helyi telefonhívásokat kínáló átalány tarifa-struktúra széleskörű alkalmazása az oka és az a tény, hogy a verseny a bérelt hálózati kapacitás alacsonyabb díjaihoz vezetett. Mindez jelentősen alacsonyabb költségeket eredményez a hozzáférési szolgáltatók számára.
- *A tartalom rendelkezésre állása.* A továbbítási eszközöknek a technológiai fejlesztések és a konvergencia általi bővülése a szűk keresztmetszetet a továbbítástól a tartalom irányába mozdíthatja el, és középtávon a megfelelő tartalom hiányához vezethet. A kitűnő tartalom már most is a siker kulcstényezője a digitális és az analóg televíziós piaco-

kon egyaránt. A folyamatos hiányok megakadályozhatják az új piacra lépést, és ezzel a versenyt és az innovációt.

- *Az EU piac feldarabolódása.* Bárhogy is, a távközlési vállalatoknak mindenképpen nagyobb volumenre van szükségük annál, amit a nemzeti piacok biztosítani tudnak, a beruházási költségek fedezése érdekében. A zsugorodó piaci részesedéseket ki lehet egyenlíteni az országhatárokon túli célközönség számának gyarapításával. Hasonlóképpen, az új szolgáltatások kifejlesztésével több innovációval lehet majd számolni a piaci szelvényeket kiaknázó kisebb szereplők részéről, vagy a nagy K+F költségeket finanszírozó jelentősebb szereplők részéről.

### 3.4.3. A jövőben alkalmazható elvek és megoldások

A Bizottság alapelveket fogalmazott meg, amelyek megteremthetik a konvergencia által érintett ágazatokban a jövőben alkalmazható módszerek egységes alapját. Három olyan lehetséges eljárási mód fogalmazódott meg, amelyek a Bizottság meggyőződése szerint a konvergencia jelenségének ismeretében ösztönzést adhatnak a szabályozás jelenlegi módszereinek felülvizsgálata körül kialakult vitának:

- A jövő szabályozási politikájának irányelvei a konvergencia által érintett ágazatokban.
- A szabályozás fejlesztésének lehetséges módozatai
- A jövő intézkedéseinek menetrendje.

Az alábbiakban az eljárási módok ismertetésére kerül sor.

#### ***3.4.3.1 A jövő szabályozási politikájának irányelvei a konvergencia által érintett ágazatokban***

Függetlenül attól, végbemegy-e a teljes konvergencia vagy sem, a technológiai és piaci trendek, a Zöld Könyvben feltárt lehetséges korlátok és a szabályozás kérdései mind egy átalakulóban levő környezetre utalnak, amelynek figyelembevételével újra kell gondolni az ágazatok politikai célkitűzéseit. Ezért a jövőben a döntéseknél nem csak az ágazatok igényeihez igazított szabályozásból kell kiindulni. A döntéseket a jövőben esedékes intézkedéseket alátámasztó alapelvek egységes értelmezése alapján kell meghozni. Ebben a fejezetben a Bizottság előzetesen megfogalmazott öt ilyen alapelvet:

- 1. Szabályozásra csak annyiban van szükség, amennyiben ez az előzetesen egyértelműen megfogalmazott célkitűzések megvalósításához feltétlenül indokolt.*

Tekintettel a konvergencia által érintett ágazatok innovációjának ütemére, dinamizmusára és erejére, az állami hatóságoknak kerülniük kell az olyan módszerek alkalmazását, amelyek túlszabályozáshoz vezetnek vagy egyszerűen kiterjesztik a távközlési és médiaágazatokban jelenleg

hatályos szabályokat azokra a területekre és tevékenységekre, amelyek ma nagyrészt szabályozatlanok. Minden bevezetett szabálynak egyértelműen meghatározott célokat kell követnie.

*2. A jövő szabályozó módszereinek igazodniuk kell a felhasználók igényeihez.*

Bármely szabályozó keretrendszer alapvető prioritása a felhasználók igényeinek kielégítése - megfelelő választék biztosítása, a szolgáltatások színvonalának javítása, árcsökkentés; a szabályozásnak emellett szavatolnia kell a fogyasztói jogok és a közérdek védelmét. Egy ilyen megközelítés összhangban áll a tágabb politikai célkitűzésekkel, amelyek elismerik és elfogadják számos ágazat fontos szerepét abban, hogy az Információs Társadalom az állampolgárok napi életének részévé váljon.

*3. A szabályozással kapcsolatos döntéseket egy világos és kiszámítható keretrendszer iránti igénynek kell meghatároznia.*

A szabályozó hatóságoknak olyan világos és kiszámítható keretrendszer létrehozására kell törekedniük, amely ösztönzi a vállalkozások befektetéseit. Ott, ahol a kérdések eldöntését a piaci szereplőkre lehet bízni, ezt világossá kell tenni. Ott, ahol az új tevékenységek a szabályozás szükségességét és módját illetően bizonytalanságot keltenek, ezt tisztázni kell. Mindez nem jelenti azt, hogy a keretrendszer nem változhat, a változásnak azonban előzetesen meghatározott kritériumoknak kell megfelelnie; az átalakulás folyamatában lehetőség szerint fenn kell tartani a rendszer rugalmasságát, és lehetővé kell tenni, hogy a szabályozás képes legyen alkalmazkodni egy rohamosan átalakuló piac változásaihoz.

*4. A teljes részvétel biztosítása egy átalakulóban levő környezetben.*

A távközlés területén az univerzális szolgáltatás, a műsorszórás területén a közszolgálati küldetés koncepcióira támaszkodva az állami hatóságoknak gondoskodniuk kell arról, hogy mindenki képes legyen részt venni az Információs Társadalomban. A konvergencia ebben a vonatkozásban a jelek szerint képes biztosítani a részvétel új eszközeit.

*5. A független és hatékony szabályozók egy átalakuló környezet egyik kulcsfontosságú kérdése.*

Miközben az általános trend a szabályozás szigorának enyhítése felé mutat, a konvergencia által kiváltott kiélezett piaci verseny kihangsúlyozza a hatékony és független szabályozók iránti igényt. A szabályozás függetlensége különösen fontos ott, ahol az állam piaci szereplőként is megtartja saját részesedését.



### **3.4.3.2. A szabályozás fejlesztésének lehetséges módozatai**

Amennyiben megállapítást nyer, hogy a konvergencia felé mutató trendek ismeretében ismét végig kell gondolni a szabályozás elveit, számos lehetséges módszer kínálkozik az ilyen alkalmazkodás célkitűzéseinek megvalósítására.

A lehetséges megközelítési módok mérlegelése során egy sikeres megoldáshoz vélhetően több kell, mint az új szolgáltatások rugalmas szabályozásának bevezetése. Fontos egy olyan irány meghatározása, amely lehetővé teszi, hogy a meglévő keretrendszer átalakulásának üteme folyamatosan biztosítsa a tisztességes, diszkriminációmentes piaci feltételeket és a felhasználók érdekeinek védelmét.

Az átalakulás üteme és a változások irányításának módja az átmenet legfontosabb kérdése. A Zöld Könyv nem tehet konkrét javaslatot egy elfogadható menetrendre. A Bizottság előzetes elképzelései szerint a vita három lehetséges megoldási mód körül bontakozhat ki, noha a lista természetesen nem teljes, illetve nem végleges.

#### *1. megoldás: Támaszkodás a meglévő struktúrákra.*

Ennél a megoldásnál a jelenlegi vertikális szabályozó megoldások nem változnak. Ez azt jelenti, hogy eltérő szabályok vonatkoznak a távközlésre és az audiovizuális/műsorszóró ágazatokra, valamint kisebb mértékben a kiadói tevékenységre és az IT szolgáltatásokra. A bevezetett elvek alapján működő meglévő keretrendszerek kiterjesztése a Közösségben és az egyes tagállamokban *ad hoc* alapon, alapvetően a tagállamok szintjén menne végbe, alkalmazkodna egy versenypiac igényeihez és az új technológiák és szolgáltatások újszerű kihívásaihoz.

Az értelmezés szokványos alapelveit eseti alapon alkalmaznák a konkrét tevékenységek során felmerülő kérdések megoldásához. Amennyiben erre szükség van, sor kerülhet az európai egyeztetés és együttműködés megerősítésére, hogy ezzel is mérsékeljék a széttagoaltság kockázatát, hiszen a különböző tagállamok eltérően alkalmaznák saját szabályaikat az új szolgáltatások szabályozására.

Az átalakulás ütemét ez esetben az innováció üteme és a verseny hatékonysága határozza meg. Ez lehetővé tenné, hogy a szabályozó keretrendszer reagáljon a piaci erők hatásaira, valamint arra az igényre, hogy lehetőleg kerüljék el a dereguláció/reguláció új fordulóját.

Ezzel a megközelítéssel el lehetne érni, hogy a közeljövőben ne legyen szükség újabb jelentős változtatásokra; a módszer hatékony lehet a befektetések kiszámítható szabályozó keretrendszerének kiépítésében, ugyanakkor megakadályozza a belső piac indokolatlan korlátjainak létrejöttét. Fennmaradhatnak azonban bizonyos anomáliák, amelyek napjainkban akadályozzák a befektetési tevékenységet.

Az átalakulás üteme és terjedelme az európai szintű egyeztetés hiányában jelentős új akadályokat emelhet a tagállamok között és lelassíthatja az információs társadalom létrejöttét.

*2. megoldás: Az új tevékenységekre vonatkozó különálló, a távközlés és a műsorszórás szabályozásával párhuzamosan működő modell létrehozása.*

Ez a változat azt jelentené, hogy a tagállamok kiemelnék a hagyományos határokon túli új szolgáltatásokat és tevékenységeket és ezekre különálló szabályokat vezetnének be, ha egyáltalán szükség van bármilyen szabályozásra. Ez a megoldás lehetővé tenné egy olyan egyeztetett módszer létrejöttét, amely alkalmas lehet az átalakuló piacra jellemző számos nagy értékű tevékenység egyeztetett szabályozására; a távközlés és a műsorszórás szabályozásának létező és működő modelljei mellett létrejön a szolgáltatások egy új kategóriája. A szolgáltatások jelentős csoportjánál háttérbe szorulnak a technológia és a platformok által meghatározott piaci határvonalak, ugyanakkor a módszer lehetővé tenné, hogy a hagyományos távközlési és műsorszóró alaptevékenységek fokozatosabban alkalmazkodjanak a változásokhoz.

Egy ilyen módszer alkalmazásának a legnagyobb nehézsége annak megállapítása, hol kell meghúzni a határvonalat az enyhébben szabályozott új világ és a hagyományos szabályozás hatálya alá tartozó hagyományos szolgáltatások között. Az egyik lehetséges megoldás, hogy bizonyos szolgáltatások, pl. a webtévé, az internet vagy a feltételes hozzáférésű rendszerek működtetése ne minősüljön sem távközlésnek, sem műsorszórásnak. A távközlésben felhalmozott tapasztalatok – a liberalizált szolgáltatásokra vonatkozó korlátok lebontása és az állami monopólium részét képező szolgáltatások szűk körének meghatározása – jelzik egy ilyen megközelítés alkalmazásának gyakorlati nehézségeit.

*3. megoldás: A meglévő és új szolgáltatások teljes választékára vonatkozó új szabályozó modell fokozatosabb bevezetése.*

Ez a legígéretesebbnek tűnő megoldás, amely szükségessé teszi a napjainkban működő szabályozó környezet alapvető újragondolását és megreformálását.

Ez nem feltétlenül jelenti új törvények bevezetését; a módszer lényege, hogyan lehet átalakítani a meglévő keretrendszert oly módon, hogy az új szabályok elősegítsék az eddiginél rugalmasabb működést, megszüntessék a következtelenségeket, kizárják az egyes ágazatokon belül és az ágazatok között a diszkriminációt, folyamatosan lehetővé tegyék a közérdekű célkitűzések érvényesítését. A bizonyos szolgáltatásokra való alkalmazás

helyett (lásd a 2. megoldást) ez a megoldás kiterjeszteni a keretrendszer alkalmazását az összes ágazatra.

Ez a megoldási lehetőség szükségessé teszi a kommunikációs szolgáltatások eddiginél tágabb meghatározását, a Közösség törvényhozásában a távközlésre és az audiovizuális szolgáltatásokra vonatkozó korábbi definíció feladását. Az új környezet nélkülözhetetlen eleme az arányosság; egy tag definíció alkalmazása esetében a szabályozás mértékét a szolgáltatás jellegéhez és a verseny intenzitásához kell igazítani.

Egyesek véleménye szerint ez a megközelítés túlzottan ambiciózus. Még kell azonban jegyezni, hogy ez a megoldás nem szükségszerűen járna hirtelen, gyökeres átalakulással. Lehetőség van a módszer fokozatos bevezetésére és alkalmazására; első helyen azokra az elsőbbséget élvező területekre kerülhet sor, ahol egy következetes szabályozás bevezetésére van szükség (pl. hálózatok működtetése vagy a hozzáférés kérdései). A módszer másik kulcsfontosságú eleme, hogy elegendő időt kell hagyni a régiőről az új rendszerre való átálláshoz.

A könyv javaslatot tesz a különböző ágazatokban napjainkban alkalmazott szabályozások felülvizsgálatára és a folyamatban levő fejlesztések támogatására:

- Milyen hatással lehet a konvergencia a távközlés, a média és az IT szolgáltatások területén a jövőben alkalmazható szabályozásra, és a konvergencia hatásainak ismeretében szükséges-e ezeknek az elveknek a felülvizsgálata?
- Amennyiben a konvergencia szükségessé teszi a meglévő szabályozás újragondolását, az adaptációs folyamat:
  - ⇒ támaszkodjék a meglévő keretrendszerekre, terjessze ki azok hatását, vagy érdemes gondolkodni új szabályozás kialakításán;
  - ⇒ hozzon létre egy új keretrendszert számos on-line vagy interaktív szolgáltatás szabályozására, amely párhuzamosan működne a hagyományos távközlési és műsorszóró tevékenységekre vonatkozó meglévő keretrendszerrel; vagy
  - ⇒ hozzon létre egy teljesen új átfogó keretrendszert, amely egységes módszerekkel szabályozná mindhárom területet.

#### **3.4.3.3. A jövő intézkedéseinek menetrendje**

A Zöld Könyv a kilencvenes évek végére vonatkozó cselekvési programra tett javaslatot a Tanács, a Parlament és a Bizottság felé.

- Egy öthónapos nyilvános társadalmi vita (1997 decemberétől 1998 áprilisáig bezárólag).
- Egy jelentés a társadalmi vita eredményeiről, határidő: 1998. június.
- A Tanács és az Európa Parlament 1998. második negyedében elfogadják a tárgykörre vonatkozó határozatokat.

- A határozatokra reagálva a Bizottság 1998 végére elkészítheti a Konvergencia Intézkedési Tervét.
- 1999-ben sor kerül a már bejelentett Távközlési Átvilágításra (1999 novemberében jelent meg).

#### 3.4.4. Összefoglalás

A Bizottság elemezte a konvergencia jelenségét és hatását a távközlés, a média és az információ-technológia mai működését és állapotát meghatározó szabályozó keretrendszerre. Ezeknek a fejleményeknek messze ható európai következményei vannak. A konvergencia nem csak a technológiáról szól. A jelenség érinti a szolgáltatások és a vállalkozások működésének módját, az érintett ágazatok és a társadalom együttműködését. Az ebben az ismertetett változások jelentős mértékben javíthatják az európai polgárok életének minőségét, jobban integrálhatnak bizonyos régiókat Európa gazdasági életébe, javíthatják az üzleti vállalkozások hatékonyságát és versenyképességét a globális és hazai piacokon.

Az új szolgáltatások elterjedése és a meglévő szolgáltatások fejlődése kiterjeszti a jelenlegi információs piacot, új lehetőségekhez juttatja az európai polgárokat, támaszkodik Európa kulturális örökségére, innovációs lehetőségeire és kreatív ambícióira.

A mai kommunikációs platformok, többek között az internet globális jellege a jövő világgazdasági integrációjának kulcsa. Ugyanakkor a world wide web jelenlét biztosításának alacsony költsége lehetővé teszi, hogy minden vállalkozás – nagyságától függetlenül – gondoskodjék saját regionális és globális elérhetőségéről. A jövő fejlesztéseinek központi témája a globalizáció, hiszen az Európában végbemenő változások visszatükröződnek a világ egészének átalakulásában.

Abban az esetben, ha Európa az átalakulás folyamatát fékező környezet helyett képes lesz létrehozni egy olyan új környezetet, amely elősegíti és ösztönzi az átalakulást, létrejön a munkahelyteremtést és gazdasági növekedést, a fogyasztói választék bővítését és az európai kulturális örökség megóvását és gazdagítását segítő, nagy teljesítményekre képes erő. Ha Európában ez a vállalkozás kudarcba fullad, számolnunk kell azzal, hogy polgárainknak és vállalkozásainknak be kell érniük az információs forradalomnak a világ különböző országaiban megfigyelhető és tapasztalható lassú kibontakozásával.

A probléma összetett, és a Közösség új kezdeményezéseire vonatkozó javaslatok előterjesztését megelőzően számos vitára volt szükség. Az Európa Parlament, a Miniszterek Tanácsa, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága kifejtették álláspontjukat, és hogy az érdekeltek együttesen meghatározzák a jövő politikájának alapvető célkitűzéseit.

A Zöld Könyv a kilencvenes években egy új korszak megindítását kezdeményezte az EU kommunikációs környezetre vonatkozó politikájában.

Ebben a minőségében a fontos eleme az Információs Társadalom fejlődését segítő általános keretrendszernek. Támaszkodik a távközlésben működő (az 1987. évi, távközlésről szóló Zöld Könyvben kezdeményezett), illetve média területén (a Közösség különböző törvényhozó kezdeményezéseivel) létrehozott keretrendszerek meglévő erősségeire, és lehetővé teszi minden érdekelt számára, hogy észrevételeket tegyen a jövő szabályozásának, a konvergencia által érintett ágazatok 1998 utáni kommunikációs környezetének kialakításához.

Ennek az első lépésnek az a célja, hogy megalapozza egy olyan szabályozó környezet létrejöttét, amely elősegítheti az Információs Társadalom teremtette lehetőségek maradéktalan kihasználását a XXI. század Európájának és az új Európa polgárainak érdekében.

### **3.5. A piaci liberalizáció megvalósítása 1998. január 1-től**

A tagországok többségét érintően a távközlési szektor teljes liberalizációjáról 1998. január 1-jétől beszélhetünk. A bizottsági direktíva<sup>68</sup>, amelyet sokan uniós távközlési törvénynek is neveznek, előírta a tagállamoknak, hogy minden szükséges lépést tegyenek meg annak érdekében, hogy nemzeti távközlési piacukat megnyissák, mely magában foglalta nem csak a szolgáltatások nyújtásának, hanem a hálózatok elérhetőségének liberalizálását is. Átmeneti könnyítést kapott Írország, Portugália, Görögország, Luxemburg és Spanyolország<sup>69</sup>. Spanyolország 1998 végéig, Írország és Portugália 2000-ig, Görögország 2002-ig alkalmazhat korlátozó szabályokat.

A Bizottság rendszeresen ellenőrzi a liberalizációs és harmonizációs kötelezettségek betartását. A legutóbbi – 1999. őszi – jelentés megvizsgálta a tagországok szabályozási gyakorlatát és a nemzeti piacok főbb jellemzőit. A megállapítások szerint a versenyző piacok létrehozását követően a

---

<sup>68</sup> Commission Directive of 13 March 1996 amending Commission Directive 90/388/EEC with regard to the implementation of full competition in telecommunications markets (96/19/EC, OJ L 74/13, 22.03.1996).

<sup>69</sup> Az átmeneti könnyítés kevésbé fejlett és kis előfizetői számú hálózatokra vonatkozott. In accordance with Commission decisions No 114/97/EC (on Ireland) of 27.11.1996 (OJ L 41, 12.02.1997, p.8), No 310/97/EC (on Portugal) of 12.02.1997 (OJ L 133, 24.05.1997, p.19), No 568/97/EC (on Luxembourg) of 14.05.1997 (OJ L 234, 26.08.1997, p.7), No 603/97/EC (on Spain) of 10.11.1997 (OJ L 243, 05.09.1997, p.48), and No 607/97/EC (on Greece) of 18.06.1997 (OJ L 245, 09.09.1997, p.6), temporary derogations have been granted with deadlines for full liberalisation of 1.7.1998 for Luxembourg, 1.12.1998 for Spain, 1.1.2000 for Portugal and Ireland (the Irish government has announced that full liberalisation will be achieved by 1.1.1999) and 1.1.2002 for Greece.

távközlési szolgáltatói piac mind mennyiségében, mind a szolgáltatások minőségében jelentősen javult. Új vállalkozások jelentek meg, nőtt a verseny, a tarifák pedig számottevően csökkentek.

A hiányosságokat és problémákat összegezve a Bizottság cselekvési tervet fogadott el (a keretszabályozás korrigálása, finomítása, tagország figyelmének felhívása a hiányosságokra...).

### 3.6. A távközlés-politika speciális kérdései

A fejezet eddigi pontjaiban az általános távközlés-politika elemeiről volt szó. A Bizottság egy-egy speciális területtel kiemelten is foglalkozik<sup>70</sup>. A távközlési politika integráns részét képezik a következők:

#### 3.6.1. Műholdas kommunikáció

A műholdas kommunikációt már az 1987-es Zöld Könyv beazonosította, mint közösségi szabályozás szempontjából kiemelten kezelendő területet. A Bizottság 1990 novemberében hozta nyilvánosságra a műholdas kommunikációról szóló Zöld Könyvét<sup>71</sup>. A könyv lényegében kiterjesztette az általános távközlés-politikát a műholdas kommunikációra is. Állást foglalt a műhold pozíciók liberalizációjáról és a szolgáltatók szabad kereskedelmi jogáról.

A könyv javaslatait a Tanács 1991 decemberében<sup>72</sup>, a Parlament 1993 februárjában<sup>73</sup> elfogadta. Három fontos döntés született:

- Tanács direktíva műholdas földi állomások és készülékek típusvizsgálatára és kölcsönös elfogadására<sup>74</sup>;
- Tanács direktíva a kizárólagos műholdas szolgáltatási jogosítványok felszámolására<sup>75</sup>;
- Tanács határozat a korlátozottan rendelkezésre álló műholdas pozíciók liberalizálásáról, a szolgáltatásokhoz való szabad hozzáférésről<sup>76</sup>.

---

<sup>70</sup> A szektorpolitika dokumentumai tételesen felsorolva a mellékletben található.

<sup>71</sup> Green Paper on a common approach in the field of satellite communications in the European Community, COM(90) 490, 20.11.1990.

<sup>72</sup> Council Resolution of 19 December 1991: development of the common market for satellite communications services and equipment (92/C 8/01; OJ C 8/1, 14.01.1992).

<sup>73</sup> European Parliament Resolution of 19 January 1993 on a common approach in the field of satellite communications in the European Community (A3-0424/92; OJ C 42/30, 15.02.1993).

<sup>74</sup> Council Directive of 29 October 1993 supplementing Directive 91/263/EEC in respect of satellite earth station equipment (93/97/EEC; OJ L 290/01, 24.11.1993).

<sup>75</sup> Commission Directive of 13 October 1994 amending Directive 88/301/EEC and Directive 90/388/EEC in particular with regard to satellite communications (94/46/EEC; OJ L 268/15, 19.10.1994).

A műholdas infrastruktúra kulcspozíciót ad birtokosának a világ politikai és gazdasági információáramlásában<sup>77</sup>. Európa a 90-es évek közepére a műholdas technológiában és szolgáltatások nyújtásában lemaradt a versenyben. A kilencvenes évek végén az USA fellőtte a globális személyi kommunikáció alapját képező, majd a szélessávú adatátviteli műhold családot is. A Bizottság – felismerve a veszélyeket – cselekvési tervet fogadott el<sup>78</sup> 1997-ben:

- a belső – egységes – piac mielőbbi kialakítása, a szükséges szabályozások kidolgozásának mielőbbi befejezése;
- az Európai Unió érdekeinek hatékonyabb képviselése a nemzetközi fórumokon;
- a kapcsolódó K+F tevékenységek megerősítése.

A cselekvési tervet üdvözölte és megerősítette a Tanács<sup>79</sup> és a Parlament<sup>80</sup> is. Munkacsoportot hoztak létre mind a K+F<sup>81</sup> és marketing, mind a szabályozási feladatokra.

### 3.6.2. Közösségi versenypolitika alkalmazása a távközlési szektorban

A távközlési szektor versenypolitikája az EK Szerződés (1967) versenyszabályaira vonatkozó fejezetire támaszkodik. Az EU direktívái felszámolják a távközlési termékek és szolgáltatások piacán meglévő monopóliumokat. A versenyszabályok megsértésére hivatkozva az Unió eljár egyes tagországok közösségi politika ellenes lépései ellen. Megvizsgálja az egységes piacra hatást gyakorló szerződéseket, melyeket az aláíró feleknek előzetesen meg kell küldeniük a Bizottságnak.<sup>82</sup> A Bizottság szükség esetén megakadályozza versenyellenes megállapodások megkötését. 1991. szeptemberében általános útmutatót adtak ki.<sup>83</sup> A versenyszabályok főbb területei:

- hálózatok összekapcsolására vonatkozó szerződések;
- szolgáltatások és hálózatok hozzáféréseinek feltételei;

---

<sup>76</sup> Council Resolution of 22 December 1994 on further development of the Community's satellite communications policy, especially with regard to the provision of, and access to, space segment capacity (94/C 379/04; OJ C 379/5, 31.12.1994).

<sup>77</sup> A NATO kommunikációs rendszere is az USA kezében van.

<sup>78</sup> Communication COM(97) 91 final 05.03.97: "European Union Action Plan: Satellite Communications in the Information Society.

<sup>79</sup> 2021<sup>st</sup> Council meeting, Luxembourg, 27 June 1997 (9310/97 (Presse 218 - G))

<sup>80</sup> Resolution A4-0279/97, 21 October 1997.

<sup>81</sup> SAP Regulatory Working Group.

<sup>82</sup> Fúziók és felvásárlások kaptak nagyobb nyilvánosságot.

<sup>83</sup> Guidelines on the application of EEC competition rules in the telecommunications sector (92/C233/02; OJ C233/2, 06.09.1991).

- alapszolgáltatások finanszírozásának kérdése (keresztfinanszírozás elkerülése);
- hozzáférési jogosítványok;
- kereszt-tulajdonlás hálózati tulajdonosok között;
- globális és regionális szövetségi rendszerek létrejötte.

### 3.6.3. A liberalizációba bevont távközlési szolgáltatások körének bővítése

Az 1990-es Szolgáltatási és ONP<sup>84</sup> Keretmunka („telefon”) direktíváinak alkalmazása közben derült ki, hogy a liberalizációnak ki kell terjednie az értéknövelt- és adat szolgáltatásokra is. A Bizottsági javaslatokat a Tanács elfogadta<sup>85</sup>:

- a nyilvános távbeszélő szolgáltatásoknak 1998 január 1-ig liberalizálttá kell válniuk;
- az ONP alapelveit kell alkalmazni az alapszolgáltatások nyújtásánál, az összekapcsolásoknál és a hozzáférési díjakban;
- a mobil és személyi kommunikációval külön foglalkozni kell (l. 3.6.6.).

A Bizottság a Tanács és a Parlament határozata alapján 1994-ben kidolgozta az Infrastruktúra Zöld Könyvet<sup>86</sup>. A könyv központjában a liberalizáció állt. Az I. kötet alapján a Távközlési Miniszterek Tanácsa megerősítette, hogy 1998-tól kezdve teret kell adni a szabad versenynek. Ugyanakkor a Könyv már figyelembe vette és tárgyalta, hogy az átfogóbb kezdeményezéseknek figyelembe kell venniük a foglalkoztatottságot, a társadalmi változásokat, és egyéb szabályozási területeket, mint például adatvédelem, szellemi tulajdonjogok védelme, audiovizuális politika. A Tanács<sup>87</sup> 1995-ben támogatta a Zöld Könyvben megfogalmazott prioritásokat és megállapította, hogy a jogszabály alkotásnak az alábbiakra kell koncentrálnia:

- a liberalizációnak minden távközlési szolgáltatásra és infrastruktúrára ki kell terjednie;
- a tagországokban elvárt minimum szolgáltatások köre, finanszírozása;

<sup>84</sup> Open Network Provision program.

<sup>85</sup> Council Resolution of 22 July 1993 on the review of the situation in the telecommunications sector and the need for further development in that market (93/C213/01; OJ C213/1, 06.08.1993).

<sup>86</sup> Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable TV networks - Part I : Principle and Timetable, COM(94)440, 25.10.1994; and Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable TV networks - Part II : A common approach to the provision of infrastructure in the European Union, COM(94)682, 25.01.1995.

<sup>87</sup> Council Resolution of 18 September 1995 on the implementation of the future regulatory framework for telecommunications (95/C 258/01; OJ C 258/1, 3.10.1995).



- hálózatok és szolgáltatások összekapcsolásának vizsgálata;
- tagállamok szabályozási és engedélyezési eljárásainak közelítése.

#### 3.6.4. A verseny tarifákra gyakorolt hatása

Egységes távközlési piac csak a tarifák közelítésével hozható létre. A tarifa különbözőségeik kezelése az 1998-as liberalizáció kritikus területe volt. A Bizottság ezért a 90-es évek elején ajánlásokat<sup>88</sup> dolgozott ki a költség és árpolitika struktúrára. Központban a költségalapú elszámolás elve állt. Következésképpen alacsonyabb távolsági és nemzetközi díjak, a helyi csúcsidős hívásokban pedig tarifaemelkedés valósult meg - amelyet már csak az 1998 után kialakult verseny szorított lejjebb.

Az alapszolgáltatások költségeire és finanszírozására vonatkozó állásfoglalás 2000 január 1-re irányozta elő az un. hozzáférési deficit (veszteség) megállapítását, amely kompenzációs lehetőséget ad a tagállami szolgáltatók felé.

#### 3.6.5. Alapszolgáltatások, egyetemes szolgáltatások és a liberalizáció

A Bizottság és a Tanács 1993/94-ben<sup>89</sup> többször áttekintette a versenyző piacok és az elvárt távközlési alapszolgáltatások kapcsolatát. Az Unió liberalizációs szabályozása nem okozhatta egyetlen tagország telekommunikációs közszolgáltatásának összeomlását sem, és biztosítaniuk kell az egyetemes elérhetőséget is, nem zárhatnak ki senkit az információs társadalomból. Infrastruktúra Zöld Könyv egyértelműen definiálta az alapszolgáltatásokat (mint például telefon, Group III fax, kis sebességű adatátvitel, nyilvános távbeszélő hálózatok). Meghatározták az alapszolgáltatások un. hálózati költségét (net cost) és az esetleges szolgáltatói veszteségek finanszírozásának lehetőségeit (például nemzeti fejlesztési alapokból, de hozzájárultak esetleges pótlékok bevezetéséhez is).

A Bizottság felismerte, hogy a verseny és a piac jelentősen hozzájárul mindennemű közszolgáltatás minőségének javulásához, az árak csökkenéséhez, a növekvő előfizetői számhoz. A versenyző piac szabályai alapján a tarifák a keresletnek megfelelően alakulnak, a szolgáltatások megfizethetők maradnak. 1998-tól kezdve mindössze Olaszország és Franciaország élt az alapszolgáltatások támogatásának lehetőségével. Mindkét ország 2000 végéig alkalmazza az eljárást.

---

<sup>88</sup> Towards cost orientation and the adjustment of pricing structures - Telecommunications tariffs in the Community: Communication from the Commission, SEC(92)1050 final, 15.07.1992.

<sup>89</sup> Developing universal service for telecommunications in a competitive environment: Communication to the Council and European Parliament, COM (93) 543, 15.11.1993.

A Bizottság megállapította, hogy a kibontakozó információs társadalomban mind több és több ember *függ* - magánéletében és munkájában - a *korszerű telekommunikációtól*. A telefonon, faxon, e-mailen vagy elektronikus média révén történő *kapcsolatba lépés és közlés lehetősége minden polgár és ügy meghatározó és döntő tényezője*. Az Európai Bizottság információs társadalmat szolgáló politikája kezdettől fogva törekedett a társadalom két részre - az új lehetőségekhez kapcsolódó, azokat otthonosan használó, és azok hasznából kizártakra - szakadásának elkerülésére.

Az *egyetemes szolgáltatás* dinamikus és fejlődő fogalom. Lényegi eleme az információs társadalomnak és fontosságára tekintettel kell lenni a távközlési piac versenyének 1998. januárjától bekövetkező kiteljesülése során. A választás, a minőség és az optimális árak vonatkozásában, az egyetemes szolgáltatásnak a *telefon direktívára (ONP) épülő koncepciója* szól a közcélú telefonhálózatokhoz való hozzáférés, és a valamennyi felhasználó ésszerű igényeit kielégítő telefonszolgáltatások biztosításának kötelezettségeiről. Továbbfejleszti a Közösség jelenlegi szolgáltatásainak a színvonalát, biztosítékul szolgál széles körű elterjedésükre és a fogyasztók érdekeinek aktív érvényesítésére.

A liberalizációnak szinergikus kapcsolata van az egyetemes szolgáltatásokat biztosító politikával.

A telefon direktíva 1995. decemberében történt elfogadásával először fogalmazták meg az EC közös kötelezettségeit. Megszabták az *egyetemes szolgáltatások minőségi mutatóit* is. A tagállamok ugyanakkor a szubszidiaritás jegyében meghatározhatták további, távközlési technológiák, eszközök és szolgáltatások biztosítására vonatkozó szabályaikat is. Az egyetemes szolgáltatások körében tárgyalt hozzáférés lehetősége révén a felhasználóknak joguk van valamennyi, a *távközlési hálózatok révén ma és a jövőben nyújtott szolgáltatáshoz*, ideértve az interaktív és online, így internet információs szolgáltatásokat is (amennyiben rendelkeznek számítógéppel és internet előfizetéssel. A kapcsolat minősége és sebessége azonban hatással van felhasználhatóságukra). Ez találkozik az Európa Parlament azon törekvésével, hogy *hatékony, megbízható megfizethető, meghatározott (és felügyelt) minőségű szolgáltatás* álljon a felhasználók rendelkezésére. A telefon direktíva a *szolgáltatás minőségének különféle mutatóit* szabja meg a tagállamoknak: ide tartozik, hogy mennyi időbe telik telefont „kapni”, meddig tart egy kapcsolat és hány nyilvános kérésülék működik. Ezeket a szolgáltatóknak kell nyilvánosságra hozniuk.

Noha ez nagyobb átjárhatóságot biztosít, csak aktív, *meghatározott szabványokat betartató (és azok elmulasztását szükség szerint a licenz visszavonásával szankcionáló) felügyelet* révén válik valóban hatékonyá. Szükség van továbbá egy világos és egyértelmű, a *felhasználók szolgáltatókkal szembeni panaszait elbíráló eljárásra* is. Lényeges, hogy a szolgáltatások minőségének a megszabásával *magas szintű fogyasztóvédelem*

társuljon. Általánosságban is erősíteni kell a fogyasztók szerepét a szolgáltatások kívánt minőségének és az egyetemes szolgáltatás továbbfejlesztésének a meghatározásában.

### 3.6.6. Mobil és személyi kommunikáció, az Egységes Mobil Távközlési Rendszer<sup>90</sup> kialakulása

A Tanács és a Parlament határozata alapján a Bizottság 1994 áprilisára kidolgozta a mobil és személyi kommunikációval foglalkozó Zöld Könyvet<sup>91</sup>. A kilencvenes évek közepéig a tagállamok önállóan foglalkoztak<sup>92</sup> a mobil hírközléssel. A digitális technológiát felhasználó GSM telefonok gyors elterjedése és a GSM-ben meglévő pán-európai kommunikációs potenciál miatt a Bizottságnak lépnie kellett<sup>93</sup>. A Zöld Könyv a nemzeti szabályokból a nem szükséges előírások, (például az infrastruktúrára, összekapcsolódásokra vonatkozó) kööttségek megszüntetésére tett ajánlást. A Bizottság a következő lépéseket javasolta<sup>94</sup>:

- az uniós versenyszabályok alkalmazása a szektorban,
- a szolgáltatók számára előírt működési jogosítványok és kötelességek fejlesztése,
- műholdas alapú mobil szolgáltatók beengedése a piacra,
- fix és mobil hálózatok összekötéséből származó előnyök kihasználása,
- DCS1800 és TETRA figyelembevételével egységes előfizetői hívószám rendszer kialakítása,
- kezdeményező szerep a GSM technológia globálissá válásában, részvétel az egységes mobil távközlési rendszer létrejöttében.

A kilencvenes évek végén jelentős, a személyi kommunikációt és a mobilitást támogató akcióprogramok indultak. Ilyenek például: teljes globalítás, mobil internet elérés, mobil multimédia szolgáltatások, vagy az egészségkárosító hatások felmérése. A magántőke fejlesztésekbe történő bevonásával valószínűleg megerősödik Európa pozíciója a GSM technológiában<sup>95</sup>.

---

<sup>90</sup> Universal Mobile Telecommunications System.

<sup>91</sup> Towards the Personal Communications Environment: Green Paper on a common approach to mobile and personal communications in the European Union, COM(94) 145 final, 27.04.1994 .

<sup>92</sup> Többnyire 2 vagy 3 koncessziót eladva versenyeztetnek szolgáltatókat.

<sup>93</sup> Egyértelműen jó döntés volt. Európa a mobil telefóniában piacvezető térséggé vált. Amerika ezen a területen követő lett.

<sup>94</sup> Communication from the Commission to the European Parliament and Council on the consultation on the Green Paper on mobile and personal communications, COM(94)492 final, 23.11.1994.

<sup>95</sup> Amerika túl heterogén a mobil hálózatokban, Japán pedig későn eszmélt.

### 3.6.7. Előfizető számkonvekciók, internet címzés

A Tanács 1992. novemberi<sup>96</sup> határozatát követően megkezdődött az egységes Európa-szintű hívószám rendszer létrehozása. A munkát felgyorsította a páns-európai hálózatok létrejötte (pl. GSM). A Bizottság 1996-ban kibocsátotta a számozással kapcsolatos Zöld Könyvét<sup>97</sup>, amely vitát nyitott a számok hordozhatóságáról, egységes elérhetőségéről, és a szükséges joganyag tartalmáról. Megegyeztek abban, hogy a tagországok összehangolják a számkonvenciót és fenntartanak egy európai telefonszám helyet a „388”-as ország előhívó kóddal. A Bizottság összefoglalta és a Tanács elé terjesztette javaslatait:

- 1998. január 1-jétől minden vonalas hálózati szolgáltatónak ún. call-by-call hívójel kiválasztási lehetőséget ajánlania kell;
- 1998. január 1-jétől a 388-as országhívóknak működniük kell;
- 2000. január 1-jétől minden vonalas hálózati szolgáltatónak ún. „carrier pre-selection” lehetőséget ajánlania kell;
- 2000. január 1-jétől minden vonalas hálózati szolgáltatónak a szám hordozhatóságot biztosítani kell.

Megjegyzés: az ITU<sup>98</sup> csak 2000 tavaszán hoz döntést a 388-as „Európa” országhívó lefoglalásáról.

A Bizottság foglalkozik az internet címzési és névkonvencióval is. Figyelemmel kísérik a nemzetközi folyamatokat, és ha szükséges, képviselik az európai érdekeket. Az USA javaslatot tett az EU-nak arra, hogy egy új non-profit magánszervezet, az ún. internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) létrehozását támogassák. Az EU egyetértett a kezdeményezéssel. A nemzetközi tárgyalások eredményeként létrejött az ICANN.

1999. szeptember 28-án az USA Kereskedelmi Minisztériuma, az ICANN és a Network Solutions Incorporated (NSI<sup>99</sup>) nyilvánosságra hozták megállapodásukat. 2000-ben eldől, hogy működőképes-e a konstrukció.

A Bizottság ezen kívül létre kívánja hozni a .eu (Dot Eu) legfelsőbb szintű domain nevet. Az ISO<sup>100</sup> először 1999. szeptember 7-én vizsgálta a beadványt. Döntésükről még nincs információ.

---

<sup>96</sup> Council Resolution of 19<sup>th</sup> November 1992 on the promotion of Europe-wide cooperation on numbering of telecommunications services (92/C 318/02 ; OJ C318/2, 4.12.92).

<sup>97</sup> „Toward a European Numbering Environment”, Green Paper on a Numbering Policy for Telecommunications Services in Europe, COM(96) 590 final, 20.11.96.

<sup>98</sup> International Telecommunications Union (Nemzetközi Távközlési Unió).

<sup>99</sup> Az NSI jelenleg és gyakorlatilag monopol szerepben van a .com, .org, .net domain nevek regisztrációjában.

<sup>100</sup> The International Standards Organisation (Nemzetközi Szabványügyi Szervezet).

### 3.6.8. Törvénytelen és sértő tartalmak az interneten

A Bizottság 1996 októberében állásfoglalást tett közzé az emberi méltóságot sértő internet tartalmakról<sup>101</sup> és kiadta az elektronikus médiát érintő, a kisebbségi és az emberi jogokkal foglalkozó Zöld Könyvet<sup>102</sup>. Az unió harcot hirdetett a törvénytelen információkat kínáló internet és egyéb multimédia tartalomszolgáltatók (ICT) ellen. Szűrő szoftverek, minősítő szintek, és az internet szolgáltatók (ISP) ön-cenzúrára ösztönző érdekelt-ségi rendszerének kidolgozását kezdték meg. Külön figyelmet fordítanak a gyermekpornóra.

A G8-ak keretében közös nemzetközi projekt foglalkozik a témával. A jogi keretek, mint tárgyalási javaslatok kidolgozása után bevonják az OECD-t, WTO-t és az ENSZ-t.

1999. január 25-én a Parlament és a Tanács elfogadta a többéves cselekvési tervet<sup>103</sup>. 25 millió EURO áll rendelkezésre az ipar önszabályozó rendszerének, a szűrő szoftvereknek és egyéb technológiáknak (pl. V-chip) létrehozására, valamint a tájékoztató, felvilágosító propaganda munkára.

### 3.6.9. Biztonság és megbízhatóság az elektronikus kommunikációban, digitális aláírás és titkosítás

1997 októberében a Bizottság megkezdte a biztonság és megbízhatósággal foglalkozó döntések végrehajtását<sup>104</sup>. Az internethez hasonló nyitott kommunikációs hálózatok hátránya, hogy az üzenetek megszakíthatók, törölhetők, módosíthatók, azaz az információk valódisága megkérdőjelezhető. A kriptográfia megoldást kínált a problémákra. Két kriptográfiai eszköz került előtérbe, az egyik a digitális aláírás, a másik a rejtjelzés (kódolás/dekódolás). A Bizottság az egységes gyakorlat, a szabványosítás és az összehangolt elbírálási, hitelesítési eljárások kidolgozása mellett érvelt. A Bizottság akciótervet fogadott el:

- digitális aláírás jogi és alkalmazási kérdései<sup>105</sup>;
- kölcsönösen elismert engedélyezési feltételrendszer kidolgozása;
- részvétel a nemzetközi szervezetek érintett munkájában (OECD, WTO);
- tagországi gyakorlatok vizsgálata;
- szabványok kidolgozása;

<sup>101</sup> COM(96) 487 of 16 October 1996.

<sup>102</sup> COM(96) 483 of 14.10.1996.

<sup>103</sup> Decision No 276/1999/EC of the European parliament and of the Council of 25 January 1999 adopting a multiannual Community action plan on promoting safer use of the Internet by combating illegal and harmful content on global networks (OJ L 33, 6.2.1999, p.1).

<sup>104</sup> COM(97) 503 of 8.10.97.

<sup>105</sup> A proposal for a European Parliament and council Directive on a common framework for electronic signatures was submitted by the Commission on 13 May 1998 (COM(98) 297).

- elektronikus kommunikáció védelmének stratégiája (INFOSEC II);
- V. keretprogramban (1998 - 2002) az elektronikus kereskedelem adatvédelmi kérdéseinek vizsgálata.

### 3.7. A hatályos szabályozás főbb elemei

Ez a szakasz ismerteti az Európai Unió távközlési és médiaágazatok aktuális szabályozó környezetét.

#### 3.7.1. Liberalizáció

A felgyorsuló távközlési szabályozás közelít a teljes liberalizációhoz. Az Európai Közösség egész területén létrejött a hatékony verseny szabályozásának egyértelmű és áttekinthető keretrendszere; az 1998. jelentős előrelépés volt a vonatkozó törvényi szabályozás megvalósításában. A valóságban a monopolhelyzet felszámolása és a hatékony verseny feltételeinek megteremtése a távközlésben szükségessé tette a hatályos szabályozás gyökeres felülvizsgálatát. A szabályokat úgy kellett kialakítani, hogy tiszteletben tartsák a liberalizációra vonatkozó határidőket. Létrejött egy egységes szabályozó keretrendszer, amely többek között az alábbi területeket szabályozza:

- a piacra lépés feltételei (az engedélyezés egységes keretrendszere - eljárások, ütemezés és az ezekhez rendelt feltételek)
- a közérdek érvényesítése (egy olyan keretrendszer megteremtése, amely szavatolja az univerzális szolgáltatást és meghatározza többek között a távbeszélő szolgáltatásokra vonatkozó jogokat, valamint az adatvédelemre és a személyiségi jogok védelmére vonatkozó szabályokat);
- a szolgáltatások és hálózatok összekapcsolhatósága és együttműködése, valamint az erőforrások tisztességes elosztása (számokhoz való hozzáférés, rádiófrekvencia-tartomány elérése)

Alapvető szempontként merült fel a szabályozás korlátozása arra a minimális szintre, amire feltétlenül szükség van a közérdek érvényesítéséhez és a hatékony piacra lépés és a fenntartható piaci verseny biztosításához.

A távközlés szabályozó rendszere a hálózatokat és a szolgáltatást szabályozza (beleértve a közérdek védelmének vonatkozásait), de nem foglalkozik a hálózatokon keresztül továbbított tartalommal. A távközlés belső piacának szabályozásával kapcsolatban három szempontra kell külön is felhívni a figyelmet:

- a befektetések és innováció akadályainak lebontása a belső piacon;
- a páneurópai hálózatokat és szolgáltatásokat segítő feltételek biztosítása;
- meghatározott szintű szolgáltatások fenntartása

A távközlési alapszolgáltatásokról szóló 1997. február 15-i WTO/GATS szerződés minden vonatkozásban egyezik az ágazatra vonatkozó szabályozó keretrendszerrel. Ez vonatkozik egyrészt a liberalizációval kapcsolatban megállapított határidőkre, de vonatkozik a szabályozás alapját képező elvekre is. A szabályozás nem vonatkozik a műsorszórásra és csak a távközlési (átviteli) szolgáltatásokat szabályozza. Ezért nem érinti a „tartalom szolgáltatását”, azaz nem szabályozza a távközlési szolgáltatásokkal átvihető tartalmat.

### 3.7.2. Audiovizuális szabályozás

A Közösség szintjén hatályos audiovizuális szabályozás célja a szolgáltatások szabad mozgásának lehetővé tétele. Ez a szubszidiaritásra vonatkozó elv alkalmazásának példája, hiszen a Közösség területén hatályos szabályozást kifejezetten abból a célból fogadták el, hogy a közösségi célkitűzések megvalósítását biztosítsák. A tagállamok belső rendelkezéseit olyan mértékben hangolják össze, hogy azok lehetővé tegyék a belső szabályok eltérései miatt keletkezett akadályok lebontását; az ilyen belső szabályok alkalmazását esetenként a közérdek védelme teszi indokolttá.

Az Európai Bíróság korábban elfogadta azt az álláspontot, miszerint a Közösség jogharmonizációjának hiányában az egyes tagállamok saját belső szabályaikat alkalmazhatják más országok szolgáltatóival szemben, de csak abban az esetben, ha ezek a szabályok a közérdek védelmét szolgálják és arányosak az elérendő céllal. Ennek a precedens értékű bírósági végzésnek az alapján született meg a Közösség e területre vonatkozó alapvető szabályozó eszköze, az ún. *Television Without Frontiers* irányelv (TVWF), amely a műsorszórással kapcsolatos számos területen összehangolja az egyes tagállamok szabályait (joghatóság kritériumai, reklámtevékenység, szponzori tevékenység, teleshopping, kiskorúak védelme, közrend, a választás joga, európai programok támogatása).

Az irányelv legfontosabb rendező elve a „hazai állam” ellenőrzése, azaz azon származási ország hatóságainak az ellenőrző jogköre, amelynek joghatósága alá a műsorszórási szervezet tartozik. Az elv bizonyította hatékonyságát a műsorszórási szolgáltatások jelenlegi környezetében. Az eredeti 1989. évi szöveget módosító Irányelvet a közelmúltban fogadták el, ennek célja a jogi keretrendszer audiovizuális környezet átalakulásához igazodó módosítása. Az új irányelvet 1999 elejére kellett átültetni az egyes tagállamok joganyagába; a Bizottság ellenőrizni fogja ezeknek a rendelkezéseknek a szigorú érvényesítését.

Az irányelv a tagállamokra bízta bizonyos kérdések szabályozását; ezek egyike az engedélyezés. A szakértők úgy vélik, hogy az engedélyezés eltérő rendelkezései nem emelnek akadályokat a belső piac működésében, azaz nem gátolják a televíziós műsorszórási szolgáltatások szabad mozgását. A tagállamok kötelesek gondoskodni arról, hogy a joghatóságuk te-

rületén tevékenykedő műsorszóró szervezetek megfeleljenek az Irányelvben megfogalmazott minimális előírásoknak, de a tagállamok önállóan dönthetik el, hogyan tesznek eleget ezeknek a kötelezettségeknek saját szabályozásukban.

Két másik kezdeményezésre is sor került, részben azzal a céllal, hogy kiegészítsék a TVWF Irányelvet az „Európai audiovizuális térség” jogi keretrendszerének megteremtésében. 1993-ban a Tanács elfogadott egy irányelvet a szerzői jogokra és a szerzői joggal kapcsolatos egyéb jogokra vonatkozó bizonyos szabályok összehangolásáról; a szabályok a műholdas műsorszórásra és a kábeles átjátszásra vonatkoznak. Később a Bizottság javaslatot tett a feltételes hozzáférésű szolgáltatások jogi védelméről szóló Irányelv elfogadására.

A Közösség fent hivatkozott kezdeményezésein kívül az audiovizuális szolgáltatások szabályozása alapvetően az egyes államok belügye. Az audiovizuális szolgáltatások szabályozásának tipológiája általában vagy pozitív (egy kiegyensúlyozott programválaszték továbbításának kötelezettsége), vagy negatív (bizonyos jellegű anyagok, pl. fajgyűlölet keltésére alkalmas bizonyos jellegű anyagok közvetítésének korlátozása). A pozitív kötelezettségek - tagállamonként változó mértékben - a közszolgálati feladatokat is ellátó műsorszóró szervezetekre vonatkoznak. A hatályos szabályozás alapja részben a televíziós szolgáltatások széleskörű hozzáférhetősége. Világos, hogy a szabályozásnak meg kell felelnie az arányosság követelményének, ezenkívül a digitális technológia korában alkalmazkodnia kell a változó körülményekhez. Ez azt jelenti, hogy egy liberálisabb szabályozás bevezetésének lehetősége minden esetben a szolgáltatás jellegének függvénye (a műholdas vagy kábeles pay-per-view szolgáltatás általában lazábban szabályozott, mint a földi sugárzású térítésmentes televíziós szolgáltatás, amely talán a legszigorúbban szabályozott szolgáltatások egyike).

### 3.7.3. Kiadói tevékenység és IT

A kiadói ágazat a távközlési és az audiovizuális/műsorszóró szolgáltatások szabályozásához képest egy korlátozottabb, ágazatspecifikus szabályozó keretrendszerben működik; kevesebb korlát határolja be a piacra lépés lehetőségeit (a hivatalos engedélyezési követelmények értelmében), néha az ágazatban néhány szigorúbb szabályt is alkalmaznak.

Ugyanakkor olyan ellenőrző eszközök egész sora vonatkozik a műsorszóró médiára (pl. a pluralizmust, a külföldi tulajdont és a válaszadás jogát szabályozó rendelkezések), valamint bizonyos formában a kiadói tevékenységre (különösen a sajtóra), amelyek a két ágazatban közös közérdekű célkitűzések érvényesítésén őröködnek. A kiadásban az ilyen elvek megvalósításában sokkal nagyobb mértékben érvényesül az önszabályozó testületek, többek között a magatartási kódexek érvényesítését ellenőrző



tanácsok szerepe, szemben a műsorszórással, ahol lényegesen erőteljesebb a szabályozó intézmények intervenciók tevékenysége. Ezenkívül a közérkölsre, a reklámtevékenységre, a személyiségi jogok védelmére, a szellemi tulajdon védelmére, a közokiratokhoz való hozzáférésre vonatkozó általános szabályok jelentős része a kiadói ágazatban is érvényesül.

9. táblázat  
A jogharmonizáció helyzete a tagországokban<sup>106</sup>

Ország	Direktíva						
	1	2	3	4	5	6	7
Belgium	■	■	■	■	■	■	■
Dánia	■	■	■	■	■	■	■
Németország	■	■	■	■	■	■	■
Görögország	■	■	■	■	■	■	■
Spanyolország	■	■	■	■	■	■	■
Franciaország	■	■	■	■	■	■	■
Írország	■	■	■	■	■	■	■
Olaszország	■	□	□	■	■	■	■
Luxemburg	■	■	■	■	■	■	■
Hollandia	■	■	■	■	■	■	■
Ausztria	■	■	■	■	■	■	■
Portugália	■	■	■	■	■	■	■
Finnország	■	■	■	■	■	■	■
Svédország	■	■	■	■	■	■	■
Egyesült Királyság	■	■	■	■	■	■	■

**Megjegyzés:**

A számmal jelzett direktívák:

- 1 ONP - telefon direktíva (97/51/EC)
- 2 Bérelt vonalak (97/51/EC)
- 3 Új hangátviteli módok (98/10/EC)
- 4 Engedélyezési eljárás (97/13/EC)
- 5 Összekapcsolások (97/33/EC)
- 6 Számozás (97/33/EC)
- 7 Adatvédelem (97/66/EC)

Színmagyarázat:

- átvették, alkalmazzák
- részben átvették
- nincs alkalmazva

<sup>106</sup> Status Report on Telecommunication, 1999.

Az IT szolgáltatások és a számítástechnikai szoftverfejlesztés területén nincsenek akkora hagyományai az ágazatspecifikus szabályozásnak, itt is alkalmazzák azonban az exportra, az elektromágneses interferenciára vagy a fogyasztóvédelemre vonatkozó általános szabályokat, csakúgy mint a versenyszabályokat.

Az internet sokkal szorosabban kapcsolódik az IT és a számítástechnikai iparágakhoz, mint ahhoz a távközléshez, amelynek az infrastruktúráját használja. Miközben az internet forgalmat lebonyolító hálózatra részletes szabályok vonatkoznak, az internet szervezetének, irányításának és az erőforrások allokációjának szabályait alapvetően az ágazat és a felhasználók igényei határozzák meg. A Közösség erőteljesen támogatja a káros és törvénytelen tartalmak átvitelének tiltását az internet hálózatában és a többi médiában, valamint az erre vonatkozó ágazatspecifikus módszerek alkalmazását.

Miközben a módszerek – különösen az olyan kulcsfontosságú területeken, mint a név és a cím kiválasztása – változhatnak, az internet tevékenységek ágazatspecifikus szabályozása Európában nem jelentős.

## 4. ÖSSZEGRZÉS

Korunkra legnagyobb hatással rendelkező, legnagyobb tőkét megmozgató és a legnagyobb politikai, gazdasági befolyással rendelkező iparága jött lére a digitális technológiák képében. Az információs kor a 90-es évekre kiteljesedett. A számítógép és az internet minden intézmény és vállalkozás alapfelszerelésévé vált. A személyi számítógép a nyolcvanas évek közepén, az internet pedig a kilencvenes évek elején kezdte meg világhódító útját. Szinte semmi sem maradt érintetlen.

A távközlési ipar forradalma még nem fejeződött be. Az internet az információs globalitás, és így az elektronikus világkereskedelem kialakulásának fő mozgatórugója. 1999-ben több mint 150 millió szervezet és egyén használja aktívan a világhálót. 2000-re ez a szám meghaladja a kétszázmilliót. Eddig elképzelhetetlenül hatékony módon köt össze pénzügyi, gazdasági, közösségi információs rendszereket. 2000-ben az elektronikus kereskedelem forgalma meghaladja a 250 Mrd USD-t.

Hasonló dinamikus fejlődésen megy át a mobil hírközlés. Az 1990-es évek elején a Bizottság „optimista” prognózisa még arról szólt, hogy az ezredfordulón kb. 40 millió mobil telefon lesz a világon. Valójában 1999 végén több mint 40 millió előfizető van – csak Európában. GSM világszabvánnyá vált, 130 országban mintegy 300 operátor szolgáltat. Az előrejelzések szerint 5 éven belül a mobil penetráció meg fogja közelíteni az

EU-ban a 100%-ot. A világon 2004-ig az e-commerce képességekkel is rendelkező mobil telefonok száma 600 millióra nő.

Tanúi és szereplői vagyunk a tömegtermelést hozó ipari társadalmak alakulásnak információs társadalommá, amely a globalizációval és mobilitással jellemezhető. Ezen új társadalmak a digitális technológiai iparra, a hálózati szolgáltató iparra és az információbázisokra építenek. Az új technológia tőkeigényes, de nagy profitot termelő üzlet. Világméretben egységesülő tudásipar és a világot egységes piacnak tekintő multinacionális vállalatok, szolgáltatói szövetségek jönnek létre. Szinte valamennyi szövetségben az amerikaiak képezik a vezető gazdasági erőt.

Európa legnagyobb szövetségésének és versenytársának, az USA-nak, jelentős befolyásoló ereje van a média-technológia konvergenciában. Az USA nem kívánt és nem kíván lemondani a II. világháborúban, illetve a hidegháború során kivívott „a világ első országa” pozícióról, és folyamatosan keresi az e pozíció megtartását biztosító új eszközöket. A kilencvenes évekre felértékelődött az információs technológia szerepe világgazdasági döntésekben, így a nemzetközi szervezetek munkájában is.

Az információs társadalmak az áruk-, szolgáltatások- és tőke szabad áramlását segítik elő. A tudás konvertálhatósága a (szak)munkaerő szabad áramlását eredményezte. A konvergencia által létrejött digitális technológia és a globális hálózat átalakítja a gazdasági folyamatokat, kapcsolatrendszereket és új helyzet állítja a vállalkozásokat is. A lehetőségekkel élő fejlődő és fejlett országokban<sup>107</sup> egyaránt növekszik a gazdaság és javul az állampolgárok életminősége. Ezen gondolatokra építették az EU ezredfordulós távközlés-politikáját is.

A vitákkal terhes időszak után, mintegy 10 éves munka eredményeként, az Európai Unió távközlési politikája sikertörténetté vált. A tagországokban meglévő távközlési monopóliumok felszámolását eredményező 1998-as liberalizáció jelentősen hozzájárult a fejlődéshez. Az „euroszkeptikus” várakozásokkal szemben az elmúlt két évben az Unió távközlési vállalatai megerősödtek, uralják az európai piacokat, globális szövetségi rendszerek kezdeményezői lettek, külföldi befektetéseken keresztül pedig jelentős befolyást szereztek harmadik piacokon<sup>108</sup> is.

Az önálló távközlési politika kezdete 1987-hez kötődik. A közösségi politika az 1987-es Zöld Könyvben rögzített elvek alapján a távközlési termék- és szolgáltatás szabványok kidolgozására és a piac liberalizációjára koncentrált. A jogszabályalkotás kapta a legnagyobb prioritást. 1993-1996 között az információs társadalom témakörébe sorolták a távközlést, és ezáltal a telekommunikáció a közösségi politikák centrumába került. A digitális konvergencia vált a vizsgálatok tárgyává. A kilencvenes évek

---

<sup>107</sup> USA, EU, Japán, Tajvan, Szingapúr, Malajzia, India, Izrael...

<sup>108</sup> Deutsche Telekom (német), Telefonica (spanyol)...

végén kezdtek el foglalkozni közös fejlesztési akciók megvalósításával. A szabályozás kérdése pedig a gyorsan változó technológiai és szolgáltatási környezet miatt rendszeresen napirendre kerül.<sup>109</sup>

A távközlési politika eredménye, hogy az Unióban – mint minden más liberalizált piacon – a távközlési szolgáltatások és termékek díja jelentősen csökkent. A nemzetközi és távolsági tarifák történelmi mélypontra kerültek, és tovább süllyednek. Ezzel egy időben a fogyasztók jobb szolgáltatásokat kapnak: hamarabb jutnak vonalhoz, magasabb a technikai színvonal, hatékonyabbak az információs szolgáltatások. Ma már csak történelem, hogy éveket, vagy akár hónapokat kellett várni a telefonbekötésre. Az eredmények fő oka, hogy a

- digitális technológiák megjelenése és a
- liberalizáció

egyszerre, egymást erősítve alakította ki az egységes európai távközlési piacot. A megoldásra váró feladatok közé tartoznak:

- egyes szolgáltatások ára magas maradt a liberalizáció ellenére (például a bérelt vonalaknál, ami akadályozza az internet gyorsabb európai elterjedését);
- több piaci szegmensben jelentős részben még továbbra is de facto monopóliumok vannak a tagországokban (például a helyi hálózatoknál), és ezzel akadályozzák a hatékonyabb, versenyző piacok kialakulását;
- tagországok között inkább verseny van, mintsem együttműködés, ami akadályozza az EU méretelőnyeinek kihasználását;
- több tagországban a szolgáltatói engedélyek kiadása bürokratikus, akadályozza új vállalkozások piacra lépését<sup>110</sup>;
- szabályozási különbségek nehezítik a pán-európai szolgáltatók (például műholdas operátorok) működését.

A Bizottság 2000 első felében állásfoglalásokat dolgoz ki a problémák megoldására. A 90-es évek második felének sikereire építve hatékonyabb, egységesebb belső piac, és erősebb Unió vállalatok létrejöttét szorgalmazzák. Kezdeményezően lépnek fel a WTO és az OECD szervezeteiben is.

A dolgozat körvonalazta, hogy az Unió hogyan reagált a globális információs társadalmakhoz kötődő kihívásokra. Az ezredforduló első éveit meghatározza, hogy ez a kihívás nyitott és versenyző piacokon keletkezett. Emiatt rugalmas, gyors, koordinált szabályozási megközelítésekre van szükség, figyelembe véve az innovációt, a technológia gyors fejlődését és a teljes globalitást. Várható, hogy a megerősödött távközlési szektor hatására az EU kezdeményezően fog fellépni a csatlakozni kívánó országoknál és a világszervezeteknél a távközlési termékeket és szolgáltatásokat

<sup>109</sup> A számítástechnikai teljesítmény minden 18. hónapban megduplázódik, az átviteli kapacitás pedig minden 12. hónapban.

<sup>110</sup> Van olyan tagország, melyben egy működési engedély megszerzéséhez 15 különböző hivatalnál kell engedélyeket kérni.

kat érintő liberalizáció, a többszereplős versenyző piacok létrejötte, valamint az átlátható és nem-diszkriminatív szabályozás mellett.

Magyarország a csatlakozás 2003–2004 körül tervezett időpontjára megfelel az EU előírásainak, érdemi ügyekben nem kell könnyítést, vagy halasztást kérni. A magyar piacon jelenlévő erős német és francia szakmai befektetői jelenlét is garanciát nyújt a problémamentes csatlakozásra. A már jelenlévő amerikai és európai vállalatok versenyképes termékek fejlesztését és gyártását végzik Magyarországon (IBM, Nokia, Ericson, Philips stb.).

## 5. IRODALOMJEGYZÉK

- A Bizottság 96/19/EC sz. irányelve. Zöld Könyv a mobil és a személyes kommunikáció területén az Európai Unióban, COM(94) 145 final, 27.4.97.
- Community Telecommunications Policy, XIII, January 1998. Adapting the EU Regulatory Framework to the Developing Multimedia Environment c. Tanulmány (Squire, Sanders & Dempsey LLP and Analysys Ltd., 1997.)
- Directorate General IV (Competition Policy), Telecommunication section (<http://www.europa.eu.int>).
- International Telecommunication Union: Annual Report, 1999, (<http://www.itu.int>)
- Internet piacelemző oldalak: Fortune magazin, S&P 500, NYSE, CNN; 1999. november/december (<http://www.morningstar.com>, <http://www.cnn.com>, <http://www.fortune.com>)
- International Engineering Consortium: The Telecom Outlook Report 1999–2010
- ISPO (EU Information Society Project Office) tájékoztató dokumentációk (<http://www.ispo.cec.be/infosoc/telecompolicy/Welcome.htm>)
- JANISON, MARK: The reform of utility markets. University of Florida. 1999.
- Official Journal of the European Community, <http://europa.eu.int/eur-lex>
- OECD: Information Technology Outlook, 1995-1999 közötti kiadások <http://www.oecd.org>
- OMFB, ORTT: Mi a jövő? 1998
- OMFB: Innováció-Információ-Társadalom, 1997
- PriceWaterhouseCoopers: The telecom outlook report 2000
- Radio with Images, Financial Times, 1997. november 11.
- SCHMADT, J. WILLIAMS, F. WILSON: Telecommunications Policy and Economic Development, 1989

- TARGOWSKI: The Global Information Infrastructure, 1996
- TÖRÖK ÁDÁM: A magyar iparfejlődés, a társulási szerződés és az Európai Unió fehér könyve. EURÓPA FÓRUM, 1997. 1. szám, 45. oldal
- UREY, GWEN: Telecommunications and Global Capitalism, 1995
- Webcasting and convergence: Policy implications. OECD, DSTI/ICCP/TISP(97)6 – 1997. december.

## 6. MELLÉKLETEK

### 6.1. A távközlés-politika alapidokumentumai, közlemények

- GREEN PAPER on the development of the common market for telecommunications services and equipment (COM(87) 290, 30.06.87)**
- GREEN PAPER on a common approach in the field of satellite communications in the European Community (COM(90) 490, 20.11.90)**
- COMMUNICATION from the Commission: Towards cost orientation and the adjustment of pricing structures - Telecommunications tariffs in the Community (SEC(92) 1050, 15.07.92)
- COMMUNICATION by the Commission: 1992 review of the situation in the telecommunications services sector: (SEC(92) 1048, 21.10.92)
- COMMUNICATION to the Council and European Parliament on the consultation on the review of the situation in the telecommunications sector (COM(93) 159, 28.04.93)
- COMMUNICATION to the Council and European Parliament Developing universal service for telecommunications in a competitive environment: (COM(93) 543, 15.11.93)
- GREEN PAPER on a common approach to mobile and personal communications in the European Union (COM(94) 145 final, 27.04.94)**
- COMMUNICATION on the consultation on the Green Paper on mobile and personal communications in the European Union (COM(94) 492 final, 23.11.94)
- GREEN PAPER on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable TV networks - Part I: Principle and timetable (COM(94) 440, 25.10.94) and GREEN PAPER on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable TV networks - Part II: A common approach to the provision of infrastructure in the European Union (COM(94) 682, 25.01.95)**
- COMMUNICATION on the consultation on the Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable television networks (COM(95) 158 final, 3.05.95)

COMMUNICATION on the future development of the market of directories and other telecommunications information services in a competitive environment (COM(95) 431 final, 10.10.95)

COMMUNICATION to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Universal service for telecommunications in the perspective of a fully liberalised environment - an essential element of the information society (COM(96) 73 final, 13.03.96)

Progress Report 1995 on the approximation of the laws of the member states concerning telecommunications terminal equipment, including the mutual recognition of their conformity supplemented in respect of satellite earth station equipment. (COM(96) 114, 27.3.96)

COMMUNICATION from the Commission on Services of general interest in Europe (COM(96)443, 11.9.1996)

**GREEN PAPER on the protection of minors and human dignity in the context of audiovisual and information services (COM(96)483, 16.10.1996)**

COMMUNICATION on harmful and illegal content on Internet (COM(96)487, 16.10.1996)

Towards a European Numbering Environment: GREEN PAPER on a numbering policy for telecommunications services in Europe, (COM(96) 590, 20.11.96 )

COMMUNICATION of 27 November 1996 on assessment criteria for national schemes for the costing and financing of universal service in telecommunications and guidelines for the Member States on the operation of such schemes, (COM(96) 608, 27.11.1996)

COMMUNICATION from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - EU Action Plan: Satellite communications in the Information Society.(COM(97) 91, 05/03/97)

Commission COMMUNICATION concerning the review under competition rules of the joint provision of telecommunications and cable television networks by a single operator and the abolition of restrictions on the provision of TV capacity over telecommunications networks (OJ C 71, 7.3.1998, p.4)

COMMUNICATION from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation of the telecommunications regulatory package. (COM(97) 236, 29.5.97)

COMMUNICATION from the Commission to the European Parliament and the Council regarding the consultation on the Green Paper on a Numbering Policy for Telecommunications Services in Europe. (COM(97) 203, 21/5/97)

COMMUNICATION from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the further development of mobile and wireless communications - Challenges and choices for the European Union. (COM(97) 217, 29/05/97)

COMMUNICATION from the Commission to the European Parliament and the Council - The World Radiocommunications Conference 1997. (COM(97) 304, 18/06/97)

COMMUNICATION on security and trust in electronic communications (COM(97)503, 8.10.1997)

COMMUNICATION from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on the implementation of the telecommunications regulatory package: first update. (COM(97)504, 08.10.97)

COMMUNICATION from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Strategy and policy orientations with regard to the further development of mobile and wireless communications (UMTS). Outcome of the public consultation and proposals for creating a favourable environment. (COM(97)513, 15.10.97)

COMMUNICATION on the outcome of consultation on the Green Paper on the protection of minors and human dignity in the context of audiovisual and information services (COM(97)570, 18.11.1997)

**GREEN PAPER on the convergence of the telecommunications, media and information technology (IT) sectors**, (COM(97)623, 3.12.1997)

COMMUNICATION on Globalisation and the Information Society: the need for strengthened international coordination (COM(98) 50, 04.02.1998)

COMMUNICATION - Third report on the implementation of the telecommunications regulatory package (COM(98) 80, 18.02.1998)

COMMUNICATION - First monitoring report on universal service in telecommunications in the European Union (COM(98) 101, 25.02.1998)

COMMUNICATION on Radio frequency requirements for Community policies in the context of the World Radio Communications Conference 1999 (WRC- 1999) COM(98) 298, 13.05.1998)

COMMUNICATION on Electronic commerce and indirect taxation (COM(98) 374, 17.06.1998)

COMMUNICATION from the Commission to the European Parliament and to the Council on Internet governance. Management of Internet names and addresses. Analysis and assessment by the European Commission of the United States Department of Commerce White Paper (COM(98) 476, 29.07.1998)

Working Document of the Commission – Summary of the results of the public consultation of the Green Paper on the convergence of the telecommunications, media and information technology sectors, areas for further reflection (SEC(98) 1284, 29.7.1998 )

Supplement to Commission COMMUNICATION of 27 November 1996 on assessment criteria for national schemes for the costing and funding of universal service in telecommunications and guidelines for the Member States on operation of such schemes (COM(96)608). (COM(98)494, 03.09.1998)

Commission COMMUNICATION on the implementation and functioning of the mobile communication frequency directives (COM(98)559, 9.10.1998)



Commission REPORT to the European Council – Job opportunities in the Information Society: exploiting the potential of the information revolution (COM(98)590, 25.11.1998)

Commission COMMUNICATION- Fourth report on the implementation of the telecommunications regulatory package (COM(98)594, 25.11.1998)

**GREEN PAPER on Radio spectrum policy in the context of European Community** policies such as telecommunications, broadcasting, transport and research and development (COM(98)596, 09.12.1998)

**GREEN PAPER on public sector information in the information society** (COM(98)585, 20.01.1999)

COMMUNICATION regarding the results of the public consultation on the green paper on the convergence of the telecommunications, media and information technology sectors and the implications for regulation (COM(99)108, 10.3.1999)

Commission COMMUNICATION - Fifth report on the implementation of the Telecommunications regulatory package (COM(99)537, 10.11.1999)

Commission COMMUNICATION on the next steps in radio spectrum policy - Results of the public consultation (COM(99)538, 10.11.1999)

Commission COMMUNICATION on a new framework for Electronic Communications Services: infrastructure, transmission and access services / The 1999 Communications Review (COM(99)539, 10.11.1999)

Commission COMMUNICATION on digital television in the European Union in the context of Directive 95/47/EC of 24 October 1995 on the use of standards for the transmission of TV signals. (COM(99)540, 10.11.1999)

## **6.2. A Bizottság direktívái, döntései, határozatai és ajánlásai 1984 óta**

COUNCIL RECOMMENDATION of 12 November 1984 concerning the implementation of harmonisation in the field of telecommunications (84/549/EEC; OJ L298/49, 16.11.84)

COUNCIL RECOMMENDATION of 12 November 1984 concerning the first phase of opening up access to public telecommunications contracts (84/550/EEC; OJ L298/51, 16.11.84)

COUNCIL DECISION of 25 July 1985 on a definition phase for a Community action in the field of telecommunications technologies - R & D programme in advanced communication technologies for Europe (RACE) (85/372/EEC; OJ L210/24, 07.08.85)

COUNCIL RESOLUTION of 9 June 1986 on the use of video conference and videophone techniques for intergovernmental applications (86/C 160/01; OJ C160/01, 27.06.86)

COUNCIL DIRECTIVE of 24 July 1986 on the initial stage of the mutual recognition of type approval for telecommunications terminal equipment (86/361/EEC; OJ L217/21, 05.08.86)

COUNCIL REGULATION of 27 October 1986 instituting a Community programme for the development of certain less-favoured regions of the Community by improving access to advanced telecommunications services (STAR programme) (3300/86/EEC; OJ L305/1, 31.10.86)

COUNCIL DIRECTIVE of 3 November 1986 on the adoption of common technical specifications of the MAC/packet family of standards for direct satellite television broadcasting (86/529/EEC; OJ L311/28, 06.11.86)

COUNCIL DECISION of 22 December 1986 on standardisation in the field of information technology and telecommunications (87/95/EEC; OJ L36/31, 07.02.87)

COUNCIL RECOMMENDATION of 22 December 1986 on the coordinated introduction of the Integrated Services Digital Network (ISDN) in the European Community (86/659/EEC; OJ L382/36, 31.12.86)

COUNCIL RECOMMENDATION of 25 June 1987 on the coordinated introduction of public pan-European cellular digital land-based mobile communications in the Community (87/371/EEC; OJ L196/81, 17.07.87)

COUNCIL DIRECTIVE OF 25 June 1987 on the frequency bands to be reserved for the coordinated introduction of public pan-European cellular digital land-based mobile communications in the European Community (87/372/EEC; OJ L196/85, 17.07.87)

COUNCIL DECISION of 5 October 1987 introducing a communications network Community programme on trade electronic data interchange systems (TEDIS) (87/499/EEC; OJ L285/35, 08.10.87)

COUNCIL DECISION of 14 December 1987 on a Community programme in the field of telecommunications technologies - research and development (R&D) in advanced communications technologies in Europe (RACE programme) (88/28/EEC; OJ L16/35, 21.01.88)

COMMISSION DIRECTIVE of 16 May 1988 on competition in the markets in telecommunications terminal equipment (88/301/EEC; OJ L131/73, 27.05.88)

COUNCIL RESOLUTION of 30 June 1988 on the development of the common market for telecommunications services and equipment up to 1992 (88/C 257/01; OJ C257/1, 04.10.88)

COUNCIL DECISION of 5 April 1989 amending Decision 87/499/EEC introducing a communications network Community programme on trade electronic data interchange systems (Tedis) (89/241/EEC; OJ L 97/46, 11.04.89)

COUNCIL RESOLUTION of 27 April 1989 concerning standardisation in the fields of information technology and telecommunications (89/C 117/01; OJ C117/1, 11.05.89)

COUNCIL DECISION of 27 April 1989 on high-definition television (89/337/EEC; OJ L142/1, 25.05.89)

COUNCIL DIRECTIVE of 3 May 1989 on the approximation of the laws of the Member States relating to electromagnetic compatibility (89/336/EEC; OJ L139/19, 23.05.89)

COUNCIL RESOLUTION of 18 July 1989 on the strengthening of the coordination for the introduction of the Integrated Service Digital Network

(ISDN) in the European Community up to 1992 (89/C 196/04; OJ C196/4, 01.08.89)

COUNCIL DECISION of 7 December 1989 on the common action to be taken by the Member States with respect to the adoption of a single world-wide high-definition television production standard by the Plenary Assembly of the International Radio Consultative Committee (CCIR) in 1990 (89/630/EEC; OJ L363/30, 13.12.89)

COUNCIL RESOLUTION of 22 January 1990 concerning trans-European networks (90/C 27/05; OJ C27/8, 06.02.90)

COUNCIL RESOLUTION of 28 June 1990 on the strengthening of the European-wide cooperation on radio frequencies, in particular with regard to services with a pan-European dimension (90/C 166/02; OJ C 166/4, 07.07.90)

COUNCIL DIRECTIVE of 28 June 1990 on the establishment of the internal market for telecommunications services through the implementation of open network provision (90/387/EEC; OJ L192/1, 24.07.90)

COMMISSION DIRECTIVE of 28 June 1990 on competition in the markets for telecommunications services (90/388/EEC; OJ L192/10, 24.07.90)

COMMISSION DECISION of 30 July 1990 setting up a Joint Committee on Telecommunications Services (90/450/EEC; OJ L230/25, 24.08.90)

COUNCIL DIRECTIVE of 17 September 1990 on procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and telecommunications sectors (90/531/EEC; OJ L297/1, 29.10.90)

COUNCIL RECOMMENDATION of 9 October 1990 on the coordinated introduction of pan-European land-based public radio paging in the Community (90/543/EEC; OJ L310/23, 09.11.90)

COUNCIL DIRECTIVE of 9 October 1990 on the frequency bands designated for the coordinated introduction of pan-European land-based public radio paging in the Community (90/544/EEC; OJ L310/28, 09.11.90)

COUNCIL RESOLUTION of 14 December 1990 on the final stage of the coordinated introduction of pan-European land based public digital mobile cellular communications in the Community (GSM) (90/C/ 329/09; OJ C329/25, 31.12.90)

JUDGEMENT OF THE COURT OF 19 March 1991 in Case C-202/88: French Republic v. Commission of the European Communities (Competition in the markets in telecommunications terminal equipment) (91/C 96/04; OJ C 96/06, 12.04.91)

COUNCIL DIRECTIVE of 29 April 1991 on the approximation of the laws of the Member States concerning telecommunications terminal equipment, including the mutual recognition of their conformity (91/263/EEC; OJ L128/1, 23.05.91)

COUNCIL DIRECTIVE of 3 June 1991 on the frequency band to be designated for the coordinated introduction of digital European cordless telecommunications (DECT) into the Community (91/287/EEC; OJ L 144/45, 08.06.91)

COUNCIL RECOMMENDATION of 3 June 1991 on the coordinated introduction of digital European cordless telecommunications (DECT) into the Community (91/288/EEC; OJ L144/47, 08.06.91)

COUNCIL DECISION of 7 June 1991 adopting a specific research and technological development programme in the field of communication technologies (1990 to 1994) (91/352/EEC; OJ L192/8, 16.07.91)

COUNCIL DECISION of 7 June 1991 adopting a specific programme of research and technological development in the field of telematic systems in areas of general interest (1990 to 1994) (91/353/EEC; OJ L192/18, 16.07.91)

COUNCIL DECISION OF 22 July 1991 establishing the second phase of the Tedis programme (Trade electronic data interchange systems) (91/385/EEC; OJ L208/66, 30.07.91)

COUNCIL DECISION of 29 July 1991 on the introduction of a single European emergency call number (91/396/EEC; OJ L217/31, 06.08.91)

GUIDELINES on the application of EEC competition rules in the telecommunications sector (92/C 233/02; OJ C233/2, 06.09.91)

COUNCIL RESOLUTION of 18 November 1991 concerning electronics, information and communication technologies (91/C 325/02; OJ C325/2, 14.12.91)

COUNCIL RESOLUTION of 19 December 1991 on the development of the common market for satellite communications services and equipment (92/C 8/01; OJ C8/1, 14.01.92)

COUNCIL DIRECTIVE of 25 February 1992 coordinating the laws, regulations and administrative provisions relating to the application of community rules on the procurement procedures of entities operating in the water, energy, transport and telecommunications sectors (92/13/EEC; OJ L76/14, 23.03.92)

COUNCIL DECISION of 31 March 1992 in the field of security of information systems (92/242/EEC; OJ L123/19, 08.05.92)

COUNCIL DIRECTIVE of 28 April 1992 amending Directive 89/336/EEC on the approximation of the laws of the member states relating to electromagnetic compatibility (92/31/EEC; OJ L126/11, 12.05.92)

COUNCIL DIRECTIVE of 11 May 1992 on the adoption of standards for satellite broadcasting of television signals (92/38/EEC; OJ L137/17, 20.05.92)

COUNCIL DECISION of 11 May 1992 on the introduction of a standard international telephone access code in the Community (92/264/EEC; OJ L137/21, 20.05.92)

COUNCIL DIRECTIVE of 5 June 1992 on the application of open network provision to leased lines (92/44/EEC; OJ L165/27, 19.06.92)

COUNCIL RESOLUTION of 5 June 1992 on the development of the integrated services digital network (ISDN) in the Community as a European-wide telecommunications infrastructure for 1993 and beyond (92/C158/1; OJ C158/1, 25.06.92)

COUNCIL RECOMMENDATION of 5 June 1992 on the harmonised provision of a minimum set of packet-switched data services (PSDS) in accordance with open network provision (ONP) principles (92/382/EEC; OJ L200/1, 18.07.92)

COUNCIL RECOMMENDATION of 5 June 1992 on the provision of harmonised integrated services digital network (ISDN) access arrangements and a minimum set of ISDN offerings in accordance with open network provision (ONP) principles (92/383/EEC; OJ L200/10, 18.07.92)

COMMISSION DECISION of 15 July 1992 amending the lists of standards institutions annexed to Council Directive 83/189/EEC (92/400/EEC; OJ L221/55, 06.08.92)

JUDGEMENT OF THE COURT of 17 November 1992 in Joined Cases C-271, C-281 and C-289/90: Kingdom of Spain and Others v. Commission of the European Communities (Competition in the markets for telecommunications services) (92/C 326/07; OJ C326/8, 11.12.92)

COUNCIL RESOLUTION of 19 November 1992 on the implementation in the Community of the European Radiocommunications Committee Decisions (92/C 318/01; OJ C318/1, 04.12.92)

COUNCIL RESOLUTION of 19 November 1992 on the promotion of Europe-wide cooperation on numbering of telecommunications services (92/C 318/02; OJ C318/2, 04.12.92)

COUNCIL RESOLUTION of 17 December 1992 on the assessment of the situation in the telecommunications sector (93/C 2/05; OJ C 2/5, 06.01.93)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 19 January 1993 on a common approach in the field of satellite communications in the European Community (A3-0344/92; OJ C 42/30, 15.02.93)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 20 April 1993 on the Commission Communication „Towards cost orientation and the adjustment of pricing structures - Telecommunications tariffs in the Community” (A3-0117/93; OJ C 150/37, 31.05.93)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 20 April 1993 on the Commission's 1992 review of the situation in the telecommunications services sector (A3-0113/93; OJ C 150/39, 31.05.93)

COUNCIL DIRECTIVE 93/38/EEC of 14 June 1993 coordinating the procurement procedures of entities of entities operating in the water, energy, transport and telecommunications sectors (93/38/EEC; OJ L 199/84, 09.08.93)

COUNCIL RESOLUTION of 22 July 1993 on the development of technology and standards in the field of advanced television services (93/C 209/01; OJ C 209/1, 03.08.93)

COUNCIL DECISION of 22 July 1993 on an action plan for the introduction of advanced television services in Europe (93/424/EEC; OJ L196/48, 05.08.93)

COUNCIL RESOLUTION of 22 July 1993 on the review of the situation in the telecommunications sector and the need for further development in that market (93/C 213/01; OJ C213/1, 06.08.93)

Telecommunications: open network provision for leased lines. Publication of information in respect of leased lines (93/C 277/04; OJ C 277/9, 15.10.93)

COUNCIL DIRECTIVE 93/97/EEC of 29 October 1993 supplementing Directive 91/263/EEC in respect of satellite earth station equipment (93/97/EEC: OJ L290/1, 24.11.93)

COUNCIL RESOLUTION OF 7 December 1993 on the introduction of satellite personal communication services in the Community (93/C 339/01; OJ C399/1, 16.12.93)

COUNCIL RESOLUTION of 7 February 1994 on universal service principles in the telecommunications sector (94/C 48/01; OJ C 48/1, 16.02.94)

COMMISSION STATEMENT concerning Council Resolution on universal service in the telecommunications sector (94/C 48/06; OJ C 48/8, 16.02.94)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 6 May 1994 on the communication from the Commission accompanied by the proposal for a Council resolution on universal service principles in the telecommunications sector (A3-0317/94; OJ C 205/551, 25.07.94)

COMMISSION DECISION of 15 June 1994 on amendment of Annex II of Council Directive 92/44/EEC (94/439/EC: OJ L181/40, 15.07.94)

COUNCIL RESOLUTION of 27 June 1994 on a framework for Community policy on digital video broadcasting (94/C 181/02; OJ C181/3, 02.07.94)

Telecommunications: Open network provision (ONP) for leased lines-Conciliation procedure (94/C 214/04; OJ C214/4, 04.08.94)

COUNCIL DECISION of 27 July 1994 adopting a specific programme for research and technological development, including demonstration, in the field of advanced communication technologies and services (1994 to 1998) (94/572/EEC; OJ L 222/35, 26.08.94)

COMMISSION DIRECTIVE of 13 October 1994 amending Directive 88/301/EEC and Directive 90/388/EEC in particular with regard to satellite communications (94/46/EC; OJ L268/15, 19.10.94)

COUNCIL RESOLUTION of 22 December 1994 on the principle and timetable for the liberalisation of telecommunications infrastructures (94/C379/03; OJ C379/4, 31.12.94)

COUNCIL RESOLUTION of 22 December 1994 on further development of the Community's satellite communications policy, especially with regard to the provision of, and access to, space segment capacity (94/C 379/04; OJ C 379/5, 31.12.94)

COUNCIL RESOLUTION of 17 January 1995 on the lawful interception of telecommunications. (OJ C 329/1, 04/11/96)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 7 April 1995 on the Communication from the Commission 'Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable television networks' (part one-principle and timetable) (A4-0063/95; OJ C 109/310, 01.05.95)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 19 May 1995 on the Commission communication to the European Parliament and the Council 'Towards the personal communications environment: Green Paper on a common approach in the field of mobile and personal communications in the European Union'

(COM(94)0145 - C4-0061/94) and on the Commission communications to the European Parliament and the Council on the consultation on the Green Paper on mobile and personal communications (COM(94)0492 - C4-0046/95). (A4-0097/95; OJ C 151/473, 19.06.95)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 19 May 1995 on the Green Paper on the liberalisation of telecommunications infrastructure and cable television networks Part II: A common approach to the provision of infrastructure for telecommunications in the European Union (A4-0111/95; OJ C 151/479, 19.06.95)

COUNCIL RESOLUTION of 29 June 1995 on the further development of mobile and personal communications sector in the European Union (95/C 188/02; OJ C 188/3, 22.07.95)

COUNCIL RESOLUTION of 18 September 1995 on the implementation of the future regulatory framework for telecommunications (95/C258/01; OJ C 258/1, 3.10.95)

Telecommunications: open network provision ONP list of standards (fourth issue) (95/C 266/02; OJ C266/2, 13.10.95)

COMMISSION DIRECTIVE 95/51/EC of 18 October 1995 amending Directive 90/388/EEC with regard to the abolition of the restrictions on the use of cable television networks for the provision of already liberalised telecommunications services (95/51/EC; OJ L 256/49, 26.10.95)

DIRECTIVE 95/46/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (95/46/EC; OJ L 281/31, 23.11.95)

DIRECTIVE 95/47/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 October 1995 on the use of standards for the transmission of television signals (95/47/EC; OJ L 281/51, 23.11.95)

COUNCIL DECISION of 6 November 1995 on a Community contribution for telematic interchange of data between administrations in the Community (IDA) (95/468/EC; OJ L 269/23, 11.11.95)

EUROPEAN PARLIAMENT AND COUNCIL DECISION of 9 November 1995 on a set of guidelines for the development of the EURO-ISDN as a trans-European network (2717/95/EC; OJ L 282/16, 24.11.95)

COUNCIL RESOLUTION of 27 November 1995 on the industrial aspects for the European Union in the development of the information society (95/C 341/03; OJ C 341/3; 19.12.95)

DIRECTIVE 95/62/EC of the European Parliament and of the Council of 13 December 1995 on the application of open network provision (ONP) to voice telephony (OJ L 321/6, 30.12.95)

COMMISSION DIRECTIVE 96/2/EC of 16 January 1996 amending Directive 90/388/EEC with regard to mobile and personal communications (OJ L 20/59, 26.01.96)

COMMISSION DIRECTIVE of 28 February 1996 amending Commission Directive 90/388/EEC regarding the implementation of full competition in telecommunications markets (96/19/EC, OJ L 74/13, 22.03.96)

COUNCIL DECISION of 20 May 1996 adopting a multiannual Community programme to stimulate the development of a European multimedia content industry and to encourage the use of multimedia content in the emerging information society (INFO 2000) (96/339/EC; OJ L 129/24, 30.05.96)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 22 May 1996 on the Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on future development of the market in directories and other telecommunications information services in a competitive environment [COM(95) 431 - C4-0454/95] (A4-0141/96; OJ C 166/106, 10.06.96)

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTION of 12 December 1996 on the Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on universal service for telecommunications in the perspective of a fully liberalised environment (C4-0205/96)

COUNCIL RESOLUTION of 21 November 1996 on new policy priorities regarding the Information Society (OJ C 376, 12 December 1996, p.1)

Commission DECISION N° 114/97/EC of 27 November 1996 concerning the additional implementation periods requested by Ireland for the implementation of Commission Directives 90/388/EC and 96/2/EC as regards full competition in the telecommunications markets. (OJ L 41/8, 12.02.97)

Commission DECISION N° 310/97/EC of 12 February 1997 concerning the granting of additional implementation periods to Portugal for the implementation of Commission Directives 90/388/EC and 96/2/EC as regards full competition in the telecommunications markets. (OJ L 133/19, 24.05.97)

COUNCIL RESOLUTION of 17 February 1997 on illegal and harmful content on the Internet (OJ C70, 6 March 1997)

DECISION N° 710/97/EC of the European Parliament and of the Council of 24 March 1997 on a coordinated authorisation approach in the field of satellite personal-communication services in the Community. (OJ L 105/4, 23.04.97)

DIRECTIVE 97/13/EC of the European Parliament and of the Council of 10 April 1997 on a common framework for general authorisations and individual licences in the field of telecommunications services.(OJ L 117/15, 07.05.97)

Commission DECISION N° 568/97/EC of 14 May 1997 on the granting of additional implementation periods to Luxembourg for the implementation of Commission Directive 90/388/EC as regards full competition in the telecommunications markets.(OJ L 234/7, 26.08.97)

Commission DECISION N° 603/97/EC of 10 June 1997 concerning the granting of additional implementation periods to Spain for the implementation of Commission Directive 90/388/EC as regards full competition in the telecommunications markets.(OJ L 243/48, 05.09.97)

DECISION N° 1336/97/EC of the European Parliament and of the Council of 17 June 1997 on a series of guidelines for trans-European telecommunications networks. (OJ L 183/12, 11.07.97)



Commission DECISION N° 607/97/EC of 18 June 1997 concerning the granting of additional implementation periods to Greece for the implementation of Commission Directive 90/388/EC as regards full competition in the telecommunications markets.(OJ L 245/6, 09.09.97)

DIRECTIVE 97/33/EC of the European Parliament and of the Council of 30 June 1997 on Interconnection in Telecommunications with regard to ensuring universal service and interoperability through application of the principles of Open Network Provision (ONP) (OJ L199/32, 26.07.97)

DIRECTIVE 97/51/EC of the European Parliament and of the Council of 6 October 1997 amending Council Directives 90/387/EEC and 92/44/EEC for the purpose of adaptation to a competitive environment in telecommunications. (OJ L 295/23, 29.10.97)

DECISION 97/838/EC of the Council of 28 November 1997 concerning the conclusion on behalf of the European Community as regards matters within its competence, of the results of the WTO negotiations on basic telecommunications services (OJ L 347, 18.12.1997, p.45-58)

DIRECTIVE 97/66/EC of the European Parliament and of the Council of 15 December 1997 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the telecommunications sector . (OJ L 24, 30.1.98, p1)

Commission DECISION 98/80/EC of 7 January 1998 on amendment of Annex II to Council Directive 92/44/EEC (OJ L 14, 20.1.1998, p.27)

Commission RECOMMENDATION of 8 January 1998 on Interconnection in a liberalised telecommunications market. Part 1- Interconnection Pricing. (98/195/EC; OJ L73/41, 12.03.98)

Commission NOTICE concerning the Status of voice communications on Internet under Community law and, in particular, pursuant to Directive 90/388/EC (OJ C6, 10.01.98)

DIRECTIVE 98/10/EC of the European Parliament and of the Council of 26 February 1998 on the application of open network provision (ONP) to voice telephony and on universal service for telecommunications in a competitive environment (replacing European Parliament and Council Directive 95/62/EC) (98/10/EC; OJ L101/41, 01.04.98)

DIRECTIVE 98/13/EC of the European Parliament and of the Council of 12 February 1998 relating to telecommunications terminal equipment and satellite earth station equipment, including the mutual recognition of their conformity (OJ L74/41, 12.03.98)

COMMISSION NOTICE of 31 March 1998 on the application of the competition rules to Access agreements in the telecommunications sector (OJ C 265, 22.8.1998, p.2)

COMMISSION RECOMMENDATION of 8 April 1998 on interconnection in a liberalised telecommunication market (Part 2 – Accounting separation and cost accounting) (98/322/EC; OJ L141/41, 13.05.98)

Commission RECOMMENDATION of 29 July 1998 amending Commission recommendation 98/195/EC of 8 January 1998 on Interconnection in a liberalised

telecommunications market. Part 1- Interconnection Pricing. (OJ L 228, 15.08.1998, p.30)

DIRECTIVE 98/61/EC of the European Parliament and of the Council of 24 September 1998 amending Directive 97/33/EC with regard to number portability and carrier pre-selection (OJ L 268, 3.10.1998, p.37)

DECISION No 128/1999/EC of the European Parliament and of the Council of 14 December 1998 on the coordinated introduction of a third generation mobile and wireless communications system (UMTS) in the Community (OJ L 17, 22.01.1999, p.1)

DECISION No 276/1999/EC of the European Parliament and of the Council of 25 January 1999 adopting a multiannual Community action plan on promoting safer use of the Internet by combating illegal and harmful content on global networks (OJ L 33, 6.02.1999, p.1)

DIRECTIVE 1999/5/EC of the European Parliament and of the Council of 9 March 1999 regarding radio equipment and telecommunications terminal equipment and the mutual recognition of their conformity (OJ L 91, 7.4.1999, p.10)

Council DIRECTIVE 1999/59/EC of 17 June 1999 amending Directive 77/388/EC as regards the value added tax arrangements applicable to telecommunications services (OJ L 162, 26.06.1999, p.63)

Commission DIRECTIVE 1999/64/EC of 23 June 1999 amending Directive 90/388/EEC in order to ensure that telecommunications networks and cable TV networks owned by a single operator are separate legal entities (OJ L 175, 10.7.1999 p. 39)

Commission RECOMMENDATION C(1999)3863 of 24 November 1999 on Leased Lines Interconnection Pricing in a liberalised telecommunications market (OJ L 11.1999; p. )

### **6.3. EU állásfoglalások az internet szabályozásában**

THE CONSUMER DIMENSION OF THE INFORMATION SOCIETY Council Resolution (adopted at the 2128th Council meeting „CONSUMER AFFAIRS”, Brussels, 3 November 1998)

DIRECTIVE 98/84/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 November 1998

on the legal protection of services based on, or consisting of, conditional access

The Convergence of the Telecommunications, Media and Information Technology Sectors, and the Implications for Regulation [COM(97)623] Results of the Public Consultation on the Green Paper COM(1999) 108 final 10<sup>th</sup> March 1999

STATUS REPORT ON EUROPEAN UNION TELECOMMUNICATIONS POLICY DGXIII/A/1 22 March 1999

LAB-Position to The Green Paper on Access (Final Version 26 May 1999)

Amended proposal for a EUROPEAN PARLIAMENT AND COUNCIL DIRECTIVE on certain legal aspects of electronic commerce in the Internal Market *Document 599PC0427 Document delivered on: 06/09/1999*

## 6.4. Törvénytelen és sértő tartalmak tilalma

GREEN PAPER ON THE PROTECTION OF MINORS AND HUMAN DIGNITY IN AUDIOVISUAL AND INFORMATION SERVICES (Oct. 1996)

Resolution on the Commission communication on illegal and harmful content on the Internet (COM(96)0487 - C4-0592/96) (Apr. 24, 1997)

DECISION No 276/1999/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 January 1999 adopting a multiannual Community action plan on promoting safer use of the Internet by combating illegal and harmful content on global networks.

Commission Communication on the follow-up to the Green paper on the protection of minors and human dignity in audiovisual and information services including a Proposal for a Recommendation (Nov. 1997)

COUNCIL RECOMMENDATION of 24 September 1998 on the development of the competitiveness of the European audiovisual and information services industry by promoting national frameworks aimed at achieving a comparable and effective level of protection of minors and human dignity (98/560/EC)

# SUMMARY

**Sándor, DEBRECZENI**

## **Telecommunication policy of the European Union**

*In his study, the author introduces actual questions of the telecommunication market, industry and community policy. By the turn of the millennium, digital technologies have become, both politically and economically, the most influential industry, able to mobilise the largest capital.*

*From the 1980s, the development of technology launched also a communication revolution.*

*By the turn of the millennium, telecommunication sector has, in a unique way, changed world trade. We are witnesses and actors of the transformation of industrial societies with mass production into information societies which can be characterised with globalisation and mobility. These new societies are based on digital technology, industries of service network and information data bases as substantive service industries. After a period of heavy disputes and as a result of a ten-year work, telecommunication policy of the European Union became a success story. It started in 1987, then the removal of telecommunication monopolies in the member countries in 1998 considerably contributed to its development. As a result of the telecommunication policy, the fees of telecommunication services dropped substantially and a single European telecom market was formed.*

*The first part of the study summarizes the global processes and demonstrates the telecommunication market of the Union, the second part presents the creation and realization of the independent telecommunication policy of the Union.*